

תמצית

מסכת שבת

תמצית מסכת שבת

סיכום של דברי הגמ' , בצורה מסודרת וברורה,
מועיל לחזרה ולבהירות הסוגיות.

תמוז התשע"ה
מודיעין עילית

ניתן להשיג חוברות "תמצית" גם על מסכתות-
ברכות, מסכתות סדר מועד, יבמות כתובות נדרים ונדה.
וכן תמצית המקרא, ותמצית נ"ך (חלקי).
ותמצית ספרי מוסר (שערי תשובה, מסילת ישרים, נפש החיים, וחזו"א אמו"ב).
נקודות מכירה בירושלים, בני ברק, ומודיעין עילית. לפרטים 0527692282

מידי חודש יו"ל חוברות סיכום על הגמ' הנלמדת לפי סדר הדף היומי,
ועל משנה ברורה לפי סדר מבחני "דרשו", ניתן לקבל חוברות אלו
בדואר (תמורת דמי משלוח) או במייל
tamtzissas@gmail.com

בחסות "דפוס איכות" המרכז להדפסת חוברות
וקונטרסים. משלוחים לכל רחבי הארץ.

1599-529100

כל הזכויות שמורות

נכתב לפום ריהטא בסדר לימוד דף היומי

הערות ותיקונים יתקבלו בברכה

לפרטים- 0527692282

מכתב מת"ח אחד:

תמוז תשע"ה

חיזוק לידיעת גמרא בע"פ

יקירי...

הנה הגרי"ס, אור ישראל מסלנט, בספר אור ישראל, מאמר כ"ז, כתב מאמר נפלא אשר כל בן תורה, החפץ לעלות במעלות התורה והיראה, חייב ללמדו, כי ממנו נקח לעבוד את ד'.

בו מבואר, כי חובת כל איש מישראל, ללמוד תורה, ולדעת התורה. שני חיובים שונים, אשר כל חיוב הוא חיוב לעצמו, ושני החובות הללו מתחברים כאחד, לעשות רצון אבינו שבשמים.

והגרי"ס מבאר בהרחבה, כיצד יקיים האדם חובות אלו באופן הטוב ביותר, ואנו נעיין רק בשרש דבריו...

וזה לשונו שם -

הנה במצוות תלמוד תורה, יש בזה שני ענינים, א' לימוד התורה, ב' ידיעות התורה. מצות לימוד התורה, הוא מן הכתוב והגית בו יומם ולילה, וכמש"כ הרמב"ם, והטור, וש"ע, בריש ה' תלמוד תורה וז"ל, כל אדם מישראל חייב בת"ת כו', שנאמר והגית בו יומם ולילה, ע"ש.

והנה למצוה זו של לימוד התורה, כל מה שלומד מקיים המ"ע והגית בו יומם ולילה, הן מקרא, או משנה, גמ' הלכות ואגדות, שכולן נתנו למשה מסיני, וכמו שהאריך בזה בס' נפש החיים שער ד' פ"ו ע"ש, ואף שלא יוכל לפסוק דין מתוך מקרא, או משנה, וכש"כ מן אגדה, בכ"ז יוצא ידי מצות לימוד התורה.

עכ"ל הצריך לענייננו,

ומאריך שם מאד בדברים נפלאים, כיצד יקיים האדם שני חיובים אלו, הידיעה והלימוד, בדברים נפלאים.

והנה ראוי לכל בן תורה, העוסק בתורה בעיון הראוי, בשמיעת שיעורים, ובעמל ההבנה, לשים עיניו ולבו, גם על ידיעה רחבה בידיעת הש"ס כפשוטו. תחילה ידיעת המסכתות הנלמדות בישיבה, ואח"כ שאר המסכתות, וידיעה היינו ידיעה ברורה, כמעט כלשון הגמרא.

והנה ידיעה זו אינה נקנית בהבטה בעלמא, אלא בשינון פעמים רבות, כמבואר בגמרא, "תנא מיניה ארבעין זמנין..." או כמבואר בגמרא, "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד".

ואם יאמר האומר, הרי אנו זקוקים לזמן רב להעמיק בסברה, להעמיק בהתבוננות בדברי ראשי הישיבה, בודאי אמת, נכון הדבר, כי יש לעמול עמל רב, בהתבוננות, ובדבוק חברים, ובבקשה מהראש ישיבה, והרמ"ם, לבאר את עומק הדברים, ולהעמיד הדברים על מכונם.

אבל יש צורך לקבוע זמן, לשינון הגמרא פעמים רבות, כי ידיעת הגמרא, המשא ומתן בגמרא, ושינון לשון הגמרא, הוא הכרח נוסף, חובה רבה עד מאד. ויש מקום בראש, לקיים שני חובות אלו, כמבואר בדברי הגרי"ס הנ"ל, כי חובת האדם לדעת הגמרא, ולהבין דיני התורה.

וזה לשונו שם,

אולם הגדר השני במצות ת"ת, הוא ידיעות התורה, והוא מה שאמרו חז"ל בקידושין (דף ל), ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד, שנאמר אמור לחכמה אחותי את, ואומר קשרם על לוח לבך כו', ואומר חציך שנונים כו', ופרש"י יהיו מחודדים בפ"ך, חזור עליהם ובדוק בעומקם, שאם ישאלך אם לא תצטרך לגמגם כו', אמור לחכמה אחותי את שתהא בקי בה כאחותך שאסורה לך ע"ש.

יסוד המצוה הזאת כולל שני פרטים, א' הידיעה לרכוש לו הבקיאות בכל חלקי התורה, שיהיה תלמודו שגור בפיו, ב' הוא היכולת, להתחכם בתורה לחדד השכל, לשננו ולהישירו, שיוכל לישא וליתן במלחמתה של תורה, ולעקור הרים בפלפולו. ושתי אלה כינו חז"ל, בשם סיני ועוקר הרים.

הנה ביאר לנו הגאון והצדיק הגרי"ס זצ"ל, כי ידיעת התורה, הוא הידיעה בכל חלקי התורה... וההבנה להבין גדרי הדברים.

א"כ מבואר יוצא מפי הגאון, כי שני אלו יהיו לנגד הלומד תמיד, לדעת ולהבין, והנה תחילת הידיעה הוא הגמרא, כי הוא שרש ויסוד תורה שבע"פ, כי הוא ביאור המשניות, שהם הם ראשית העיקר התורה שבע"פ.

ועל זה בא חובת ההבנה, לידע ולהבין, את ישרות חיובי התורה.

ודע יקירי,

כי ההרגל בשינון דברי הגמרא, יש בו תועלת לכמה נושאים. א. לידיעת הגמרא, כי ידיעת הגמרא נקנה בחזרה ושינון. ב. הרגיל בחזרה ושינון, מרבה במצות לימוד התורה.

ג. יש לדעת ברור, כי המרבה בשינון הגמרא, מרבה בהבנת התורה, כי הבנת התורה הוא הבנת דברי האחרונים, המבארים דברי הראשונים, המבארים דברי הפוסקים, המבארים דברי הגמרא, שהוא תורה שבע"פ, בו מבואר התורה שבכתב, מאמר הבורא בקיום המצוות.

ואם יאמר לך אדם, שהלומד הרבה גמרא, נעשה שטחי, אמור לו כי מדברי היצר הוא, כי ריבוי הגמרא אינו מרחיק מהבנת התורה, אלא מקרב... כי הבנת התורה אינו הבנת השכל החיצוני, אלא הבנת השכל, אשר קבל את ההבנה מלימוד התורה, ועל כן כל לימוד גמרא מחזק את ההבנה...

ואם ירפה אותך היצר בטענה, כי אין לך כח הזכרון, ולא יעלה בידך לזכור דברי הגמרא, אל תשמע לו, כי כל אדם יש לו כח הזכרון לזכור את אשר חפץ לזכור...

אם תִּבְקֶשׁ הַכֹּסֶף. (משלי ב, ד).

בקשת הכסף הוא ההכרה, כי הם חיי האדם. חייב האדם לדעת, כי ללא ידיעת התורה, אין לו חיים כלל. חייב האדם לדעת, כי ללא ההבנה בתורה, ידיעתו בתורה ידיעה קלושה היא. חייב האדם לדעת, כי הבנה ללא ידיעה, הבנה קלושה היא...

וְכַמְטוּמוֹנִים תַּחֲפֹשְׁנָה. (שם)

בחיפוש המטמונים לוקח זמן ממושך עד גילוי המטמונים, ויש אשר עמלים זמן ממושך, ורק אחר זמן רב רואים התחלה של מטמון, אבל אחר המשך הזמן מתגלה המטמון, והוא שלל רב...

בין בידיעת התורה, ובין בהבנת התורה, לא ניכר הפירות, רק אחרי זמן ממושך.

המתמיד בעבודה, ובצורה הראויה, היינו עמל בהבנה, מתוך שמיעת דברי רבותינו ראשי הישיבה, והרמ"ם, והעמל בספרי האחרונים, והראשונים, הוא יזכה להבנת התורה.

העמל בידיעת התורה, בחזרה ושינון פעמים רבות, ואף שאינו רואה לפניו את כח זכרונו, ואף שאינו רואה את בהירות הסוגיות - כי מה שאינו מבורר בפעם הראשונה, יבואר ויבורר בהמשך - יראה בהמשך, את המטמונים היוצאים מתוך ריבוי החזרות, ויצרפו מטמוני הידיעה, למטמוני ההבנה.

והנה אמרו חז"ל "דברי תורה קשה לקנותם ככלי כסף, ונוח לאבדם ככלי זכוכית" (חגיגה ט"ו), על כן יש להכיר, כי העבודה הזאת עבודת האדם לכל חיי העוה"ז, והוא ההכנה הראויה לחיי העוה"ב.

"כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה"...

מסכת שבת:

יציאות השבת:

ב. חיוב הוצאה בשבת הוא כשאדם אחד עשה עקירה והנחה, אבל עקירה בלא הנחה והנחה בלא עקירה פטור אבל אסור.

ג: בשבועות איתא **שתים שהן ד'** גבי שבועות, ידיעות הטומאה, מראות נגעים, ויציאות השבת, ובמתני' איתא יציאות השבת שתים שהם ד' בפנים ושתים שהם ד' בחוץ, לרב פפא במתני' איירי גם באופני הפטור, ופרטו כאן יותר כיון שעיקר המסכת איירי בשבת, ויציאות השבת היינו עקירת החפץ ממקומו, וזה כולל גם הכנסה מרה"ר לרה"י, אבל בשבועות דלאו עיקר שבת תני חיובי ולא תני פטורי, לרבה כוונת המשניות יציאות היינו רשויות שרשויות השבת הם שתים, ויש בהם ד' אופנים בהוצאה והכנסה.

ג. **מנין המקרים במתני' -** המשנה אומרת שיש ח' אופנים למלאכת הוצאה, מנין זה אינו כולל את המקרים שלא עשו לא עקירה ולא הנחה, דפטור ומותר לא קתני, וכן אינו כולל את המקרים שהאחד עשה הכנסה ולא הוצאה, מפני שאין בזה אפשרות לבוא לידי חיוב חטאת.

פטור ומותר בשבת - כל המקומות שמוזכר בדיני שבת פטור, היינו פטור אבל אסור, מלבד ההלכה בצידה שאם אחד **ישב על הפתח** ומילאהו ובא השני וישב בצידו, שאין צריך לקום ממקומו אף אם הראשון הלך וכעת הצבי ניצוד מחמתו, ו**צידת נחש** שלא ישכנו מותרת, ו**מפיס מורסא** להוציא ליחה מותר, שמואל שמנה מקרים אלו לא מנה מה שמוזכר במשנה פטור היכא שלא עשה לא עקירה ולא הנחה, מפני שכאן לא עשה שום מעשה.

שנים שעשו מלאכה וכל אחד עשה חלק ממה, כגון שהאחד עשה עקירה והשני הנחה פטורים.

עקירת גופו כעקירת חפץ - הטעינו חבירו ברה"י ויצא לרה"ר והניח, הרי עקירת גופו נחשבת עקירה למה שעליו, ויש כאן עקירה והנחה לחיוב, אמנם אם הניח חבירו בתוך ידו לא חשיב עקירה, דגופו ניח ידו לא ניח.

ג: ידו של אדם הנמצאת ברשות אחרת ממקום עמידתו - אינה נחשבת כאותה רשות שהאדם עומד בה.

אם הוציא ידו מלאה לרשות אחרת, תני חדא מותר להחזירה ותני אידך אסור להחזירה, הגמ' רוצה לתלות את המחלוקת אם גזרו רבנן להחשיב את היד ככרמלית או לא, הגמ' דוחה שאפשר לפרש את הברייתות באופנים אחרים -

א' למטה מ' אסור להחזירה דכרמלית דמיא, למעלה מ' מותר להחזירה דלאו ככרמלית דמיא.

ב' למטה מ' אם פשט את ידו מבעוד יום לא קנסוהו ומותר להחזירה, אם פשט ידו משחשיכה קנסוהו ואסור להחזירה, (ואף שאם לא יחזירה עלול להשליך את החפץ לרה"ר ואתי לידי חיוב חטאת, אסרו עליו להחזירה, ולפי זה **הדביק פת בתנור** אסור לרדותה מדרבנן, אף שאם לא ירדה יעבור על איסור דאורייתא).

ג' הוציא ידו בשוגג מותר להחזירה, במזיד אסור להחזירה.

ד' נחלקו בשוגג אם אסרו להחזירה גזירה שוגג אטו מזיד.

ה' בשוגג לכ"ע לא גזרו, אבל מותר להחזירה רק לאותה חצר שממנה הוציא, ולא לחצר אחרת כדי שלא תתקיים מחשבתו, דחיישינן שיבוא להוציא פעם אחרת.

ד. **רדית הפת קודם שנאפתה -** הדביק פת בתנור במזיד מותר לרדותה קודם שתיאפה כדי שלא יבוא לידי איסור סקילה, (ולאוקימתא ב' לעיל אסור), ודווקא הוא עצמו אבל אחרים אסורים לרדותה משום שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך.

עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' - במתני' מבואר שאם העני ברה"ר והניח ביד בעה"ב ברה"י חייב, ואף שאין ביד ד' על ד', וצ"ב למה חייב והא בעינן עקירה והנחה מע"ג מקום ד' על ד' -

רבה מבאר דמתני' כר"ע שאמר שאם זרק מרה"י לרה"י דרך רה"ר חייב, ואיירי למטה מ', וחייב משום **קלוטה כמי שהונחה**, ומבואר מדבריו שא"צ הנחה ע"ג מקום דע"ד, (לחכמים פטור דלא אמרינן קלוטה

נורי ורבנן אם נטמא היין כשנגע הטבול יום בשמן, שלרבנן לא נטמא היין כיון שהשמן צף עליו ואינו מחובר, ולריו"ח בן נורי נטמא השמן והכל נחשב אחד, כך נחלקו לגבי הנחה דלרבנן לא חשיב הנחה ולריו"ח בן נורי ישיב הנחה.

כותל משופע - היה קורא בספר העשוי כמגילה ונתגלגל למטה ונשאר ראשו האחד בידו, אם התגלגל לכרמלית או לרה"ר למעלה מ"י יכול לחזירו אצלו, אבל למטה מ"י אסור להביאו אצלו, וצריך להפכו שיהיה הכתב לכיוון הכותל למעט בבזיון כתבי הקודש, ואיירי בכותל משופע שנחשבת המגילה כמונחת, אבל באויר מותר להחזירו אצלו אפי' למטה מ"י.

עמד לכתף או לפוש - עקר והלך כל היום אינו חייב עד שיעמוד, עמד לכתף לא חשיב הנחה ופטור, עמד לפוש חשיב הנחה וחיוב, ונ"מ גם להיפך שאם עמד בתוך ד' אמות והמשיך הליכתו מחוץ לד"א, שאם עמד לכתף חייב ואם עמד לפוש פטור.

המעביר חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהם הוציאם פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך.

1. המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו מקום איצטבאות - לרבנן חייב דמהלך לאו כעומד וכדאשכחן במוציא מרה"י לרה"ר דרך צידי רה"ר, לבן עזאי פטור דמהלך כעומד, ודווקא במוציא או מכניס, אבל זורק או מושיט חייב.

צידי רה"ר - לרבנן לאו כרה"ר הוה, לר"א כרה"ר הוה, ובדאיכא חיפופי יתדות קטנות לאו כרה"ר הוה.

ד' רשויות לשבת

רה"י - חריץ או גדר גבוהה עשרה ורחבה ד'.

רה"ר - סרטיא מסילה שהולכים בה מעיר לעיר ופלטיא גדולה רחבה של עיר שמתקבצים בה לסחורה ומבואות המפולשים, המוציא מרה"י לרה"ר או מכניס מרה"ר לרה"י בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת או סקילה.

כרמלית - ים בקעה אסתוננית מושב הסוחרים לפני התנויות והכרמלית, אין מעבירים ממנה לרה"י או לרה"ר ואין מעבירים בתוכה ד' אמות, ואם העביר פטור.

חצרות ומבואות שאינם מפולשים - עירבו מותרים לא עירבו אסורים.

כמי שהנחה, בה"א רבה הסתפק אם לבאר מחלוקתם באופן זה, או לבאר שנחלקו למעלה מ"י, ונחלקו אם ילפינן זורק ממושיט או לא, הגמ' דוחה ביאור זה שאף שא"צ הנחה ע"ג מקום דע"ד, יתכן שצריך עקירה ממקום דע"ד.

ד: רב יוסף מבאר דמתני' כרבי דמחייב שתיים משום הוצאה ומשום הכנסה בזורק מרה"ר לרה"ר דרך רה"י, וחזינן שא"צ עקירה או הנחה מע"ג מקום דע"ד, הגמ' דוחה שרבי איירי רק באופן שהיתה רה"י מקורה, וס"ל לרבי **דבייתא כמאן דמליא** דמיא, (המעביר ברה"ר מקורה פטור שאינו דומה לדגלי מדבר).

(**זרק חפץ ונח ע"ג** ז"ז לחכמים פטור ולרבי חייב, אביי מעמיד את המחלוקת באילן שעיקרו ברה"י ונופו נוטה לרה"י, ונח החפץ על נופו שברה"ר, דלרבי שדי נופו בתר עיקרו ולרבן לא שדי נופו בתר עיקרו).

ה: לרב זירא מתני' כאחרים שמחייבים בזרק וקיבלו אחר, ומבואר שא"צ הנחה ע"ג מקום דע"ד, (ודווקא אם המקבל עמד במקומו, אבל אם עקר ותפס החפץ פטור דלא איתעביד הנחה מכח הזורק), הגמ' דוחה א' דילמא הנחה א"צ אבל עקירה צריך, ב' דילמא פשט כסותו שיש בה דע"ד וקיבל.

רבי אבא מפרש את המשנה שהיה טרסקל דע"ד בידו, וברה"ר איירי שהיה הטרסקל למטה מ"י, אבל בהיה למעלה מ"י לרבי יוסי ברבי יהודה הוי רה"י.

רבי אבהו לא מפרש כרבי אבא דא"כ ליתני טרסקל שבידו, אלא איירי שקיבל בידו למטה מג' דהוי כקרקע, ואיירי בשוחה או בגומא או בננס.

רבא מבאר את המשנה כפשוטה, וס"ל דידו של אדם חשובה כדע"ד, וכן נאמר בשם ריו"ח לחייב מטעם זה בזרק חפץ ונח ביד חבירו, אע"פ שחבירו לא קיבל מרצונו ולא החשיב את ידו.

ריו"ח מסתפק בזרק חפץ ועקר הוא ממקומו וקיבלו, וקאי בתיקו.

הכניס ידו לחצר חבירו וקיבל מי גשמים - אם קלטם בירידתם משמים פטור דליכא עקירה, אם קלטם פטור דליכא עקירה ממקום דע"ד, אם קלט מע"ג הכותל ואפי' היה הכותל משופע פטור, דאין כאן עקירה שאין המים חשובים מונחים, אם קלט מהמים שבגומא חייב, דאף שהמים היו ע"ג מים אחרים חשיבא הנחה, דמים ע"ג מים היינו הנחתן.

ה: מים ע"ג מים היינו הנחתן אבל אגוז ע"ג מים אינו כמונח, הגמ' מסתפקת באגוז בכלי אם האגוז נחשב כמונח, שמן ע"ג מים כשם שנחלקו ריו"ח בן

מקום למעלה מי' - רה"י עולה עד לרקיע ואם נעץ קנה גבוה מי' זרק ונח על גביו חייב, רה"ר אינה אלא עד י' ואם זרק דבילה ונדבקה בכותל פטור, וכן כרמלית למעלה מי' כרה"ר ופטור.

ז: חורי רה"י - כרה"י דמו, ועל כן בית שהוא פחות מי' וחקק בו ד' על ד' והשלימו ל"י הרי אותו מקום כרה"י, ושאר הבית רה"י כחורי רה"י.

חורי רה"ר - לאביי כרה"ר דמו כיון דניחא תשמישתייה (משא"כ קרן זוית הסמוכה לרה"ר), לרבא לאו כרה"ר דמו,

הזורק ד' אמות בכותל - למטה מי' טפחים כזורק בארץ, אם חזר החפץ לאחוריו לתוך ד"א פטור דהא לא נח, בדבילה שמינה שנדבקה בכותל חייב, לאביי ה"ה בצרור או חפץ שנח בחורי רה"ר, אלא שאם נעמיד כך את המשנה יקשה למה למעלה מי"ט פטור והא נח בחור והחור כרה"י, ואף אם אין בו ד' על ד' הרי לר"מ חוקקין להשלים.

חוקקין להשלים - מקום שאין בו שיעור מזוזה אלא ע"י חקיקה, לר"מ חוקקין להשלים ולרבנן אין חוקקין להשלים, וכן נחלקו בחורי רה"י שאין בהם ד' על ד' לר"מ חוקקין להשלים והוי כרה"י, ולרבנן אין חוקקין להשלים ופטור.

ת. א"צ הנחה ברה"י במקום ד' על ד'.

אילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר זרק ונח על נופו, לרבי חייב דשדי נופו בתר עיקרו, ולרבנן פטור דלא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו.

כוורת - אמר אביי זרק כוורת מרה"י לרה"ר אם הכוורת גבוהה י' ורחבה ו' (בעיגול שהוא ד' בריבוע) פטור כיון שהכוורת היא כרשות בעצמה.

רבא אמר אפ"י אינה רחבה ו' פטור מפני שקרומיות הקנה גבוהות מי' ונמצא שלא כל הכוורת ברה"ר דלמעלה מי' הוא מקום פטור.

אם הכוורת הפוכה ופתוחה למטה אם גבוהה עד ז' ומשהו חייב, ז' ומחצה פטור דאמרינן **לבוד** במחיצות התחתונות, ונמצא שכשהגיעה לפחות מג' אין כולה ברה"ר אלא למעלה מי' שהוא מקום פטור, אבל לרב אשי לא אמרינן בזה לבוד דמחיצות לתוכן עשויות.

עמוד ברה"ר - פחות מג' כרה"ר דדרסי עליו רבים, מג' ועד ט' אין דורסים וגם אין מכתפים עליו ואינו

מקום פטור - אסקופה, מותר לתת לבעה"ב שנמצא שם או לקחת ממנו, ואסור לקחת מעני ולתת לבעה"ב או הפוך, ואם עשה כן שלשתם פטורים, לאחרים אם הפתח פתוח האסקופה כלפנים ואם נעול כבחוץ, ואם היא גבוהה י' ורחבה ד' היא רשות לעצמה.

ז: שני בתים משני צידי רה"ר - לר"י עושה ב' לחיים או ב' קורות ומותר לטלטל באמצע, ולחכמים הוי רה"ר גמורה ואסור אפ"י לזרוק.

מעבר רבים בתוך המחיצות - עשה מחיצות להשקות בהמתו ורבים עוברים שם לר"י צריך לסלקם לצדדים ולחכמים אינו צריך.

מדבר בזמן שישראל שרויים במדבר דינו כרה"ר, ובזמן הזה אינו כרה"ר.

לאיסי יש אחת מהמלאכות שאין חייבים עליה סקילה והמלאכות בספק אם עליהם דיבר איסי אבל בהוצאה ודאי חייב סקילה.

בקעה - בימות החמה רה"י לשבת ורה"ר לספק טומאה, בימות הגשמים רה"י לשבת ולטומאה, לעולא הכוונה רה"י לשבת לומר שדינה ככרמלית ולא רה"ר, לרב אשי איירי ביש לה מחיצות ואם זרק מרה"ר לתוכה חייב דמדאורייתא רה"י היא, ואסור לטלטל בתוכה ככרמלית.

ז. קרן זוית הסמוכה לרה"ר - אפ"י שבשעת הדחק עוברים שם רבים, כיון שאין התשמיש שם נח דינה ככרמלית.

איצטבא שלפני העמודים דינה ככרמלית, **בין העמודים** לריו"ח דינה ככרמלית, לרב יהודה אינה ככרמלית.

לבינה זקופה ברה"ר וגבוהה ג' זרק ונח על גבה פטור, ואם נח על צידה חייב.

היזמי והיגי לאביי ורבא אע"פ שאין גבוהים ג' פטור, ולחייא בר רב רק בגבוהים ג' פטור.

צואה אע"פ שאין גבוהה ג' פטור, ולרב אשי רק בגבוהה ג' פטור.

שיעור כרמלית - אין כרמלית פחותה מרוחב ד', בית שחללו פחות מי' וקריוו משלימו ל' הרי גגו רה"י אבל תוכו ככרמלית ואסור לטלטל בתוכו.

כרה"ר, מט' ועד י' מכתפים עליו ועל כן אם זרק ונח על גביו חייב, (ויותר מי' הוא רה"י).

קופה ברה"ר - אם גבוהה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י ואסור לטלטל ממנה לרה"ר או מרה"ר לתוכה, ואם פחות מותר.

גומא ברה"ר - לאביי גם בגומא ט' חייב כמו בעמוד, לרבא בגומא פטור דתשמיש ע"י הדחק לאו שמייה תשמיש, והבור נחשב ככרמלית.

ח: עירוב בבור - אם הבור עמוק י' ורחב ד' והניח עירובו בתוכו והוא מחוץ לבור, בין הניחו למטה מי' ובין למעלה מי' אין עירובו עירוב, דהוא במקום אחד ועירובו במקום אחר, ואם אין הבור עמוק י' לאביי הוי עירוב לרבא אינו עירוב, והא דקתני דהוי עירוב בפחות מי' איירי שגם האדם נמצא בכרמלית, או כרבי דדבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ועל כן הבור בבין השמשות אינו כרמלית אלא רה"ר.

רקק מים פחות מי' שמהלכים בו הזורק לתוכו ד' אמות חייב, והמשנה כפלה לומר שדין זה הוא בין בימות החמה ובין בימות הגשמים, רבא לומד מהכפילות של ההילוך שהילוך ע"י הדחק שמייה הילוך ותשמיש ע"י הדחק לאו שמייה תשמיש.

חבילת קנים - שהעבירה ד"א ברה"ר ע"י שהפכה כמה פעמים אינו חייב עד שיעקור כולה.

איסקופה - איסקופת רה"ר כרה"ר, של רה"י כרה"י, אם אין בה ד' על ד' מותרת לשימוש גם לבני רה"י וגם לבני רה"ר, אבל אסור להעביר דרכה מרשות לרשות, ואם העביר ונח בה פטור.

ט: העביר דרך עליו - לרבא המעביר חפץ ד"א למעלה מי' חייב, אם עקר והניח למטה מי' חייב, כיון שלא נח במקום פטור.

אחרים אומרים **אסקופה משמשת שתי רשויות** פתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ - והנה תוך הפתח צריך לחי להתירו וא"כ אינו כלחוץ, אלא לרב יהודה איירי באיסקופת מבוי שהכשירו בקורה ולא בלחי והפתח רחב יותר מהקורה והקורה בחלק כלפי פנים, ולרב אשי איירי באיסקופת בית וקירה בשתי קורות שאין בכל אחת ד' ואין ביניהם ג' והדלת באמצע.

איסקופה גבוהה י' ורחבה ד' הרי זו רשות לעצמה ואפי' כלפי רה"י גזירה אטו תל ברה"ר.

הכנה לתפילה

ט: לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה גדולה לתספורת בן אלעשה, ולא יכנס למרחץ לכולא מילתא דמרחץ, ולא לבורסקי גדולה, ולא לסעודה גדולה, ולא לדין בתחילתו, ואם התחילו אין מפסיקין, ולא לתספורת קטנה סמוך למנחה קטנה ואם התחילו מפסיקין.

לרב אחא בר יעקב אסור סמוך למנחה גדולה אף בתספורת קטנה שמא ישבר הזוג, ולא להזיע במרחץ שמא יתעלף, ולא לבורסקי לעיונא שמא יראה הפסד ויטרד, ולא לאכול סעודה קטנה שמא ישוך, ולא לדין אפי' בגמר דין שמא יסתרו את הדין, ואם התחילו אין מפסיקין, הגמ' מבארת בכל אלו מה נחשב התחלה.

זמן התחלת האכילה לבני בבל משיתיר חגורו ולבני א"י מנטילת ידים.

סמוך לערבית - למ"ד רשות אפי' התיר חגורו מותר, ולמ"ד חובה אסור ושאיני ממנחה כיון דבערבית מצוי שכרות ולא קבוע לה זמן.

י: צריך להכין עצמו כראוי לתפילה דכתיב "הכון לקראת אלוקיך ישראל", ויתפלל כעבדא קמיה מריה.

תורה ותפילה - רב המנונא האריך בתפילתו ואמר רבא שמיניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה, ורב המנונא סבר זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד, מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה.

זמן התחלת הדין משיתעטפו הדיינים, ואם כבר עוסקים בדין משיתחוו הבעלי דינים.

כל דיין שדן דין אמת לאמיתו כאילו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית.

עד מתי יושבים בדין עד זמן סעודה.

הגמ' מבארת זמן פת שחרית.

בית המרחץ - מקום שבנ"א עומדים לבושים מותר במקרא ובתפילה ולהניח תפילין, מקום שבני אדם עומדים ערומים ולבושים מותר בשאלת שלום וא"צ לחלוץ התפילין, אבל לא ילבש תפילין ואסור במקרא ובתפילה, מקום שבני אדם עומדים ערומים צריך אף לחלוץ התפילין ואסור בשאלת שלום, האיסורים בבית המרחץ הם אפי' אם כעת אין שם אדם, מרחץ חדש שזימנו לבית הכסא לרב אדא בר אהבה מותר

הוצאת אומן כדרך אומנותו שאינה דרך הוצאה לאדם אחר רבי יהודה אוסר מדאורייתא, ולת"ק פטור דהוי שלא כדרך הוצאה.

זב שיצא בכיסו אם ראה ב' ראיות וצריך לכיס לידע אם חייב קרבן חייב, וכן זב שראה ג' ראיות והוא בנקיים חייב כיון שצריך לכיס כדי למנות הנקיים, אבל אם הוא ביום שספר אע"פ שצריך את הכיס להצילו מטינוף פטור, לר"ש הפוסט במלאכה שא"צ לגופה זב פטור על הוצאת הכיס.

י"ב. הכופה קערה על הכותל אם לצורך הדחת הקערה הרי המים בכי יותן ואם לשמור על הכותל אינן בכי יותן דלא בעי למשקין כלל, עריבה שנתנה כדי שירד דלף לתוכה מים הניתזים והנשפכים ממנה אינן בכי יותן.

מותר לצאת בתפילין **ערב שבת עם חשכה**, דכיון שחייב למשמש בתפילין כל שעה לא חוששים שישכחם.

חייב אדם למשמש בגדיו עם חשכה שמא ישכח ותקנה גדולה היא להפרישו מאיסור שבת.

שמא יטה - אסור לפלות כינים מבגדיו לאור הנר ואסור לקרוא לאור הנר שמא יטה, ואסור להבחין בין בגדו לבגד אשתו, ודווקא במחוזא ובבגדי זקנות שבגדיהם היו דומים.

כבוד הבריות - אין פולים כינים ואין עושים אפיקטויזין ברה"ר.

כינים בשבת - לב"ש ולר"א אסור להרוג כינים בשבת לב"ה מותר, המפלה כינים מבגדיו בשבת ימלול אותם ויזהר שלא יהרוג, לאבא שאול אסור למלול שמא יהרוג, רבא ורב ששת היו הורגים את הכינים בשבת וכב"ה.

חפצי שמים בשבת - לב"ש אסור לשדך ולמסור תינוק למלמד או ללמוד אומנות ולנחם אבלים ולבקר חולים, וב"ה מתירים, לרב חנינא בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת.

ביקור חולים - הנכנס בשבת לבקר חולה אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ור"מ אומר וכו'.

י"ב: צריך להתפלל על החולה בתוך שאר חולי ישראל.

להתפלל שם, בית הכסא שזימנו ספק אם מותר להתפלל שם וחמור מבית המרחץ כיון דמאיס, הימנותא מותר לומר בבית המרחץ כיון שאינו שם של הקב"ה.

י: הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, ואם הוא מילתא דעבידא לאגלווי א"צ להודיעו, והקב"ה הודיע לישראל שנתן להם מתנה את השבת אע"ג דעבידא לגלויי, כיון שמתן שכרה לא עבידא לאגלווי.

הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו, ע"י שיתן על שערו מאותו המין.

לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים.

לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה לפי שעוונותיה מועטים.

י"א. כל עיר שגגותיה גבוהים מבית הכנסת לסוף חרבה, ודווקא בבתי מגורים אבל בבתי לנוי מותר.

מוטב לשמש ישמעאל מנכרי, ונכרי מחבר, וחבר מות"ח, ות"ח מיתום ואלמנה.

יפה תענית לחלום כאש לנעורת ודווקא בו ביום ואפי' בשבת.

מי שקיבת תענית על עצמו יכול לאכול ולפרוע ביום אחר.

חברים כרשב"י וחבריו שתורתם אומנותם מפסיקים ממשנתם לקרוא ק"ש ואין מפסיקים לתפילה, אנו מפסיקים אף לתפילה, העוסקים בעיבור שנה אין מפסיקים לא לק"ש ולא לתפילה.

אסור לפלות הבגדים ולקרות לאור הנר, התינוקות קורים בפני הרב, והרב עצמו אסור בפניהם.

לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה.

י"א: גזירה לגזירה - לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר או שיעמוד ברה"ר וישתה ברה"י, אבל אם הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה מותר, כרמלית לאביי אסור לרבא מותר דאין גוזרים גזירה לגזירה.

לא יצא החיט במחטו סמוך לחשכה - אם אין גוזרים גזירה לגזירה מותר לחייט לצאת בערב שבת במחט התחובה בבגדו דכיון שזה הוצאה שלא כדרך לא גזרו בערב שבת, ורק אם היא בידו אסור בערב שבת.

א' ב' טומאת האוכל אוכלים טמאים - האוכל אוכל ראשון או שני לטומאה ונגע בתרומה פוסלה, גזירה שמא יאכל אוכלים טמאים, ויכניס לפיו באותו זמן משקין תרומה ויפסול אותם.

ג' וכן השותה משקין טמאים נטמא גזירה שמא יאכל תרומה יחד עם השתיה, זו שיטת רבי יהושע, אבל לר"א האוכל אוכל טמא נטמא באותה דרגת טומאה של האוכל, וא"כ האוכל ראשון לטומאה נעשה ראשון ומטמא תרומה.

י"ד. ד' ה' טומאת מים שאובים - הבא ראשו ורובו במים שאובים אחר טבילתו טמא מדרבנן, גזירה שמא יאמרו שהמים שאובים מטהרים. ומטעם זה גם טהור שנפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובים נטמא.

ו' טומאת ספרים - גזרו רבנן שהספרים יטמאו תרומה, כדי שלא יצניעו תרומה אצל ספרים, ויבואו הספרים לידי הפסד.

ז' טומאת ידים - גזרו רבנן שהידים יטמאו תרומה וצריכים נטילה, מפני שידים עסקניות הם, וקודם גזירה זו גזרו שידים שנגעו בספר בלא מטפחת יטמאו.

י"ד: ח' טומאת משקים שנגעו בידים - גזרו חכמים שהנוגע במשקים קודם נטילה נטמאו המשקים, גזירה אטו משקים שנגעו בשרץ שהם טמאים מדאורייתא והוון ראשון.

ט' טומאת כלים שנטמאו במשקים - גזרו חכמים שכלי שנגע במשקים שנגעו בשרץ נטמא הכלי, גזירה אטו כלי שנגעו במשקים של הזב שטמא מדאורייתא.

שלמה תיקן נטילת ידים לקדשים, ואתו הלל ושמאי וגזרו לתרומה.

ט"ו. כמה מחלוקות של שמאי והלל -

שיעור עיסה החייבת בחלה - לשמאי עיסה מקב חייבת בחלה, להלל רק ב' קבין חייבים בחלה, ולחכמים קב ומחצה, משהגדילו המידות בציפורי אמרו שה' לוגין חייבים, ולרבי יוסי ה' ועוד חייבים.

שיעור מים שאובים הפוסלים את המקוה - להלל מלא הין לשמאי ט' קבין ולחכמים ג' לוגין.

טומאת נדה למפרע - אשה הרואה דם לשמאי אין מטמאה אלא מכאן ולהבא, להלל מטמאה מזמן הבדיקה האחרונה שעשתה, ולחכמים מטמאה מעת

אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי והנמצא אצל חולה יכול כיון ששכינה עמו, ועל כן לא ישב המבקר ע"ג מיטה או כסא אלא מתעטף ויושב לפניו.

הקב"ה זן את החולה.

לא יקרא לאור הנר - ואסור אפי' אם הנר גבוה מאד שאינו יכול להטות.

אם יש עמו אחר וקורא עמו באותו ענין מותר, ואם קורא בענין אחר אסור, ואם קוראים לאור המדורה אסור אפי' ב' בני אדם.

אדם חשוב מותר לקרוא לאור הנר דמפני כבודו לא יטה.

שמש קבוע אסור לו לבדוק כוסות וקערות לאור נר של שמן אבל של נפט מותר, ושמש שאינו קבוע בשל שמן יש מתירים וי"א דהלכה ואין מורין כן.

החזן רואה היכן התינוקות קוראים אבל הוא לא יקרא ומותר רק לסדר ראשי פרשיותיו, ותינוקות שאימת רבן עליהם מותרים לקרוא כל הפרשה.

י"ג. לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה, וכן אסור לטהור לאכול עם הטמאה אלא שלא גזרו מפני שכבר היו זהירים בזה, ולא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ לאביי שמא יאכילנו טבל, ולרבא שמא יאכילנו דברים טמאים בימי טהרתו.

אסור לישון עם הנדה במטה אפי' הוא בבגדו והיא בבגדה, לרבי פדת אין אסור בעריות אלא תשמיש, לעולא כל קירבה אסורה.

העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב"ש, וב"ה אומרים אינו עולה ואינו נאכל, שני אכסנאים מותרים לאכול זה בשר וזה גבינה אם אינם מכירים זה את זה.

י"ג: מעשה בתלמיד אחד וכו' ומת בחצי ימיו, ובדקו את הסיבה ומצאו שבימי ליבונה של אשתו אכל ושתה עמה וישן עמה בקירוב בשר, וי"א שהיתה מיטה רחבה, או שהיה סינר ביניהם.

חנניה בן חזקיה - כתב מגילת תענית שהיה חביב עליו נס הגאולה מן הצרות, ורשב"ג אומר שאין כותבין או משום שהם רבים או משום שאין אנו מרגישים בצרות, ודרש ספר יחזקאל שלא יהיו דבריו סותרים ד"ת.

נמנו ורבו ב"ש על ב"ה
וי"ח דברים גזרו בו ביום

לטומאתם הישנה זה מדרבנן, לא גזרו בכלי זכוכית טומאה ישנה, וכן לא גזרו שיטמאו כשאין להם בית קיבול ככלי מתכות, כדי שיהיה הכר שאין טומאתם חמורה לשרוף עליה תרומה וקדשים.

לרב אשי דומים בכל לכלי חרס לבד מה שמטמאים מגבם מטעם שנראה תוכו מבחוץ.

ט"ז: טומאת כלי מתכות - כלי מתכות טמאים מדאורייתא, אולם בניקבו כמוציא רימון וחזרו וסתם את החור טהורים, וגזרו חכמים שיחזרו לטומאתם הישנה, י"א שטעם התקנה הוא כדי שלא ישתכח טהרת מי חטאת, ולפי זה אין חוזרים לטומאתם הישנה אלא בטומאת מת, והסוברים שחוזרים לטומאה ישנה בכל הטומאות טעם התקנה הוא גזירה שלא יקבנו נקב כשיעור כמוציא רימון, וי"א שמהם יאמרו שע"י טבילה טהור בו ביום, ונ"מ בין טעמים אלו אם שברם לגמרי.

גזירות נוספות מי"ח דבר

י' מים שנתקבלו בכלים שעמדו תחת הצינור פוסלים את המקוה כמים שאובים, ואפי' כלים קנים כלי אבנים אדמה או גלים, היכא שהניח את הכלים לקבל את המים בשעת קישור עבים לכ"ע דינם כמים שאובים, היכא שהניחם בשעת פזור עבים לכ"ע אין דינם כמים שאובים, ונחלקו בהניחם בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו, לב"ש דינם כמים שאובים ולב"ה אין דינם כמים שאובים דבטלה מחשבתו הראשונה, שכתם בחצר שלא תחת הצינור לכ"ע טהורים.

לרבי יוסי לא נפסקה ההלכה כב"ש בזה, ומונה במקומה גזירה דבנות כותים נדות מעריסתן.

י"ז. י"א המטלטלים מביאים את הטומאה בעובי המרדע - והיינו שמדאורייתא אין אוהל מעביר טומאה אלא אם יש בו פותח טפח, ורבנן גזרו שיעביר טומאה בעובי המרדע שהוא שליש טפח, וגזרו הקיפו משום עביו, ר"ע מפרש את הגזירה שמתמא רק את הנושא ולא את מי שתחתיו, ולר"ט אין הלכה זו נכונה כלל, ולדבריו נמנה בי"ח דבר גזירת בנות כותים וכנ"ל.

י"ב הנוצר ענבים לגת - לשמאי המשקה היוצא מהם מכשירים לקבל טומאה, להלל אינו מכשירים, וחזר הלל והודה לשמאי, ולא קיבלו גזירה זו מפי הלל ושמאי אלא רק מפי תלמידיהם, טעם הגזירה לזעירי שמא יבצרנו לתוך קופות טמאות, וכמ"ד שבהם גם

לעת, ואם בדקה בתוך מעל"ע מטמאה מזמן הבדיקה שעשתה.

סמיכה ביו"ט - להלל סומכים ביו"ט ולשמאי לא.

הנוצר ענבים לגת - לשמאי המשקה היוצא מהם מכשירים לקבל טומאה, להלל אינו מכשירים, וחזר הלל והודה לשמאי.

ק"פ שנה קודם החורבן פשטה מלכות הרשעה על ישראל, הלל שמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותם בפני הבית ק' שנה, פ' שנה קודם החורבן גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית, מ' שנה קודם החורבן גלתה סנהדרין וישבה בחנויות ולא דנו דיני נפשות.

ט"ו: טומאת ארץ העמים - יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן גזרו טומאה על גוש של ארץ העמים לתלות, ולא גזרו על האויר כלום, פ' שנה קודם החורבן גזרו רבנן לתלות אף על אויר ארץ העמים, ובאושא גזרו על גושא לשרוף.

גזירות אושא - באושא גזרו טומאה לשרוף על ו' ספיקות, בית הפרס, עפר מארץ העמים, בגדי עם הארץ, כלים הנמצאים, רוקין, מי רגלים ואפי' הם מוטלים כנגד מי רגלי בהמה, על ודאי מגען שורפין תרומה, אם ספק נגע באלו אין שורפים, לרבי יוסי ברה"י שורפים אף בספק מגע, לחכמים ברה"ר טהור וברה"י תולים.

ט"ז. גזירת טומאה בכלי זכוכית - כלי זכוכית מקבל טומאה מדרבנן.

נטמאים ומטמאים מאויריהם ומאחוריהם (-בחקיקה) ומגביהם.

נשבר הכלי טהור, אם חזרו ועשו ממנו כלי חוזר לקבל טומאה, אבל אין חוזר לטומאתו הישנה.

אם ניקב וסתמו ע"י אבר לר"מ דינו ככלי מתכות וטמא חכמים מטהרים. כלי זכוכית שאין לו בית קיבול טהור.

לר"ל טעם התקנה שכלי זכוכית יקבלו טומאה הואיל ודומים לכלי חרס שתחילת ברייתם מן החול, אולם חמורים מכלי חרס ודומים לכלי מתכות שמטמאים אף מגבם, כיון שיש להם תקנה להתים ולעשות מהם כלים חדשים ככלי מתכות, ולכן אף שכלי חרס אינו מטמא מגבו הם מטמאים מגבם ככלי מתכות, ומ"מ אין חוזרים לטומאתם הישנה ככלי מתכות, דכיון שטומאת כלי זכוכית דרבנן ומה שחוזרים

מעשה, ואינו מותר אלא במונח על הקרקע או כשהפקיר את הכלי.

י"ח: שמא יחתה - אף לב"ה אין להניח בע"ש בתנור דבר שמתבשל בשבת משום גזירה שמא יחתה בגחלים, אבל דבר שהרוח מזיקה לו אין חשש שמא יחתה ומותר, וכן קדירה חייטא שאף ע"י חיתוי אינה ראויה לאכילה בלילה מותר להניחה בע"ש, וכן בדבר המבושל, דבר שאינו מבושל אסור אלא אם הניח שם חתיכה שאינה מבושלת ולא תהיה ראויה עד הבוקר.

בשר גדי והתנור סגור בטיט מותר, בשר איל ואינו סגור בטיט מותר, דגדיא ולא שריק דברחא ושריק מחלוקת רב אשי ור' ירמיה מדיפתי, ללישנא בתרא גדי מותר אע"ג דלא שריק, ונחלקו רק בברחא ולא שריק.

בשר המונח ע"ג הגחלים עצמם חיישינן שמא יחתה אף לרב אשי.

שיטת ב"ה - בברייתא נחלקו בשיטת ב"ה אם מתירים למכור לנכרי וכדו' דזוקא ביכול להגיע לבית הראשון בעיר שהולך לשם, או שמוותר אם יצא מבעוד יום מפתח ביתו של הישראל.

מכירת חמין קודם הפסח - לב"ש אסור אלא אם יודע שיכלה קודם הפסח, וכותח ומיניו אסורים ל' יום, ולב"ה מותר למכור כל זמן שמוותר לאכול.

י"ט. נתינת מזונות לכלב או לעכו"ם - אף לב"ש מותר, ואם יצא אין נזקקין לו.

דברים האסורים לפני השבת

אסור להשכיר כלים לנכרי בערב שבת.

שליחת אגרות - אסור לשלוח אגרות ביד נכרי, ולב"ה אם נותן שכרו מותר, אם לא נתן לו שכר צריך לב"ש שיהיה שהות שהנכרי יגיע לבית, ואם אין למי ששלח עבורו בית קבוע אסור, לב"ה אם יש שהות להגיע לבית הסמוך לחומה מותר.

הפלגה בספינה קודם השבת - אסור להפליג בספינה ג' ימים קודם השבת, לרבי צריך לפסוק עם הנכרי שישבות בשבת ואין צריך הנכרי לשבות, ולרשב"ג א"צ לפסוק עם הנכרי שישבות, ולדבר מצוה או לדרך קצרה מותר.

מצור - אין מתחילים מצור על עיירות נכרים פחות מג' ימים לשבת, ואם התחילו אין מפסיקים.

משקה היוצא לאיבוד מכשיר, או שטעם התקנה הוא שיכניס הענבים לכלי מזופף שאין המשקה יוצא ממנו, לרבא טעם התקנה משום אשכולות הנושכות דחשיב לרצון, לרב נחמן טעם התקנה שמא סחט אשכול בכרם ונשארו הענבים רטובים בשעת בצירה.

י"ז: י"ג גידולי תרומה תרומה - טעם הגזירה כדי שלא יבוא הכהן להשהות תרומה טמאה ויבוא לידי תקלה.

י"ד מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי ולא יטלטלנו פחות פחות מד' אמות.

ט"ו פיתם שמנם וינם של גויים אסורים, פיתם ושמנם אסורים משום ינם, וינם אסור כדי שלא יתייחד עם בנותיהם, והיחוד אסור שמא יבוא לידי ע"ז.

ט"ז תינוק נכרי מטמא בזיבה - כדי שלא יבוא תינוק ישראל לידי משכב זכור.

י"ז י"ח לא יפלה את כליו ולא יקרא לאור הנר.

עשית מלאכה בע"ש שתיעשה בשבת - לב"ש אסור לעשות מלאכה בע"ש אלא אם תגמר פעולת המלאכה קודם השבת, ועל כן אסור שריית דיו סממנים וכרשינים, אונים של פשתן לתנור או צמר ליורה, פריסת מצודות, מכירה לנכרי או טעינה על חמורו או על הנכרי, נתינת עורות לעבדן וכלים לכובס נכרי, אלא אם תגמר המלאכה מבעוד יום, בית הלל מתירים בכל אלו, בית ר"ג היו נוהגים כב"ש, ומוזדים ב"ש שמוותר לטעון קורות בית הברד ועיגולי הגת.

י"ח. איסור לש בנתנת מים - הנותן מים לקמח לרבי חייב משום לש ולרבי יוסי אינו חייב עד שיגבל, וכן נחלקו לגבי הנותן מים לעפר, אלו בני גיבול הם ולאביי דבר שאינו בר גיבול כגון אפר או דיו אין חייב בו על נתינת מים עד שיגבל, ורב יוסף מדמה הדברים.

שביתת כלים - בברייתא איתא שמוותר לפתוח המים לגינה ולהניח מוגמר או גפרית תחת הכלים וקילור ע"ג העין ואספלנית ע"ג מכה מבעו"י אע"ג שהמלאכה נעשית בשבת, אבל אין נותנים חיטים לתוך הריחיים מבעוד יום, לרבה טעם האיסור בריחיים מפני שמשמיעים קול, לרב יוסף הברייתא כהלל דמוזדים לדין שביתת כלים, ולא התירו אלא רק באופן דלא עביד הכלי מעשה, לרב אושעיא דין שביתת כלים הוא רק לב"ש ואסור אע"ג דלא עביד

ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובן-

לרב רוב כל אחד ואחד, לשמואל כדי שתעלה השלהבת מאיליה ואינה צריכה דבר אחר.

עץ יחידי י"א כדי שתאחוז האור ברוב עביו, וי"א ברוב הקיפו, ורב פפא מחמיר כשתי השיטות.

קנים וגרעינים לרב הונא דווקא באגדן צריכים רוב, לרב חסדא דווקא בלא אגדן צריכים רוב, ולרב כהנא קנים צריכים רוב באגדן, וגרעינים כשלא נתנם בחותלות.

אח י"א ערבה וי"א עצים שנדלקים זה מזה.

ב: מדורות של זפת גפרית גבינה רבב קש וגבבא אין צריכים רוב.

עצים של בבל א"צ רוב, י"א דהיינו שוכא דארזא וי"א זאזא, עצים דקים ופתילה צריכים רוב.

במה מדליקין:

הדלקת הנר בע"ש

אין מדליקים את הנר בפתילה או שמן שאינם דולקים יפה, ואלו פתילות שאין מדליקים בהם-

לכש- הצמר שנמצא בין הקליפה לעץ ארז.

חוסן י"א נעורת של פשתן וי"א כיתנא דדייק ולא נפיץ.

לך- י"א כולכא, י"א גושקרא, וי"א מטכסא.

פתילת האידן- הצמר הנמצא בין הקליפה לעץ בערבה.

פתילת המדבר- שברא מין עשב ארוך.

ירוקה שעל פני המים- הגדלה על הספינה, ולא הגדילה בחריצים.

ברייתא הוסיפו צמר ושיער, ותנא דמתני' סבר שא"א במציאות להדליק בהם.

שעוה כשרה לפתילות.

ואלו שמנים שאין מדליקים בהם-

זפת, שעוה, שמן קיק- י"א שמן מעוף קיק, י"א שמן מגרעיני צמר גפן, וי"א קקין דיונה, שמן שריפה, אליה.

חלב- לנחום המדי מדליקים בחלב מבושל, חלב שאינו מבושל אין מדליקים בו, וי"א שאם מעורב בו שמן כל שהוא מדליקים בו.

בגדים לכובס- בית ר"ג היו נותנים בע"ש בגדים צבועים לכובס כי הם קלים לכיבוס, ובגדים לבנים נתנו ג' ימים קודם השבת.

טוענים קורות בית הבד ועיגולי הגת מע"ש אף לב"ש כיון שאינו אסור בשבת מדאורייתא כיון שהתחילו להסחט מבעוד יום.

י"ט: גמור סחיטה בשבת- רבי ישמעאל מתיר להניח מע"ש שום בוסר ומלילות לסוחטם, וכתנא דמתני' גבי קורות בית הבד, ורבי עקיבא אוסר, לריו"ח לכ"ע במחוסרים דיכה לכ"ע אסור, ולא נחלקו אלא במחוסרים שחיקה, ר"א מתיר משקה הזב בשבת מחלות דבש או מזיתים וענבים שרסקן מע"ש, ומבואר שאין אסור דאורייתא בגמור ריסוקם בשבת, ולת"ק המשקה אסור.

דיני מוקצה- שמן הנשאר בזויות בית הבד, מחצלאות המשמשות לכיסוי הזיתים בבית הבד, עז העומדת לחלב תרנגולת העומדת להטיל ביצים שוורים העומדים לחרישה ותמרים העומדים למכירה, לרב כל אלו מוקצה וכרבי יהודה, לשמואל מותרים כר"ש.

הצלת מזון בשבת מפני הדליקה, י"א שיציל בכלי אחד וי"א בכמה כלים.

גזירה שמא יחתה- אין צולים בשר בצל וביצה בע"ש אלא כדי שיצולו מבעו"י כמאכל בן דורסאי, פת וחורה צריך שיקרמו פניהם שכלפי תוך התנור מבעו"י, ולר"א כדי שיקרמו פניהם שכלפי דפנות התנור.

אבל מותר לשלשל את הפסח בתנור בע"ש ולהאחז את האור במדורת בית המוקד, דכהנים זריזים הם ולא חיישינן שמא יחתה, בגבולים אסור להאחז את האור אלא אם יאחז האור ברובם, לרבי יהודה בפחמין די בכל שהוא.

ב: כל המבושל כמאכל בן דורסאי אין בו משום בישולי עכו"ם, ומותר להשהותו ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה.

גדי מנותח מותר להשהותו בשבת, ואין חוששים שמא יחתה מפני שהרוח מזיקה לו, אבל גדי שלם אסור מפני שאין הרוח מזיקה לו, ולא הותר בפסח אלא מפני שכהנים זריזים.

מותר להבעיר אש בשבת במקדש לצורך אברים ופדרים.

גמל שהיה טעון פשתן ונדלק מנר שהניח החנוני בתוך חנותו בעל הגמל חייב, אם הניח את הנר מחוץ לחנות החנוני חייב, לר"י בנר חנוכה פטור, ואין להוכיח מזה דנר חנוכה מצוה להניחו בתוך י', דאיכא למימר דטעמא שפטור החנוני משום שלא הטריחוהו להניחו למעלה כדי שלא ימנע מלהדליק.

כ"ב. נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסול כסוכה ומבוי.

"הבור ריק אין בו מים" אבל נחשים ועקרבים יש בו.

מקום ההדלקה בפתח - יניחנו בטפח הסמוך, י"א בימין הפתח, וי"א בשמאל וכן הלכה.

בזוי מצוה - כסוי הדם לא יכסה ברגל משום בזוי מצוה, ומהא ילפינן שאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה, ואסור להשתמש בנוי סוכה כל ז', אלא אם התנה, לענין הדלקה מנר לנר לשמואל מותר, הגמ' מסתפקת אם לשמואל מותר ע"י קיסם, לרב אסור י"מ טעמא דרב משום בזוי מצוה, וי"מ משום אכחושי מצוה, ונ"מ להדליק מנר לנר, ולמסקנה מדליקים מנר לנר כיון דהדלקה עושה מצוה.

מחלוקות רב ושמואל - לרב אין מדליקים מנר לנר ואין מתירים ציצית מבגד לבגד ושמואל שרי, לרב אין הלכה כר"ש שמתיר אינו מתכוון בשבת, ולשמואל הלכה כר"ש, ובאלו נהג רבה בר נחמני כשמואל.

כ"ב: מעשר שני אין שוקלים כנגדו דינרי זהב, ואפי' לחלל עליו מעשר שני אחר, אם שמואל אוסר להעביר מנר לנר ע"י קיסם ניחא הכא דאסור, ואם שמואל מתיר ע"י קיסם כאן אסור שמא בסוף לא יחלל על מעות אלו.

נר מערבי היה דולק יותר משיעור השמן בנס, והיה עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל, וממנו היה מדליק שאר הנרות, למ"ד שרב אסר בנר חנוכה משום בזוי מצוה, אפשר להעמיד בפתילות ארוכות ומדליק שלא ע"י קיסם, ולמ"ד משום אכחושי מצוה קשיא.

הדלקה עושה מצוה - מסקנת הגמ' שהדלקה עושה מצוה, ולכן מברכים להדליק, וחש"ו שהדליקו לא עשו כלום, ונר שהיה דולק מכבהו ומדליק אבל א"צ להגביהו ולהניחו, ומותר להדליק נר חנוכה זה מזה, והא דאם היה תפוש בידו נר חנוכה לא עשה כלום, וכן בהדליק בפנים והוציאה, משום שהרואה אומר לצורכו הוא מדליק.

כ"ג. אשה מדליקה נר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס.

כ"א. כל אלו שאין מדליקים בהם היינו דווקא נר, אבל מדורה עושים מהם.

אף אם הכניס לשמנים האסורים בהדלקה שמן אחר אין מדליקים בהם משום גזירה, ושל בית ר"ג כרכו פתילה ע"ג אגוז להציף פתילה כשרה.

חלב שאינו מהותך וקרבי דגים שלא נימוחו אין מדליקים בהם בע"ש מפני שאינם דולקים יפה, וגזרו חכמים שלא להדליק בחלב מהותך ובקרבי דגים שנימוחו, ומ"מ נתון לתוכם שמן כל שהוא ומדליק.

הדלקה במקדש - פתילות ושמנים שאין מדליקים בשבת אין מדליקים בהם במקדש, אבל לשמחת בית השואבה היו מדליקים בצמר.

הלכות חנוכה

הדלקה נר חנוכה בפתילות ושמנים שאין מדליקים בהם בשבת, תלוי בדיון **כבתה זקוק לה**, דאם זקוק לה אין מדליקים באלו דחיישינן שלא יתקנם, ובשבת חנוכה תלוי אם מותר להשתמש לאורה, דאם מותר להשתמש לאורה חיישינן שמא יטה, לרב הונא אין מדליקים בין בשבת בין בחול, לרב חסדא בחול מדליקים אבל לא בשבת, לרב מדליקים בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת.

כ"א: נר חנוכה זמנו **עד שתכלה רגל מן השוק**, נ"מ שאם לא הדליק צריך להדליק, או לשיעור השמן שצריך לתת בנר, ולמ"ד כבתה זקוק לה אם כבתה בזמן זה מדליק, ושיעור זמן זה הוא עד דכליא ריגלא דתרמודאי.

מספר הנרות - מדינא נר איש וביתו, למהדרין נר לכל אחד, ולמהדרין מן המהדרין לב"ש ביום הראשון שמונה ופוחת והולך, וטעמם כנגד ימים הנכנסים, וי"א כנגד פרי החג, ולב"ה מוסיף והולך, וטעמם כנגד ימים היוצאים, וי"א משום דמעלין בקודש ואין מורידים.

מקום ההדלקה - על פתח הבית מבחוץ, הדר בעליה מניח בחלון הסמוך לרה"ר, בזמן הסכנה מניחה על שולחנו.

צריך להדליק **נר אחרת להשתמש לאורה**, ואם יש מדורה א"צ, ואדם חשוב צריך אע"פ שיש מדורה.

נס חנוכה - היוונים טימאו כל השמנים, וכשנצחום בית חשמונאי לא מצאו אלא פך אחד חתום בחותמתו של כהן גדול, והיה בו ליום אחד, ונעשה נס ודלק ח' ימים, לשנה אחרת קבעום ימים טובים בהלל והודאה.

יטה כדי לשורפו יפה, וביו"ט גזירה אטו שבת, לרב חסדא אין מדליקים בו ביו"ט שחל בערב שבת, לפי שאין שורפים קדשים ביו"ט, אבל בערב שבת ומותר ולא חיישינן שמא יטה.

אכסנאי חייב בנר חנוכה, ויכול להשתתף בפרוטה בהדלקת בעל הבית, ואם הוא נשוי ומדליקים עליו בביתו יצא יד"ח.

מצוה מן המובחר להדליק נר חנוכה **בשמן זית**, והוא יפה לדיו משאר השמנים בין לגבל ובין לעשן, כל השרפים יפים לדיו ושרף קטף יפה מכולם.

ברכות ההדלקה למדליק ולרואה – הרואה נר חנוכה מברך שעשה ניסים, וביום הראשון מברך אף שהחיינו, והמדליק מברך אף וציוונו להדליק.

ברכה על מצוות מדרבנן – המדליק נר חנוכה מברך אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק, והיכן ציוונו-מלא תסור, וי"א משאל אביך ויגדך.

המפריש מעשרות מדמאי אינו מברך כיון שאין חיובו אלא מספק, אבל יו"ט שני תיקנו ברכה שלא יבואו לזלזל בו, ולרובא אף בספק מברך, ולכן מברך ביו"ט שני, ובדמאי אינו מברך משום דרוב עמי הארץ מעשרים.

ב' הלכות מפני החשד –

חצר שיש לה ב' פתחים משתי רוחות מדליק בשניהם מפני חשד בני העיר, שאם יעברו רק ברוח אחת יחשדו שלא הדליק, אבל ברוח אחת אין צריך להדליק בשני הפתחים משום חשד של בני עיר אחרת.

פאה – צריך להניח פאה דווקא בסוף השדה, כדכתיב בל תכלה, מפני ד' דברים – גזל עניים שלא יניח פאה לקרובו כשיראה שאין עניים אחרים, וכדי שלא יהיו העניים בטלים שלא ידעו מתי יניח פאה, וכדי שלא יחשדו בו שלא הניח פאה, ומפני הרמאין שלא ירמו ויאמרו הנחנו כבר פאה.

כ"ג: נר שיש לו ב' פיות, וכן בקערה מלאה שמן והניח בה פתילות וכפה עליה כלי, עולה ההדלקה לשני בני אדם, אבל לא כפה כלי הרי זה כמדורה שאינה עולה אפי" לאחד.

נר שבת קודם לקידוש היום ולנר חנוכה מפני שלום ביתו, נר חנוכה עדיף מקידוש משום פרסומי ניסא.

הרגיל – בנר זוכה לבנים ת"ח, במזוזה זוכה לדירה נאה, בציצית זוכה לטלית נאה, בקידוש זוכה להרבה י"ן.

דרחים רבנן זוכה לבנים רבנן, דמוקיר רבנן זוכה לחתנין רבנן, דדחיל מרבנן זוכה להיות צורבא מרבנן, ואם אינו בר הכי משתמען מילי כת"ח.

לא יקדים ולא יאחר בהדלקת נר שבת.

שמן שריפה – והיינו שמן של תרומה שנטמאה שעומד לשריפה, לרבה אין מדליקים בו בשבת שמא

הזכרת מועדים

כ"ד. בברכת המזון – חנוכה אינו חייב להזכיר, ואם מזכיר יזכיר בהודאה כמו בתפילה, **ראש חודש** לרב מזכיר ולרב חנינא אינו מזכיר.

בתפילה – ר"ח וחה"מ מזכיר מעין המאורע בעבודה, ואם שכח חוזר, ואין מקדש על הכוס, **שני וחמישי בתעניות ומעמדות** מזכיר מעין המאורע בשומע תפילה, ואם שכח אינו חוזר, ואינו מזכיר בברכת המזון.

חנוכה במוסף – לרב הונא ורב יהודה אינו מזכיר, כיון שאין המוסף משום חנוכה אלא משום ר"ח, לר"נ וריו"ח מזכיר, כיון שהיום חייב במוסף, וכן הלכה.

יום הוא שחייב בד' תפילות – המפטיר בנביא בשבת ר"ח י"א א"צ להזכיר ר"ח, שאלמלא שבת אין נביא בר"ח, והמפטיר בנביא במנחה ביו"ט שחל שבת אינו מזכיר שבת, שאלמלא שבת אין נביא במנחה ביו"ט, והלכתא כריב"ל שמזכיר בשניהם, וכן צריך להזכיר שבת בנעילה ביוה"כ שחל בשבת, אבל בליל יו"ט שחל בשבת אינו מזכיר יו"ט במגן אבות, כיון שאף בשבת אין התקנה אלא מפני הסכנה.

כ"ד: אין מדליקים בשמן שריפה ביו"ט – לחזקיה המקור מעד בוקר השני ששריפת הנותר אחר יו"ט, אביי יליף מעולת שבת בשבתו, דאסור כעולת חול ביו"ט, רבא יליף מהוא לבדו ולא מילה שלא בזמנה, ואף זה כשלא בזמנו הוא, לרב אשי הטעם משום דיו"ט יש בו גם עשה שבתון, ואין עשה דשריפת קדשים דוחה לא תעשה ועשה.

כ"ה. הנאה משריפת התרומה מותרת, רב נחמן יליף מ"נתתי לך את משמרת תרומותי", ש"לך" משמע להנאתך, וריו"ח יליף מ"ולא בערתי ממנו בטמא" ממנו אסור אבל תרומה שנטמאת מותר, ויליף תרומה ולא קודש שכן חמור מתרומה בששה דברים ותרומה חמורה בדבר אחד, או דקודש חמור שכן ענוש כרת, רב נחמן יליף מ"לו" ולא לאורו, דאין נותנים תרומה בדבר שאין ראוי אלא לאור, ומבואר דתרומה בת אורו היא.

קודש ותרומה

קודש חמור מתרומה בששה דברים- א' מחשבת פיגול פוסלת בו, ב' נותר אסור בו, ג' קרוי קרבן, ד' יש בו משום מעילה, ה' האוכלה בטומאה חייב כרת, ו' אסור לאונן.

תרומה חמורה מקודש בד' דברים- א' זר או כהן טמא האוכל קודש חייב מיתה בידי שמים, ב' זר האוכלה בשוגג חייב חומש, ג' אין לתרומה פדיון, ד' אסורה לזרים.

כ"ה: עטרן- לרבי ישמעאל אין מדליקים בעטרן, שמתוך שריחו רע גזרו שמא יניחנה ויצא, והדלקת נר בשבת במקום סעודה חובה.

רחיצה בערב שבת- לרב רשות, לרב נחמן בר רבא מצוה.

איזהו עשיר- לר"מ כל שיש לו נחת רוח בעשרו, לר"ט כל שיש לו מאה כרמים שדות ועבדים, לר"ע כל שיש לו אשה נאה במעשים, לרבי יוסי כל שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו.

הדלקת נרות

צרי- אין מדליקים בצרי היינו שרף מעצי הקטף, שמתוך שריחו נודף גזירה שמא יסתפק ממנו, ועוד מפני שהוא עף ויבוא להדליק את הבית.

כ"ו: נבוזראדן השאיר מדלת הארץ מלקטי אפרסמון וציידים חלזון.

נפט- אין מדליקים בנפט לבן בין בחול בין בשבת מפני שגורם לשריפה.

טבל טמא- אין מדליקים בו בין בחול בין בשבת, משום שאף שריפת הטבל אינה מותרת אלא לאחר הפרשת התרומה.

כמה שיטות בדברים הראויים להדלקה- לרבי ישמעאל אין מדליקים ביוצא מן העץ, לרבי ישמעאל בן ברוקה אין מדליקים אלא ביוצא מן הפרי, לר"ט אין מדליקים אלא בשמן זית, לרבי יוחנן בן נורי אין לך דבר שאין מדליקים בו אלא מה שאמרו חכמים, ומדליקים בשמן דגים ובעטרן, לר"ש שזורי אין מותר אלא בשמן פקועות ובנפט, לסומכוס אין מדליקים ביוצא מן הבשר אלא בשמן דגים, וכריו"ח בן נורי, ואיכא בינייהו בחלב מבושל ושמן דגים כשעירב שמן כשר כל שהוא, שכל אחד מתיר באחד מהם ואוסר בשני.

שיעור בגד לקבלת טומאה

כ"ז: - כ"ז: "תניא רשב"א אומר כל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש"-

לאבני כוונתו כתנא דבי ר' ישמעאל שבגד האמור בתורה בכל מקום הוא דווקא מצמר ופשתים כמו שמצינו בנגעים, ומטמא אף בשרצים, ושיעורו שלש אצבעות על שלש, אבל בשאר בגדים אין קבלת טומאה כלל, ועל כן בבגד היוצא מן העץ אין קבלת טומאה, ויש תנא דבי ר' ישמעאל שחולק שאף שאר בגדים מקבלים טומאה.

לרבא לתנא דבי ר' ישמעאל רק בגדים מצמר ופשתים מקבלים טומאה בשלש אצבעות, אבל שאר בגדים אינם מקבלים טומאה כלל, אבל לרשב"א אף שאר בגדים מקבלים טומאה בשלשה טפחים על שלשה, וילפינן מ"או בגד", וצמר ופשתים מקבלים טומאה כבר בג' אצבעות, לל"ק במסקנא- סובר רבא שכך גם שיטת תנא דבי ר' ישמעאל, ולכ"ע שאר בגדים מקבלים טומאה בשלש טפחים.

ציצית

כ"ז: בבגד משאר מינים- לרב נחמן בר יצחק רק בגד מצמר או פשתים חייב בציצית, אבל בגד משאר מינים פטור מציצית, לרבא חוטים מצמר ופשתים ראויים לציצית אף אם הבגד הוא ממין אחר, אבל חוטים משאר מינים אינם ראויים לציצית, אלא אם הם מאותו המין של הבגד.

כסות לילה פטורה מציצית דכתיב "וראיתם אותו", כסות סומא חייבת בציצית, כיון שישנה בראיה אצל אחרים.

פשתן

סיכון בפשתן- לרשב"א פשתן פסול לסיכון מפני שמקבל טומאה בנגעים, לר"מ ולסומכוס דווקא פשתן טווי, לר"י השתי מזמן ששולים אותו מן היורה, והערב מיד, והאונים של פשתן משיתלבנו.

כל היוצא מן העץ אין עושין ממנו פתילה ואינו מטמא באוהל אלא פשתן.

כ"ח. פשתן קרוי אוהל כדכתיב "ויפרוש את האוהל על המשכן", ואף כשאין הפשתן שזור וכפול לשש, אבל קרשי המשכן אינם קרויים אוהל.

כמה דיני טומאה- עור בהמה טמא נטמא באוהל כעור בהמה טהורה, ומטמא בנגעים, ויליף בק"ו מנוצה של עיזים, שרצים מטמאים בכעדשה, נגעים מטמאים בכגריס.

פחות מג' על ג' שהתקינו לשימוש - לר"א טמא, לרבי יהושע טהור, לעולא בזרקו באשפה לכ"ע טהור, הניחו בקופסא לכ"ע טמא, ונחלקו בתלאו במגוד או הניחו מאחורי הדלת, שאינו לא באשפה ולא בקופסא, ר"ע בתלאו במגוד סובר שטמא, ומאחורי הדלת טהור, וחזר בו ר"ע וסובר שטהור, כדאמר במתני' שפתילת הבגד - שעדיין בגד הוא, טהורה.

כ"ט: אין להניח כלי עם שמן שיטפטף לנר הדולק בשבת, שמא יסתפק מן הנר בשבת, ואפי' הכלי של חרס דמאיס אסור. וכן אין לשים קערת שמן ולתת ראש הפתילה בתוכה, ורבי יהודה מתיר בכל אלו. הגמ' מביאה צריכותא לג' מקרים אלו.

אינו מתכוון - לר"ש דבר שאין מתכוון מותר, ועל כן גורר אדם מיטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוון לעשות חריץ, לר"י אסור לגרור דבר שאין מתכוון אסור, לעולא נחלקו בקטנים אבל גדולים שא"א בגרירה מותר אף לר"י, לר' ירמיה מחלוקת בגדולים אבל בקטנים לכ"ע אסור, רבה מוכיח שר"ש מתיר אף בקטנים, ממה שהתיר ר"ש למוכרי כסות ללבוש שעטנו, כיון שאינם מתכוונים להנאת לבישה.

כבוי שלא לצורך - כבוי מפני נכרים או לסטים או רוח רעה או לחולה שישן פטור, לצורך הנר השמן או הפתילה חייב, לרבי יוסי רק לצורך הפתילה חייב מפני שעושה אותה פחם.

ל מתני' הנ"ל כר"י דמלאכה שא"צ לגופה חייב, ורישא דקתני פטור הכוונה מותר ואיירי בפיקוח נפש, לר"ש מלאכה שא"צ לגופה פטור אבל אסור.

לא המתים יהללו י-ה - לעולם יעסוק אדם בחייו בתורה ומצוות, שאחר שמת אינו יכול לעשות כן, והיינו במתים חפשי.

ושבח אני את המתים שכבר מתו - משה התפלל במדבר הרבה תפילות ולא נענה, וכאשר התפלל בזכות אברהם יצחק ויעקב נענה, דבר אחר השבח הוא מה שגזירות משה קיימות גם אחרי מותו, דבר אחר על מה שאמר שלמה כ"ד רננות ולא נפתחו שערי היכל להכניס את הארון, וכיון שביקש בזכות דוד נענה, ובזה נתברר שנמחל לדוד עוון בת שבע, וכן מחל הקב"ה לישראל מה שאכלו ביום כיפור, וחזרו לבתיהם ומצאו נשותיהם בטהרה ונתעברו בנים זכרים.

הודיעני ד' מידת ימי - ביקש דוד לידע זמן מיתתו, ואמר לו הקב"ה שגזירה היא שלא ידע האדם יומו,

תחש - תחש שהיה בימי משה שעשו ממנו יריעות היה מין טהור, לרבי יהודה מכסה התחש ומכסה עורות אלים מאדמים היו שניים, ולרבי נחמיה היה אחד חציו מתחש וחציו מאלים מאדמים, התחש דומה לתלא אילן שיש בו גוונים הרבה, ולא הכריעו בו חכמים אם הוא מין חיה או מין בהמה, וקרן אחת היתה במצחו, ולפי שעה נזדמן למשה לצורך המשכן ואח"כ נגזז.

כ"ח: תפילין - לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה, ועל כן התחש שעשו ממנו יריעות היה מין טהור, ונ"מ לדידן שרצועות התפילין יהיו ממין טהור, וכן יליף מקרא שעור הפרשיות והבתים והשיער שכורכים בו את הפרשיות, והגידים שתופרים בהם את הבתים יהיו מבהמה טהורה, הרצועות שחורות.

פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה

לר"א היא טמאה ואסור להדליק בה, לר"ע היא טהורה ומותר להדליק בה - ונחלקו לגבי טומאה הוא אם קיפול מועיל לבטלה מתורת בגד או לא.

לרב המנונא איירי בפחות מג' על ג' שהתקינו לשימוש, ונחלקו אם חשובים לקבל טומאה או לא וכדלהלן.

לרב אושעיא ור' אדא בר אהבה איירי בג' על ג' מצומצמות, וביו"ט שחל להיות בערב שבת, וסוברים ר"ע ור"א כר"י שמסיקים בכלים ולא בשברי כלים, וכעולא שהמדליק צריך שידליק רוב היוצא, ונחלקו אם קיפול מועיל, לר"א אין קיפול מועיל, ונשאר לה תורת בגד, וא"כ אחרי שדלק מעט נעשה שברי כלים ואין מסיקים בשברי כלים, לר"ע קיפול מועיל ואין עליה תורת בגד אלא פתילה, ומותר להדליק בפתילה אף שכבר דלקה מעט.

לרבה נחלקו בפתילה העשויה מבגד אם דולקת יפה ומותר להדליק בה או לא.

כ"ט. נולד ביו"ט - ר"י אוסר ור"ש מתיר, נ"מ - א' להסיק בשברי כלים, ב' בגרעיני תמרים שאכלם ביו"ט, ג' בקליפות אגוזים, גרעיני תמרים שנשאר בהם מהתמר אינם מוקצים.

מסיקים בכלים - ולמ"ד נולד אסור אין מסיקים בשברי כלים, וגם בכלים אחרי שנדלקו נעשו שברי כלים, ואסור להפך בהם, אלא מרבה עליהם עצים המוכנים להסקה.

ל"א: תורה ויראת שמים - התורה צריכה יראת שמים, כתבואה שמרקיבה אם לא מערבים בה קב חומטין, תורה בלא יראת שמים דומה לגזבר שיש לו מפתחות פנימיות ולא חיצוניות, והתורה היא השער ליראה, ולא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שיראו מלפניו, טוב לשבח ביראת שמים מלשבח בבר אורין, אין לו לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד.

רשעים - אל תרשע הרבה - אף אם עשה עבירות אל תוסיף עוד לחטוא, לא דיין לרשעים שאינם חרדים מיום המיתה, אלא שלבם בריא כאולם, אבל יודעים הם שדרכם למיתה, אלא שהחלב שעל הכליות מונע מהם להתעורר לתשובה.

מלאכה שא"צ לגופה במכבה - רבי יוסי מחייב במלאכה שא"צ לגופה, אמנם דווקא כגון סותר ע"מ לבנות במקומו לאפוקי מקום אחר, ואף שבמשכן בנו במקום אחר חשיב במקומו כיון שהיתה הנסיעה והחניה לפי רצון ד', ועל כן כל כבוי פטור חוץ מכבוי לצורך הפתילה דחשיב כסותר ע"מ לבנות במקומו, לרבי יוחנן בסובר רבי יוסי כר"ש דפוסר במלאכה שא"צ לגופה, ורק בפתילה הצריכה הבהוב מחייב דקא מתקן מנא.

ל"ב. שעת סכנה - נשים מתות בשעת לידתן, שאז הוא זמן סכנה, לפי שאינם זהירות בנדה חלה והדלקת הנר, (וי"א שמתות בילדותם משום ג' אלו), והגברים בזמן סכנה שלהם כגון כשעולים על הגשר, לפי שכאשר האדם נמצא בסכנה צריך נס להצלתו, וגם אם ניצל מהסכנה מנקים לו מזכויותיו.

מגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב.

הנוטה למות צריך להתוודות, החש בראשו יבקש רחמים כאילו נתנוהו בקולר, ואם נפל למשכב כאילו העלוהו לגרדום, וניצול אפ"י ע"י אחד מיני אלף שמליץ עליו זכות.

הלכות הקדש תרומות ומעשרות הם גופי תורה ונאמנים בהם עמי הארץ.

עונש על עוונות

נשים מתות ילדות בעוון שמכבסות צואת בניהם בשבת, וי"א על שקורות לארון הקודש ארון, ולבית הכנסת בית עם.

ל"ב: בעוון נדרים - אשתו של אדם מתה, וי"א בניו כשהם קטנים, וי"א שמתים בעוון ביטול תורה, וי"א בעוון מזוזה, וי"א בעוון ציצית, (והזהיר בציצית זוכה

ואמרו לו שימות בשבת, ולא הסכים הקב"ה להוסיף לו יום אחד, מפני שאין מלכות נוגעת בחברתה, ולא לקצר ימיו ביום אחד כי זה חשוב לפניו יותר מאלף עולות שהקריב שלמה, כל השבת לא פסק מללמוד, ובא מלאך המות ובחש באילנות ויצא דוד לראות ומת.

ל: דוד היה מוטל לפני הכלבים, ואמרו לשלמה מבי מדרשא שיחתוך נבילה ויניח לפני הכלבים, ויטלטל את אביו ע"י ככר או תינוק.

ספר קהלת - ביקשו לגונזו מפני שדבריו סותרים זה את זה, בענין השחוק ובענין השמחה, ולא גנזוהו מפני שתחילתו וסופו ד"ת, מה יתרון לאדם וסוף דבר הכל נשמע, ויישבו הסתירות טוב כעס שכועס הקב"ה על המדיקים בעוה"ז משחוק לרשעים בעוה"ז, ולשחוק אמרתי מהולל זה שחוק לצדיקים בעוה"ב, השמחה של מצוה משובחת, ועל ידי השמחה השכינה שורה, אבל שמחה - שמחה שאינה של מצוה עליה נאמר לשמחה מה זו עושה. צריך להקדים דבר שמחה לפני דבר הלכה, והני מייל הרב אבל התלמיד ישב באימה, ולאב"א גם הרב צריך להיות באימה אבל יפתח במילתא דבדיחותא.

ספר משלי - ביקשו לגונזו מפני שדבריו סותרים זה את זה, בענין אם לענות כסיל כאוולתו, וישבוהו שבמילי דעלמא אין לענות לו ובדברי תורה יענה לו.

ימות המשיח - עתידה אשה שתלד כל יום כתרנגולת, ואילנות יוציאו פירות בכל יום כצלף, וארץ ישראל תוציא גלוסקאות ככמהין ופטריות.

ל"א. ענווה כהלל - לעולם יהיה אדם ענוותן כהלל ולא קפדן כשמאי, ומעשה באחד שניסה להקניט את הלל והפסיד ד' מאות זוז, וגייר הלל מי שרצה ללמוד רק תורה שבכתב, והביאו להאמין גם בתורה שבע"פ, ואחד שרצה ללמוד כל התורה על רגל אחת לימדו כל דעלך סני לחברך לא תעביד, ואחד שרצה להתגייר ולהיות כה"ג, גיירו ואח"כ לימדו הפסוק והזר הקרב יומת, ושמאי לא הסכים גייר ג' אלו.

והיה אמונת עיתך חוסן ישועות חכמת ודעת - אלו ו' סדרים, ורבי דורש שכשמכניסים אדם לדין שואלים אותו - נשאת ונתת באמונה, קבעת עיתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואף אם קיים כל זאת צריך שתהיה יראת ד' אוצרו.

על שגינה אותם, והתחבא בתחילה בבית המדרש, ואחר הלך למערה י"ב שנה עם בנו אלעזר, שפחד שיציערו את אשתו ותגלה מקום מחבואו, ונברא להם שם מעין מים ועץ חרובים, והיו לומדים ומתכסים בחול, ומתפללים בבגדיהם, בא אליהו והודיע שמת הקיסר, ויצאו וכשראו בני אדם עוסקים בחיי שעה נתנו עיניהם ונשרף, ויצאה בת קול ואמרה להם לחזור למערה, והיו שם י"ב חודש כמשפט רשעים בגיהנום, וכשיצאו היה ר"ש מכה ור"א מרפא, עד שראו שחביבים מצוות על ישראל ונחה דעתם, והיה בשרו מבוקע ונצטער רבי פנחס בן יאיר חתנו, אמר לו ר"ש אשריך שראיתני כך שהחכמתי בתורה, והלך ר"ש לתקן לרבים כיון שנעשה לו נס, י"א שתיקן מטבע י"א שווקים וי"א מרחצאות וי"א שציין הקברות, ההוא סבא שאמור שטיהר בית הקברות נתן בו עיניו ומת, וכן ביהודה בן גרים שבגללו רצו להורגו.

ל"ד: ערב שבת עם חשיכה יאמר בניחותא עישרתם עירבתם הדליקו את הנר.

גזירת איסור הטמנה - אסור להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה גזירה שמא ירתיה, ובבין השמשות מותר דרוב קדירות רותחות, ובדבר המוסיף הבל אסור אף מבעוד יום, שמא יטמין ברמץ ויחתה.

בין השמשות

אסור לעשר טבל ודאי, ולהטביל את הכלים, ולהדליק את הנרות, ולערב ערובי תחומין כיון שזה תיקון מעליא, ומותר לעשר דמאי, ולהטמין, ולערב עירובי חצרות שאינו אלא חומרא, ספק עירובי תחומין בבין השמשות קנה עירוב דספק לרבנן לקולא.

ל"ד: בין השמשות **ספק** אם כולו מן היום או כולו מן הלילה או חלקו מן היום וחלקו מן הלילה, ומחמירים בו כשני הימים, ונ"מ שזב שראה ב' ימים בבין השמשות, הרי הוא ספק לטומאה ולקרבן.

זמן בין השמשות - לר"י - לרבה - משקיעת החמה כל זמן שפני מזרח מאדימים, וכן בזמן שהכסיף התחתון ולא העליון, אבל הכסיף התחתון והשווה לעליון לילה, ונמצא זמן בין השמשות ג' רבעי מיל, לרב יוסף - בזמן שפני מזרח מאדימים הוא יום, ונמצא זמן בין השמשות שני שלישי מיל.

לרב נחמיה משתשקע החמה חצי מיל.

לרבי יוסי זמנו כהרף עין זה נכנס זה יוצא וא"א לעמוד עליו.

לעת"ל לאלפיים ושמונה מאות עבדים), וי"א בעוון שנאת חנים.

בעוון שנאת חנים - באה מריבה לביתו, ואשתו מפלת נפלים, ובניו מתים כשהם קטנים.

בעוון חלה - אין ברכה במכונס והשערים עולים וזורעים ואחרים אוכלים, ואם נותנים מתברכים.

בעוון ביטול תרומות ומעשרות - אין טל ומטר, ויש יוקר ואין רווח ואין פרנסה, ואם נותנים מתברכים עד שיבלו שפתותם מלומר ד'.
בעוון גזל - יש רעב ואוכלים בשר בניהם.

ל"ג: **בעוון עינוי הדין קלקול הדין וביטול תורה** - חרב ביזה דבר בצורת, אוכלים ואינם שבעים, והלחם נאכל במשקל.

בעוון שבועת שוא או שקר חילול ד' חילול שבת - חיה רעה מתרביית בהמה כלה בני אדם מתמעטים והדרכים משתוממים.

בעוון שפיכות דמים - בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל.

בעוון גילוי עריות ועבודת כוכבים ושמיטה ויובלות - גולים מהארץ ואחרים יושבים על אדמתם.

בעוון נבלות פה - צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות, ובחורים מתים ואלמנות ויתומים צועקים ואינם נענים, ומעמיקים לו גיהנום, הכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה, אבל המנבל פיו נהפך גזר דין של ע' שנה עליו מטובה לרעה.

הדרוקן - המפנה עצמו לעבירה חבורות ופצעים יוצאים בו, ונחלה בהדרוקן שבשרו נעשה עבה, ואם נחלה מחמת רעב עורו תפוח על בשרו, ושל כשפים בשרו דק, אביי נחלה מחמת שהרעיב עצמו, ורבא מחמת שהשהה נקביו כדי ללמד לתלמידיו.

סימן לשנאת חנים - ירקון, לגסות הרוח - עניות.

אסכרה - מתחילה במעיים ומסתיימת בפה, ובאה בעוון לשון הרע, וי"א שבאה על אכילת טבל, וי"א שבאה על עוון ביטול תורה, ואף נשים נכרים וקטנים על שמבטלים אחרים מתורה.

ל"ג: **צדיקים נתפסים בעוון הדור**, ואם אין צדיקים נתפסים תשב"ר.

מעשה דר"ש בן יוחאי - רבי יהודה נתמנה ע"י מלכות רומי להיות ראש המדברים מחמת ששיבחם על שתיקנו גשרים שווקים ומרחצאות, רבי יוסי ששתק והגלה לציפורי, ורבי שמעון גזרו עליו מיתה

אישתני שמייהו

ל"ו: חצוצרתא ושופרא- נ"מ שצריך לתקוע בר"ה במה שנקרא חצוצרתא.

ערבה וצפצפה- נ"מ ליטול בד' מינים מה שנקרא צפצפה.

פתורא ופתורתא- נ"מ למקח וממכר שפתורתא הוא הגדול ופתורא הקטן.

הובלילא ובי כסי- מחט בבית הכסות מצד אחד כשרה, והיינו בהובלילא.

בבל ובורסיף- נ"מ לגיטי נשים, י"מ לענין לשמה, וי"מ לענין שינה שם עירו.

כירה:**ל"ו: שהיה וחזרה בכירה-**

בכירה מותר רק בקש וגבבא או בגרוף וקטום.

לב"ש מותר חמין ותבשיל אסור, ולב"ה מותר אף תבשיל.

לב"ש מותר ליטול ואסור להחזיר ולב"ה מותר אף להחזיר.

שיטת חנניה שכל דבר המבושל כמאכל בן דורסאי מותר להשהותו אף באינה גו"ק, ולחכמים אסור עד שיהיה מבושל לגמרי.

שהיה באינו גו"ק לתנא דמתני'- הגמ' מסתפקת אם הרישא שמצריכה גו"ק איירי בחזרה, אבל שהיה מותרת אף באינו גו"ק כחנניה, או שאיירי בשהיה וצריך גו"ק כחכמים, ולא איפשיטא.

מחלוקת ב"ש וב"ה- ולשני הצדדים הנ"ל ב"ש מתירים שהיה בחמין, ואוסרים חזרה בחמין או שהיה בתבשיל, וב"ה מתירים אף חזרה בתבשיל.

ל"ז: חזרה לתוך הכירה- אף בגו"ק לא הותרה חזרה אלא על גבי הכירה ולא לתוכה.

שתי כירות המתאימות אחת גו"ק ואחת שאינה גו"ק, ע"ג הכירה שאינה גו"ק אסור לכ"ע, ע"ג הכירה הגו"ק-

שיטת ר"מ- לב"ש אסור בשהיה ובחזרה, ולב"ה שהיה מותרת וחזרה אסורה.

ל"ח: טלטול כוורת בשבת- לרבה מגודל ג' כורים אסור לטלטלה, שכיון שהיא גדולה אין תורת כלי עליה, לרב יוסף מד' כורים אסור לטלטלה, ואביי אסר בשם רבה אף במחזקת ב' כורים, וכמו שמצינו שאינה מקבלת טומאה, בכוורת העשויה מקש או קנים ובור ספינה אלכסנדריה.

בין השמשות דרבי יוסי הוא אחרי שנגמר ביהש"מ דרבי יהודה, ולרבי יוסי כהנים טובלים בביהש"מ דר"י, לענין הלכה לענין שבת אסור במלאכה וחייב אשם תלוי, לענין אכילת תרומה אין כהנים שטבלו אוכלים עד אחר ביהש"מ דרבי יוסי.

ל"ה: כוכב אחד יום שניים ביה"ש ג' לילה, והיינו ג' כוכבים בינוניים.

העושה מלאכה בשני בין השמשות חייב חטאת ממה נפשך.

מי שאינו בקי בזמן בין השמשות ידליק הנר בעוד החמה בראש הדקלים, וביום המעונן בעיר יראה אם התרנגולים יושבים עדיין על הקורות ובשדה העורבים, או יראה את עשב אדאני שבערב עליו כפופים מאד למערב.

תקיעות בערב שבת

שש תקיעות היו תוקעים-

הראשונה להבטיל את העם שבשדות ממלאכה, והיו הקרובים ממתנינים לרחוקים להכנס יחד לעיר, כדי שלא יחשדו בהם שעבדו אחר התקיעה.

השנייה להבטיל עיר וחנויות ונסתלקו התריסים ונגעלו החנויות.

שלישית לר' נתן להדליק את הנר, לריה"נ לחלוץ תפילין, וברביעית מדליק את הנר, ושוהה כדי צלית דג קטן או כדי הדבקות פת בתנור, ותוקע ומריע ותוקע ושובת, והבבליים תוקעים ותוקעים ומריעים ושוברים.

לרבי יוסי ברבי חנינא אפשר להדליק את הנר אחרי תקיעה שישית, שנתנו חכמים שיעור זמן לחזן הכנסת להוליך השופר ממקום התקיעה לביתו, ואמרו לו שאינו כן אלא היה מצניעו שם.

טלטול שופר וחצוצרות בשבת- לרב יוסף שופר יחיד מותר בטלטול הואיל וראוי לגמע בו תינוק, אבל בציבור לא, וחצוצרות לעולם אסור, י"מ דזה תלוי בג' השיטות במוקצה, לר"נ אסור אף שופר דסובר שאין מטלטלים כלי אלא לצורך המיוחד לו, לר"י שופר מותר דראוי לגמע בו תינוק וחצוצרות אסור, לר"ש מותר אף חצוצרות דלית ליה מוקצה.

מצטמק ויפה לו - ביצים מצומקות חשוב מצטמק ויפה לו, מים חשובים מצטמק ורע לו.

התר חזרה לב"ה

ל"ח: נחלקו אם רק בלילה התירו ב"ה חזרה או גם ביום.

עוד נחלקו אם ההתר הוא רק בעודם בידו או גם בהניחם ע"ג קרקע.

אביי הוסיף כלל שצריך שיהיה דעתו להחזיר, ויש ב' לישנות אם כוונתו להתיר בזה אף בהניחם ע"ג קרקע, אבל בעודם בידו מותר אף שאין דעתו להחזיר, או שבאין דעתו להחזיר אסור אפ"ל בעודם בידו, ובהניחם אסור אף כשהיה דעתו להחזיר.

רבי ירמיה מסתפק אם תלאן במקל או הניח ע"ג מיטה אם חשוב בידו.

רב אשי מסתפק אם מותר חזרה כשפינה ממיחם למיחם.

דין תנור - תנור חומו רב משל כירה ואסור אפ"ל בהסיקוהו בקש וגבבא, ולרב אדא בר אהבה אסור אפ"ל בגרוף וקטום, סמיכה לתנור רב יוסף רצה להתיר, ואביי אוסר ותניא כוותיה בברייתא.

דין כופח - כופח הוא פחות חם מתנור ויותר חם מכירה, ויש בו מקום שפיתת קדירה אחת (ובכירה שתיים), בקש וגבבא מותר ככירה, בגפת ובעצים אסור כתנור, לאביי היינו לענין לסמוך, ולרב אדא בר אהבה היינו לענין גו"ק.

כירה וכופח שנחלקו - כירה לאורכה טהורה לרחבה טמאה, והכופח לעולם טהור.

ל"ט. גלגל ביצה בצד המיחם - עבר בזה על בישול דאורייתא, כיון שהגלגול בביצה הוא גמור מלאכתו, כמליח הישן וקוליס האיספנין שאסור להדיחם בשבת.

תולדות חמה - בישול בחמה מותר לכ"ע, בישול באור ובתולדות האור אסור לכ"ע, בתולדות חמה לחכמים אסור אטו תולדות האור, ולרבי יוסי מותר, אף רבי יוסי מודה שאסור להטמין ביצה בחול, לרבה גזירה שמא יטמין בגחלים, ולרב יוסף מפני שמזיז עפר ממקומו, ונ"מ בעפר תיחות, ומותר לגלגל ביצה ע"ג גג רותח לרבי יוסי, שאין כאן גזירת הטמנה או הזזת עפר, **במעשה דאנשי טבריה** לרבה מודה רבי יוסי שאסור דדמיא להטמנה, ולרב יוסף רבנן מביאים ראיה לשיטתם ממה שאסרו לאנשי טבריה את

שיטת ר"י - לב"ש מותר שהיה בחמין, ולב"ה מותר שהיה וחזרה בחמין ובתבשיל.

אי תנא דמתני' סבר כחזקיה הוא חולק על ר"י ומתיר שהיה אף באינו גו"ק.

סמיכה לכירה שאינה גו"ק מותרת, ואף ע"ג קרקע דלא שליט בה אורא.

גחלים שעממו או שנתן עליהם נעורת של פשתן הרי היא כקטומה.

ל"ז: קטמה ונתלבתה - עדיין דינה כגו"ק, ואפ"ל בגחלים של רותם.

שיטת רבי יוחנן - לרבה בר בר חנה כירה שאינה גו"ק מותר להשהות עליה תבשיל המבושל כמאב"ד כחנניה, אבל להחזיר מותר רק בגו"ק, וכמו שמדויק במתני' שלא התירו ב"ה אלא בגו"ק, לרב שמואל בר יהודה מותר במבושל כל צרכו אפ"ל מצטמק ויפה לו אף באינה גו"ק.

שהיה במצטמק ויפה לו - לריו"ח מותר וכן"ל, ולרב ושמואל אסור באינה גו"ק, הקרובים לרב ושמואל ינהגו כדבריו, ולשאר העולם הלכה כריו"ח שמותר.

שהיה באינה גו"ק - (באין מבושל כל צרכו או במצטמק ויפה לו - תוס'), רב יוסף מתיר, והגמ' מסתפקת בשיטת רב הונא, ולרב נחמן אסור.

כל שיש בו מח מצטמק ורע לו חוץ מתבשיל של לפת, שיש בו בשר, ואינו צריך אותו לאורחים, שאז חשיב מצטמק ויפה לו, לפדא דייסא ותמרי מצטמק ורע לו.

ל"ח. דיעבד בבישול - בשוגג יאכל במזיד לא יאכל.

דיעבד בשהיה - בברייתא קתני דמזיד אסור ושוגג מותר, לר"מ איירי בתבשיל שלא נתבשל כל צרכו, אבל נתבשל כל צרכו מותר אף במזיד, ולרבי יהודה דווקא מצטמק ורע לו, עוד מצינו שנחלקו בזה רבה ורב יוסף עם רב נחמן בר יצחק, שלרבה ורב יוסף מותר אף במזיד, כיון דלא קעביד מעשה, לרב נחמן בר יצחק אסור אף בשוגג דאתי לאיערומי, רבה ורב יוסף נסתרים מהברייתא, ורנב"י יתיר כמובא בשם רב שמתחילה היו אוסרים רק במזיד, כיון שראו שרבו המשהין במזיד ואמרו ששכחו גזרו לאסור אף בשוגג, ולכן אסרו אף בשוגג, עוד מסתפקת הגמ' בעבר ושהה.

יד סולדת - אין איסור בישול אלא ביד סולדת, והיינו שכריסו של תינוק נכווית.

כלי שני אינו מבשל.

ד"ת בבית המרחץ - אסור להרהר שם, ואסור לדבר בד"ת אפי' בלשון חול, אבל לאפרושי מאיסורא מותר.

אסור להדיח את הקרקע במים או לסוך בשמן שמוא יבוא להשוות גומות.

המבשל בחמי טבריה חייב מכת מרדות.

אסור לשוט במים ואפי' ברשות היחיד, ובאית ליה גדודי מותר.

מ"א. צניעות - אסור ליגוע באמה, ואם מניח ידו שם משום צניעות מותר, דכיון דבעית לא בא להרהר, ורק כשפניו נגד העם מותר להניח שם ידו, אבל כשיורד לנהר כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו, ורב זירא חשש לכסות גם בעלייתו.

לרב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה.

דברים של חול מותר לאומרם בלשון הקודש.

ענייני בריאות - הבל המרחץ מוציא את הזיעה, יש לשתות אחר האכילה, וללכת ד' אמות, הנצרך לנקביו יפנה קודם שיאכל, הרוחץ בחמין ישתה מהם, וישתתף בצונן, רחץ ולא סך קודם אין הרחיצה מועילה.

מוליאר הגרוף - שהמים מבפנים והגחלים מבחוץ, שותים ממנו בשבת כיון שאינו מוסיף הבל.

אנטיכי - י"א שיש בכירה חלל שיש בו מים ולצידו גחלים, אין שותם ממנו בשבת שכיון שחומו רב הוא מוסיף הבל, אבל כשהגחלים נמצאים בקרקעית הכלי שהמים בו מותר, וי"מ אנטיכי שהגחלים בקרקעית, ואסור לשתות ממנו בשבת, וכ"ש כשהוא בחלל הכירה שאסור.

מ"א: המיחם שפינהו - פינהו מהמים שבו אסור לר"י לתת לתוכו מים כלל מפני שמצרף, ולר"ש מותר כיון שאינו מתכוון, ואף לר"ש אין לתת מים מועטים שיחמו בו, אלא מים שיפשו ואלא יתחמומו, והיכא שיש בו מעט מים ופינהו מעל האש אין בו משום מצרף לכ"ע, אבל אסור לתת בו מים מועטים שיתחמומו, אלא מים מרובים בכדי להפשירם,

הסילון אף שזה תולדות חמה, ורבי יוסי סובר שזה תולדות האור.

ל"ט: אסור להטמין בדבר המוסיף הבל, ממעשה דאנשי טבריה.

לעולא הלכה כאנשי טבריה, לרב נחמן אף הם הודו לחכמים.

לב"ש אסור לחמם מים ביו"ט, אלא אם הם ראויים לשתיה, וב"ה מותרים.

להשתטף - ר"מ אוסר אף בצונן, ר"ש מתיר אף בחמין, ור"י אוסר בחמין ומתיר בצונן, והלכה כדבריו, (ובפירוש איתמר הלכה כר"י, אבל מדין הלכה כדברי המכריע אין ראייה שגם בברייתא הלכה כמכריע), לרב חסדא לא התירו ר"ש ור"י אלא בקרקע אבל מים שבכלי אסור.

רחיצה בשבת ויו"ט - מים שהוחמו בשבת אסורים ברחיצה, הוחמו מערב שבת מותר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו.

מ: לרב מותר אף כל גופו אבר אבר, ורבה אמר בשמו שמוותר כל גופו אם משייר אבר חד, ולשמואל אסור אבר אבר, ורק פניו ידיו ורגליו מותר.

רבה עביד כרב בכל דבריו מלבד ג', והני מילי לחומרא אבל לקולא פעמים שהחמיר.

מרחץ שפקקו נקביו מע"ש שלא יצא חומו, מותר לרחוץ בו במוצאי שבת מיד.

זיעה - מדאורייתא מותר בשבת להכנס למרחץ להזיע, וחכמים אסרו את הזיעה, מותר להכנס בבית המרחץ של כרכים, ואסור בשל כפרים כיון שהבלם מרובה משל כרכים.

רחיצה בחמין - אסור לרחוץ בחמין אף בהוחמו מע"ש, ובחמי טבריה מותר.

האי מאן דעבר אדרבנן שרי למיקרי ליה עברינא.

מ: חימום כנגד המדורה - אסור כיון שמחמם מים שעליו, אבל לרחוץ אחר שנתחמם מותר, ומותר להפשיר מיחם מים כנגד המדורה ובלבד שלא ישאירו שם עד שיתחמם, ומותר ל

בישול שמן - לרבה ורב יוסף מותר לחמם שמן, דשמן אין בו משום בישול, ולרנב"י אסור אף להפשירו דהפשו זהו בישולו, ולרב יהודה אמר שמואל שמן אסור כמים רק ביד סולדת בו.

מותר בטלטול אחר שירדו ממנו, (אלא אם היו עליו כל בין השמשות דאסור משום מיגו דאתקצאי).

לרב יצחק אין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל, ואפי' בדבר מצוי אסור, וכל המקומות הנ"ל שמצינו שמותר איירי בצריך למקומו, ומה שהתירו לפרוס מחצלאות ע"ג אבנים ולבנים בשבת איירי בחזיא לבית הכסא או לשבת עליהם, וכוורת ע"ג דבורים איירי שיש דבש, או חלות דבש שחישב עליהם מערב שבת.

מ"ג: פורסין מחצלת ע"ג כוורת דבורים בשבת מפני החמה או הגשמים ובלבד שלא יתכוון לצוד- לר"י דדבר שאין מתכוון אסור הכוונה שיתכוון שלא יהיה באופן של צידה אלא יוכלו הדבורים לצאת, ולר"ש מותר אף כשצד דדבר שאין מתכוון מותר.

מת המוטל בחמה- מביאים מיטה לישוב עליה, ומחצלת מפני החמה, וזוקפים המיטות ונשמטים משם.

טלטול מת בשבת- ע"י ככר או תינוק לכ"ע מותר לטלטלו, להפכו ממיטה למיטה דהיינו טלטול מן הצד לשמואל מותר ולרב אסור, ומצינו במשנה שנחלקו אם מצילים את המת מפני הדליקה, י"מ שנחלקו בטלטול מן הצד, והגמ' דוחה שכל ההתרשם הוא מפני הדליקה, שלא יבוא לכבות, אבל בעלמא אסור.

מ"ד: מותר השמן שבנר ובקערה- לר"י אסור משום מוקצה, לר"ש מותר להשתמש בו לאחר שנכבה הנר, לר"א בנו מותר להשתמש בשמן המטפטף אף בזמן שהנר דולק, וכן מנר שכבה והולך.

טלטול נר בשבת

נר ישן הוא מוקצה מחמת מיאוס, נר שהדליקו בו הוא מוקצה מחמת איסור, נר חדש ונר של מתכת אינם מאוסים.

לשיטת רבי יהודה- נר ישן ונר שהדליקו בו אסורים בטלטול, נר חדש ונר של מתכת שלא הדליקו בהם בשבת מותרים.

לשיטת רבי שמעון- אין אסור אלא לטלטל נר בעודו דולק, וכן בהדליק בכוס קערה או עששית אסור, שכיון שדולקים הרבה הקצה דעתו מהם, וכן שיטת ר"א בנו.

שמואל סובר כר"ש גבי דבר שאינו מתכוון מותר, וכר"י דמלאכה שא"צ לגופה אסור.

מ"ב: שבות במקום נזק לרבים- מותר לכבות גחלת של מתכת ברה"ר כדי שלא ינזקו בה רבים, וכן מותר להוליך קוץ ברה"ר פחות פחות מד"א, ובכרמלית אפי' יותר, אבל גחלת של עץ אסור לכבות כיון שזה אסור מדאורייתא, אבל לר"ש דמלאכה שא"צ לגופה פטור מותר אף בזה.

עירוב מים חמים וצוננים- לב"ש מותר חמין לתוך צונן ולא צונן לתוך חמין, ולב"ה מותר אף צונן לתוך חמין, ודווקא כשהמים החמים מונחים בכוס, אבל אם הם באמבטי אסור לערות לתוכם צונן אף לב"ה, ור"ש בן מנסיא סובר שלא נחלקו ב"ה בזה להתיר צונן לתוך חמין, ובברייתא דר' חייא איתא שמותר לתת צונן לתוך ספל של חמין, וכן נהג רבא.

מ"ב: בישול תבלין- אסור לתת תבלין בכלי ראשון, אף לאחר שהוסר מן האש, אבל בכלי שני מותר, ורבי יהודה מתיר אף בכלי ראשון, אלא אם יש בו חומץ וציר.

בישול מלח- י"א שאסור לתת מלח אף בכלי שני, ולר"נ ולא יכא דאמרי מותר לתת מלח אף בכלי ראשון שהוסר מן האש.

אסור לתת כלי תחת הנר לקבל בו את השמן, ומבעוד יום מותר.

אמר רב חסדא אע"פ שאמרו אין נותנים כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה, אבל כופה עליה כלי שלא תשבר- לרבה טעמא דרב חסדא משום שאין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל ומה שמותר לכפות עליה כלי משום שבדבר מצוי התירו, והגמ' מעמידה את ההתר לתת כלי תחת חבית שנשברה בחבית חדשה שמצוי שתשבר, וכן מותר לתת כלי לקבל ניצוצות כיון דשכיחי, ולכפות קערה ע"ג הנר בבית נמוך שמצוי שהלהבה תאחז בקורה, ולסמוך קורה שנשברה בקורה חדשה, ולתת כלי תחת הדלף בבית חדש.

מ"ג: לרב יוסף טעמא דרב חסדא משום מבטל כלי מהיכנו, וטבל חשוב מוכן בשבת כיון שאם עבר ותיקנו מתוקן, ולתת כלי לקבל ניצוצות מותר מפני שאין בניצוצות ממש, ולסמוך קורה שנשברה מותר ברפוי, וכלי תחת הדלף מותר בדלף הראוי, ולכפות את הסל לפני האפרוחים מותר כיון שהסל יהיה

קנינה של תרנגולת - הוי כלי שמלאכתו לאיסור לר"ש מותר ולר"י אסור, ביש בה אפרוח מת תלוי במחלוקת לגבי בעלי חיים שמתו, ביש בה ביצה אינם מוקצה דר"ש לית ליה **נולד**, ביש בה ביצת אפרוח הוי מוקצה כיון שאינה ראויה לכלבים.

בעלי חיים שמתו - לרב מודה ר"ש שהם מוקצה, ולרבא אינם מוקצה, והנ"מ בבריאה אבל במסוכנת לר"ש מותר לחותכה לפני הכלבים אף לרב.

דעת כמה אמוראים להלכה - לרבה בר בר חנה ריו"ח פסק כר"ש, ולרב יצחק בר יוסף פסק ריו"ח כר"י, ריב"ל פסק כר"ש, רב שמלאי פסק כר"י, רבי אבהו פסק כר"ש ומ"מ במקומו של ריו"ח נהג איסור מפני כבודו דריו"ח.

מ"ו: כילת חתנים - אף שקובע לה מקום מותר לנטותה ולפרקה בשבת.

מנורה של חוליות אסור לטלטלה שמא תתפרק ויבוא לחברה, יש בה חידקי גדולה אסורה מפני שנראית כשל חוליות, וקטנה דאית בה חידקי לריו"ח אסור שגם בה גזרו, ולריש לקיש מותר.

מוכני שהיו עליה מעות כל בין השמשות לר"ש מותר לטלטלה ולר"י אסור, והמשנה שהתירה כשאין עליה עכשיו מעות, איירי בלא היו עליה כל בין השמשות וכר"י.

מוקצה מחמת מיאוס - נר של נפט שנמאס אחרי השימוש לרב יהודה אסור לטלטלו, ולרבה ורב יוסף מותר לטלטלו, וטעמם הואיל וחזו לכסויי מנא, ואע"פ שאבנים אסורים בטלטול אף שראויים לכסות בהם, שאני נר של חרס ששם כלי עליו, ומטעם זה מותר לטלטל בחצר שירים נזמים וטבעות, אף שאסורים בלבישה ברה"ר.

מ"ו: יושב ומצפה - מודה ר"ש שאסור לשחוט ביו"ט בהמה שנפל בה מום, מפני שאין אדם יושב ומצפה מתי יפול בה מום, שאולי לא יפול ואולי לא יהיה מום קבוע ואולי לא יזדקק חכם, אבל אשה שנדרה מפר לה בעלה בשבת אין בזה מוקצה, דאשה על דעת בעלה נודרת, וכן בדבר שצריך התר חכם אין בו משום מוקצה כיון דבדיעבד סגי בג' הדיוטות, נר מותר בטלטול לר"ש דאדם יושב ומצפה מתי יכבה נרו.

טעם איסור טלטול נר הדולק לר"ש - אין הטעם משום שמא יכבה, שאף אם יכבה הרי דבר שאין מתכוון מותר, ולא גזרינן שמא יכבה בכונה ויעבור על

מ"ד: מיטה שיחדה למעות - הניח עליה מעות פעם אחת אסור לטלטלה בשבת, לא יחדה למעות אין אסור לטלטלה אלא בעוד שיש עליה מעות, או אם היו עליה מעות בזמן בין השמשות, לר"ש דלית ליה מוקצה אין אסור אלא בעוד שהמעות עליה.

מוכני - שידה שיש לה מוכני אם המוכני נשמטת אין חשוב חיבור, ונ"מ לענין טומאה שאם נגעה הטומאה באחד מהם אין השני טמא, ואין נמדדים יחד לשיעור מ' סאה (שבשיעור זה אין מקבל טומאה, ולב"ה שמוודדים מבחוץ), ואין המוכני מציל באוהל המת, ואין גוררים אותה כשיש על המוכני מעות, אבל אם אינה נשמטת חשיב חיבור לד' הדברים הנ"ל.

מ"ה: שיטת רב במוקצה - מניחים נר ע"ג עץ בשבת, שכיון שאסור בטלטול לא חיישין שיורידו משם אחר שכבה ונמצא משתמש באילן, אבל ביו"ט אסור, ומבואר דס"ל כר"י דאית ליה מוקצה, אמנם בשעת הדחק סמך רב על ר"ש, והתיר להכניס את הנר חנוכה אחר שכבה מפני החברים.

מוקצה לר"ש

חיטים שזרעם בקרקע וביצים שתחת התרנגולת מותר לר"ש לטלטלם בשבת אף **דדחייה בידיים**.

שמן שבנר בשעה שהוא דולק אסור מפני **שהוקצה למצוותו**, וכן בעיטורי הסוכה אסור להנות מהם עד מוצאי יו"ט האחרון, אלא אם התנה, וביו"ט של פסח מותר לקחת עצים מן הסוכה לפי שלא הוקצה למצוותו, (ולרבי יהודה אסור ומותר מן הסמוך לסוכה).

גרוגרות וצימוקים שהעלה אותם לגג ליבשם, אסורים משום מוקצה **דאקצינהו בידיים ולא חזו**, אבל שאר פירות שעדיין ראויים הם קצת אע"פ שהקצם מדעתו אינם מוקצה, (ולר"י הווי מוקצה אפי' הכניסם לאוצר ואם אוכל מהם לא בעי הזמנה, אבל בפירות שהעלה אותם לגג אסורים אפי' אוכל מהם).

מ"ה: פצעילי תמרה אינם מוקצה לר"ש כיון שלא דחינהו בידיים.

אין משקין ושוחטין את המדבריות משום מוקצה אבל את הבייתות מותר, (הלנות בתוך התחום הם ביתות, היוצאות בפסח ונכנסות ברביע הלת"ק אלו מדבריות ולרבי הם ביתות, ושאנים נכנסות לתוך התחום כלל לכ"ע אלו מדבריות), לתירוץ קמא מודה ר"ש במדבריות שהם מוקצה כגרוגרות וצימוקים, ולתירוץ ב' וג' לר"ש משקין אף את המדבריות, לתירוץ א' וג' רבי סובר כר"ש, ולתירוץ ב' סובר כר"י.

מ"ח. אסור להניח כלי עם מים צוננים ע"ג כלי של מים רותחים, אבל להניח כלי שבתוכו מים חמים מותר.

רבה גער בעבדו על שפרס בגד על פי הקנקן שמה יבוא לידי סחיטה, אבל פרונקא מותר לפורסו בשבת שכיין שאינו מקפיד לא יבוא לסחיטה.

טלטול מוכין – אסור לטלטל מוכין בשבת ואע"פ שטמן בהם, וכן גיזי צמר ציפי צמר ולשוונות של ארגמן.

מותר להחזיר בשבת וביו"ט מוכין לתוך הכר, אבל אסור להכניסם שם בתחילה.

פותח בית הצוואר – הפותח בית הצוואר בתחילה בשבת חייב חטאת, אבל מותר להתיר הקשר שקשרו הכובסים בבית הצוואר, מגופת חבית מותר להתיזה בשבת אף בתחילה מפני שאינו חיבור.

חיבור לטומאה

מ"ח: בית הפך התבלין והנר שבכירה לר"מ נטמאים זה מזה בטומאת מגע מדרבנן, אבל כשנטמאה הכירה מאוירה אינם נטמאים משום הכר שלא יבואו לשרוף תרומה וקדשים, לר"ש בכל גוונא אינם נטמאים זה מזה.

שלל של כובסים ושלשלת של מפתחות וב' חתיכות בגד המחבורות בחוט של כלאים (שעומד להפרידם), הרי נחשבים מחוברים לקבלת טומאה ולהזאה אף שלא בשעת מלאכה, כיון דניחא ליה בחיבורם.

מקל שעשה אותו יד לקורדום אינו חיבור לטומאה אלא בשעת מלאכה, כיון שעשוי לזורקו לבין העצים. מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני מדאורייתא הם חיבור רק בשעת מלאכה בין לטומאה ובין להזאה, ומדרבנן נטמאים זה מזה אף שלא בשעת מלאכה אטו שעת מלאכה, ואין ההזאה באחד מועילה לשני אף בשעת מלאכה אטו שלא בשעת מלאכה.

מ"ט. מותר להטמין בכסות בפירות בכנפי יונה בנסורת של חרשים, בנעורת של פשתן לר"י מותר בגסה ואסור בדקה ולת"ק מותר אף בדקה.

מעשה דאלישע בעל כנפיים שנהפכו התפילין שבידיו לכנפי יונה כשברח מפני קסדור של מלכות רומי, והטעם שנהפכו דווקא לכנפי יונה מפני שנמשלה כנסת ישראל ליונה, והמצוות מגינות על ישראל כמו שהכנפיים מגינות על היונה.

איסורא דאורייתא, שהרי מוכרי כסות מותרים ללבוש צמר ופשתים כדי להראותם לקונים אם אינם מתכוונים ללבישה ולא חיישינן שיתכוונו, אלא טעמא משום שהנר בסיס לשלהבת והוי בסיס לדבר האסור.

מ"ז. בסיס לדבר האסור – נוטל אדם כלכלה שיש בתוכה פירות ואבן, שכיין שיש בה דברי התר חשובים לא נאסר מדין בסיס לדבר האסור, אבל אם האיסור חשוב יותר מההתר אסור לטלטל.

בגדי עניים מותרים בטלטול לעניים, אבל לעשירים שאינם חשובים לכלום אסורים בטלטול, וכן לגבי קבלת טומאה תלוי בחשיבות החפץ לבעליו.

גרף של רעי – מותר לטלטלו ובלבד שיהיה מאוס ושיהיה מגולה.

חיבור מיטה של פרקים – לרב אבא ורב הונא בר חייה מותר לחבר מיטה של טרסיים באופן רפוי, ולרב ושמואל אסור ברפוי ובתקיעה חייב חטאת, וכן אסור לחבר קנה של סיידים, ונחלקו במחלוקת ת"ק ורשב"ג לגבי מלבנות המיטה שלת"ק אסור להחזירם אף ברפוי ולרשב"ג מותר, ורב חמא התיר לחבר מיטה גללנייתא ורשב"ג.

מ"ז: נותנים כלי תחת הנר לקבל ניצוצות, ואפי' בשבת, ואין כאן מבטל כלי מהיכנו דניצוצות אין בהם ממש.

לא יתן לכלי מים ואפי' בערב שבת, כיון שאם יתן בשבת הרי הוא מכבה מפני שמקרב את הכיבוי.

במה טומנים:

אין טומנים בדבר המוסיף הבל כגון גפת זבל מלח סיד חול לחים ואפי' יבשים, וכן בתבן זגים מוכים ועשבים לחים, אבל ביבשים מותר, הגמ' (מ"ט.) מסתפקת בלחים מחמת דבר אחר אם מותר לטמון בהם.

גפת שומשמין – קופה שטמן בה אסור להניחה ע"ג גפת של זיתים, אבל מותר להניחה ע"ג גפת שומשמין, ולענין הטמנה י"ל שאסור אף בדשומשמין.

שמותר אינו חושש לגרירת הכלים, ולר"ש מותר כיון שאינו מתכוון לגרירת הכלים.

ג: חפיפת השיער בנזיר ובשבת - לר"י דדבר שאין מתכוון אסור, אסור לנזיר לחפוף שערו בנתר וחול או לפספסו או לסרוקו, כיון שיתכן שישיר שערות, לר"ש מותר לחפוף ולפספס, אבל אסור לסרוק דודאי ישיר שערות, ולחוף ידיו ורגליו מותר, ואשה קטן וסריס מותרים גם לחוף פניהם, עפר לבינתא פסולת שומשמין עפר פלפלי, מותר לחוף בהם פניו בשבת ואפי' מי שיש לו זקן, ברדא מותר ואפי' יש בו רק שלישי אהלא, ולרב נחמיה בר יוסף מותר רק כשיש בו רוב אהלא.

פציעת זיתים - לרב ששת אסור לפצוע זיתים כדי למתק מרירותם משום הפסד השמן, ואף שמוותר לעשות צרכיו בפת הפת אינה נמאסת.

רחיצה בברדא ליפות עצמו - מר זוטרא נמנע מכך דס"ל כהא דתניא שמוותר לאדם לגרר פצעו או הזיעה שעליו אם מצטער, אבל לא כדי ליפות עצמו משום לא ילבש, אמימר ורב אשי רחצו בברדא כהא דתניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו כל יום בשביל קונו.

קופה המוטמנת בגיזי צמר ונטלה בשבת ונתקלקלה הגומא אסור להחזיר את הקופה, ואם לא נתקלקלה הגומא מותר להחזיר, לראב"ע אסור לקחת הקופה ומותר רק להטותה שמא תתקלקל הגומא ויבוא להחזיר.

דצה ושלפה והדר דצה - לרב הונא סליקוסתא מותר לנועצה בעפר או לשולפה משם רק אם נעצה ושלפה וחזר ונעצה מבעוד יום, וכן לשמואל בסכינא דביני אורבי, אבל לנעוץ בגורדיתא דקני מותר, ואין חוששים לגרירת הקליפה, הגמ' שואלת ממתני' בכלאים שמתירה לשלוף לפת וצוננות בשבת אם מקצת עליו מגולים, אע"פ שלא שלפה מבעו"י.

נ"א. הטמנה בשבת - אסור להטמין בתחילה בשבת אפילו בדבר שאין מוסיף הבל גזירה שמא ירתיח, ואם הטמין מע"ש ונפל הכיסוי מותר להחזירו בשבת, וכן אם היה מוטמן מותר להוסיף או להחליף את הכיסוי.

הטמנה בצונן - מותר להטמין מים או תבשיל צוננים תחת הכר או הכסת כדי שלא יתחממו, וי"א שאסור, רבי אסר בתחילה והתיר אחר ששמע שרבי יוסי

גיזי צמר מותר להטמין בהם, ואסור לטלטלם בשבת, ועל כן כשבא להוציא מהמאכל נוטל את הכיסוי וגיזי הצמר נופלות מאליהם, לראב"ע יטה הקופה על צידה כדי ליטול את הקדירה, אבל בלא הטיה אסור ליטול שמא יפלו גיזי הצמר לגומא ולא יוכל להחזיר, ולחכמים מותר ליטול בלא הטיה ולהחזיר.

עורות מותר להטמין בהם, ומותר לטלטלם בשבת משום שראוים לשבת עליהם, עורות של אומן לת"ק אסור לטלטלם ולרבי יוסי מותר לטלטלם, אין עור מקבל טומאה אלא לאחר עיבודו.

מ"ט: ל"ט אבות מלאכות כנגד עבודות המשכן, וי"א כנגד מלאכה מלאכתו מלאכת שכתוב בתורה, ויבוא הביתה לעשות מלאכתו אם הכונה כפשוטו הוא ממנינא, ואם הכונה לעשות צרכיו אינו ממנינא, ומזונים במקום זה את והמלאכה היתה דים, ואם לעשות מלאכתו ממנינא זה אינו ממנינא אלא הכונה שנשלמה העבודה.

ג: גיזי צמר - במתני' מבואר שאף כשהטמין בהם אסור לטלטלם, לרבא אם יחדם להטמנה מותר לטלטלם, לרבינא איירי בשל הפתק שאף אחר שטמן בהם עומדים לסחורה, אבל באין עומדים לסחורה מותר לטלטלם.

מוקצה מחמת גופו שייחודו לשימוש של התר

חריות של דקל שקצצם להסקה ונמלך עליהם לשיבה - שיטת ת"ק שצריך לקושרם כדי שלא יהיו מוקצה, וכן סובר רב, וכן מצינו שהצריך רבי חנינא בן עקיבא מחשבה בבית האבל או בית המשתה דטרידי, אבל בעלמא צריך לקושרם, לרשב"ג א"צ לקושרם, וכן סובר שמואל, רב אסי סובר שאם ישב עליהם שעה אחת מותר לטלטלם, וכתנא שהתיר לטלטל פקורין וציפא אף שלא צבעם וכרכם אם יצא בהם שעה אחת מבעוד יום, וכן מצינו שמותר לטלטל קש שע"ג המיטה אם ישן עליו שעה אחת.

עפר - מכניס אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל צרכו, והוא שייחד לו קרן זוית, ואף לת"ק א"צ כאן מעשה כיון שלא שייך בעפר מעשה.

בכל חפין את הכלים חוץ מכלי כסף בגרתקון, בנתר וחול מחלוקת, הגמ' רוצה לומר שנחלקו באיסור מוקצה אם מועילה הזמנה בלא מעשה או לא, והגמ' דוחה שנחלקו באיסור גרירת הכלים בלא כוונה, דס"ל כר"י דדבר שאין מתכוון אסור, והתנא

גמל בחטם - דהוי נטירותא יתירתא – כתנאי, חתול סגי לשמירתו במיתנא, לחנניה מותר לחתול לצאת בסוגר שהוא שמירה יתירה, ולת"ק אסור, ואמר שמואל שהלכה כחנניה.

נ"ב. עז באפסר - עז אינה יוצאת באפסר כיון שהיא מפילה אותו, אבל אם חקק לה בין קרניה מותר, והגמ' מסתפקת בקשר את האפסר לזקנה.

רצועה שבין קרניה - אסור שהבהמה תצא ברצועה שבין קרניה העשויה לנוי, רצועה העשויה לשמר לרב אסור ולשמואל מותר.

פרה אדומה שקשרה באפסר אינה נפסלת מדין עול, ואף שזה נטירותא יתירתא, לאביי איירי במוליכה מעיר לעיר, לרבא שאני פרה אדומה שדמיה יקרים, לרבינא איירי בפרה מורדת.

בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר - לרב הונא פירוש המשנה הוא שמוותר לבעלי השיר לצאת עם השיר לנוי, או כשהם נמשכים בשיר, לשמואל אין יוצאים כרוכים לנוי אלא יוצאים בשיר העשוי למושכם.

יציאת פרדות באפסר - פרדות של בית רבי היו יוצאות באפסריהם הכרוכים שהיו עשויים לנוי.

נ"ב: "וטובלים במקומם" קבלת טומאה בכלי בהמה - כלי בהמה אינם מקבל טומאה, כלי המשמש את האדם להוביל את הבהמה כמקל או שיר מקבל טומאה, כלי אדם שנטמא ועבר להיות כלי בהמה נשאר בטומאתו.

חציצה בטבילת השיר יחד עם הבהמה - לרב אמי איירי שריתכן ואינם מהודקים לבהמה, ואין הריתוך מפקיע את הטומאה הקודמת אף ששינוי מעשה מפקיע את הטומאה, כרבי יהודה שבמעשה לתקן לא פקעה הטומאה.

חולקין בין טבעת לטבעת - לענין הוצאה ביש עליה חותם אסורה בהוצאה ובאין עליה חותם מותרת, טבעת אדם טמאה טבעת בהמה וכלים ושאר הטבעות טהורות, טבעת העשויה לחגור מתניו או לקשור בין כתפיו טהורה, טבעת של מותכת וחותרמה אלמוג טמאה של אלמוג וחותרמה מותכת טהורה, טבעות של אצבע אדם העשויות ממתכת כולם מקבלות טומאה.

חולקין בין מחט למחט - מחט נקובה אין יוצאין בה בשבת, ושאינה נקובה יוצאים בה, ובשניהם אין איסור מוקצה, ושניהם מקבלות טומאה, אבל מחט

התיר, וחזינן בזה גודל חביבותם זה אצל זה, ואדם חשוב ראוי לו להחמיר שלא להטמין צונן.

בישולי עכו"ם - כל דבר שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עכו"ם, ואדם חשוב ראוי לו להחמיר בזה.

פינה ממיחם למיחם מותר להטמינו בשבת, שכיון שמצננו לא חיישינן שיבוא להרתח.

הוצאת הכלי המוטמן בשבת - אם הכיסוי אינו מוקצה מותר לטול ולהחזיר, אם הכיסוי הוא מוקצה אם רק חלק מהקדירה מכוסה אוחז בחלק המגולה ומטה את הקדירה והכיסוי נופל, אבל אם כל הקדירה מכוסה במוקצה אינו יכול לטלה בשבת.

נ"א: אין טומנים בנעורת של פשתן דקה אפי' בערב שבת.

מיחם ע"ג מיחם וקדירה ע"ג קדירה מותר להניח בשבת כדי לשמור את החום אבל לא כדי לחמם, ואסור להניח מיחם ע"ג קדירה או קדירה ע"ג מיחם, ומותר לטוח פי הקדירה בבצק.

אין מרסקים את השלג או הברד בשבת, ומותר להניחם בתוך כלי כדי שיפשירו מאליהם.

במה בהמה:

במה בהמה יוצאה

אסור לאדם שבהמתו תצא לרה"ר עם משאוי בשבת משום שביתת בהמתו, אבל דבר העשוי לשמירת הבהמה מותר לצאת עמו בשבת, כגון גמל באפסר וכן סוס פרד גמל חמור ולובדקיס, ונאקה בחטם והיינו טבעת ברזל הנתונה בחוטמה, ולובדקיס בפרומביא והיינו חמור לובי ברסן מברזל, וסוס בשיר וכן כל הבע"ח שדרכם לצאת בשיר מותרים, ואם נטמא השיר מזים עליהם וטובלים בעוד השיר בבהמה.

נאקה אסורה לצאת באפסר שכיון שאינו שומר עליה כראוי נחשב משאוי.

עייזים בכיס שבדדיהם - לרב יהודה במוהדק מותר ובשאינו מהודק אסור, לרב יוסף לת"ק מותר לרב יוסי אסור לרבי יהודה ליבש מותר ולחלב אסור, וכן מותר לעשות כיס שלא יסרטו דדיהם.

מעשה וכו' ונעשו לו דדים - לרב יוסף חזינן גדלותו, לאביי כמה גרוע אדם זה, לרב יהודה רואים מכאן שיותר קשים המזונות מלעשות נס.

מעשה באחד שנשא גידמת - לרבי חזינן צניעותה ולרב חייא צניעותו.

במה בהמה יוצאה – המשך

הזכרים יוצאים לבובין - לרב הונא מחוברים שתיים יחד שלא יברחו, לעולא זהו עור שקושרים נגד ליבם שלא פלו עליהם זאבים דזכרים זקפי חוטמייהו, לרב נחמן בר יצחק זהו עור שקושרים תחת זכרותם שלא יעלו על הנקבות.

רחלות יוצאות - שחזות - שאוחזים האליה למעלה כדי שיעלו עליהם זכרים, כבולות - שמכבלים אליה שלהן למטה כדי שלא יעלו עליהם זכרים, כבונות - שקושרים בגד סביב הצמר ביום שנולד לשמור על הצמר נקי.

נ"ד. עייזים צורות - לת"ק מותר לרבי יוסי אסור ולרבי יהודה ליבש מותר ולחלב אסור, ר' יהודה בן בתירא אסור בליבש כיון שהרואים לא יודעים אם ליבש אם לחלב, להלכה לרב הלכה כרבי יהודה ולשמאל הלכה כרבי יוסי, ובשם רבי יוחנן אמרו הלכה כת"ק.

לא יצא גמל במטולטלת - והני מיילי בקשורה בזנבו שיכולה ליפול, אבל אם קשורה גם בדבשתו, או שקשורה בשליתה מותר.

לא יצא הגמל עקוד או רגול - עקוד י"א עקידת יד ורגל, י"א או עקידת יד ורגל או שתי ידים ושתי רגלים, רגול שלא יכוף ידו על זרועו ויקשור, וכן לשאר הבהמות אסור בעקוד או רגול.

לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך, דמחזי שהולך למוכרם, אבל מכניס חבלים לתוך ידו וימשוך, ובלבד שלא יכרוך משום כלאים שמא יקשרם בשתי תכיפות, וכן צריך שלא יצא החבל מתוך ידו ב' טפחים, ולענין הוראה מורים עד טפח, וצריך שהחבל דביני וביני יהיה מוגבה מהקרקע טפח.

נ"ד: אין חמור יוצא במרדעת אם לא היתה קשורה מע"ש.

ולא בזוג אפי' הוא פקוק דמיחזי שלוקחו למכירה.

שאינה נקובה שעתיד לנקובה אינה מקבלת טומאה, מחט שניטל חורה או עוקצה טהורה, העלתה חלודה אם החלודה מעכבת את התפירה שרישומה ניכר טהורה, ואם לאו טהורה.

במה בהמה יוצאה – המשך

נ"ג. חמור יוצא במרדעת בזמן שהיא קשורה לו מערב שבת.

אוכף הקשור מערב שבת לת"ק אסור לצאת אתו ולרשב"ג מותר.

ולא יקשור לו מסריכן ולא יפשוט רצועה תחת זנבו.

טרסקל - לרב מותר לתלות טרסקל לבהמה בשבת, ולשמאל אסור לתלות טרסקל בשבת, ולסייחים קטנים שמצטערים לשוח לארץ לאכול מודה שמואל שמוותר לתלות טרסקל.

מרדעת ואוכף - מותר לתת מרדעת או אוכף ע"ג החמור בשבת, בברייתא איתא שאסור ליטול האוכף מהחמור בשבת, אלא מוליכה ומביאה והאוכף נופל מאליו, טעם האיסור ליטול האוכף אף שמוותר לתתו, או משום שיכול להפילו בלא ליטלו, או משום שנטילת האוכף הוא כדי לצננה ולא התירו אלא נתינה שהיא כדי לחממה.

לא יצא הסוס בזנב שועל או בזהרורית שבין עינו, והזב בכיס שלו, ופרה בחסום שבפיה, וסייחים קטנים בטרסקלים שבפיהם, ובהמה בסנדל שברגליה, אבל יוצאת הבהמה באגד שע"ג מכה, ובדפין שע"ג השבר, ובשליא המדולדלת, ופוקקין זוג שבצווארה ומטילת עמו בחצר.

נ"ג: קמיע לבהמה - קמיע של מומחה לבהמה מותר לה לצאת עמו בשבת, אבל אם הוא מומחה לאדם אסור שאין לבהמה מזל.

גלדי מכה - באדם מותר לסוכם בשמן או להסיר הגלדים, ובבהמה במקום צערא מותר ולתענוג אסור.

גזירת שחיקת סממנים - אדם שאחזו דם מותר להכנס למים, ואין כאן חשש שחיקת סממנים משום שנראה כמיקר, אבל בהמה אסור שאין דרכה להקר, ואף שעלולה למות אסור, ומה שמצינו שאם יצאה מחוץ לתחום קורא לה והיא באה מדובר בתוך התחום שלה שאינו בתוך התחום שלו, או כמ"ד שמתיר להריץ בחצר בהמה שאכלה הרבה כרשינים בשביל שתתרפה, דס"ל שאין גזירת שחיקת סממנים בבהמה, ולפי דבריו מותר שהבהמה תכנס למים אם אחזה דם, וכן הלכה.

ורשב"א אמר שסיבת המעשה הוא שקבע יעקב מיטתו באוהל בלהה אחר מיתת רחל, ואחרים אומרים שבלבל מצעות אביו ושכינה, הגמ' מביאה ד' פירושים בכוונת "פחז כמים".

כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה - שהרי יחס את אחיה אחרי פנחס, והוקש חפני לפנחס, ומה שכתוב בהם ששכבו את הנשים, היינו ששייה חפני את קיניהם ולא הלכו הנשים אצל בעליהם, ופנחס היה לו למחות ולא מיחה.

נ"ו. כל האומר בני שמואל חטאו אינו אלא טועה - ומה שנאמר ויטו אחרי הבצע היינו שלא סובבו בערי ישראל לדונם כשמואל, אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהם וסופריהם, לר"מ שאלו מעשר ראשון בפיהם, לר"י הטילו מלאי על בעלי בתים, לר"ע נטלו מעשר יותר מהראוי, ולרבי יוסי נטלו זרוע לחיים וקיבה אע"פ שלא היו כהנים.

כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה - שהרי נאמר עליו וד' עמו, אלא ביקש לשכב עם אשת אוריה ולא שכב, ונתבע על מותו של אוריה שהיה לו לדונו בסנהדרין, והיה אוריה מורד במלכות שאמר לדוד ואדוני יואב, והיה לו ליקוחין באשת אוריה כי כתב לה אוריה גט כדרך היוצאים למלחמה, לרב קיבל דוד לשון הרע מציבא על מפיושת, ולשמואל דברים הניכרים ראה, ובשעה שאמר דוד שציבא ומפיושת יחלקו את השדה יצאה בת קול ואמרה לו שרחבעם ירבעם יחלקו את המלוכה, ומזה נסתבב שעבדו ע"ז וגלינו מארצנו.

נ"ז. כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה - שהרי כתיב שלא יהיה לבבו שלם כלבב אביו, אבל לא כתוב שחטא, ומה שכתוב שבנה במה לכמוש לא הוא בנה אלא שכיון שהיה לו למחות ולא מיחה נקרא על שמו, וכן לא מיחה בבת פרעה שאמרה לו איך עובדים ע"ז, בשעה שנשא שלמה את בת פרעה התחיל בנין רומי, וכשהכניס ירבעם עגלי זבה התחיל בנין איטליאה של יוון.

כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה - שהרי כתוב ויעש הישר בעיני ד', ומה שכתוב ולא היה כמוהו אשר שב וכו', היינו שהחזיר מממונו כל דין שדן מגיל ח' עד י"ח, אלו דברי שמואל אבל לרב היה יאשיהו בעל תשובה.

ולא בסולם שעושים בצווארו כדי שלא יחך במכתו. ולא ברצועה שעושים ברגלו שלא יתקלו זה בזה. ואין התרנגולים יוצאים בחוטים שעושים לסימן שלא יתחלפו.

ולא ברצועה שקושרים רגליהם שלא ישברו כלים. ואין הזכרים יוצאים בעגלה שעושים תחת האליה כדי שלא תפצע מן הסלעים.

ואין הרחלים יוצאות חנונות, ו"א שטובלים דבר רך בשמן אחר הגזיזה ומניחים על מצחה, וי"א בשעה שכורעת לילד, וי"א העץ ששמים בחוטמה כדי שיפלו תולעים שבראשה.

ואין העגל יוצא בגימון והיינו עול קטן. ולא פרה בעור הקופר ששמים על דדיה שלא יבואו עלוקות.

ולא ברצועה שבין קרניה, אם עשויה לשמירה לשמואל מותר ולרב אסור ולנוי לכ"ע אסור.

נ"ח. חובת תוכחה - כל שבידו למחות ואינו מוחה נענש על העבירות שעשו, כל אחד לפי מה שבידו למחות, ואף אם לא בטוח שישמעו לו צריך להוכיח, ולכן נענשו אף הצדיקים בזמן חורבן הבית, שמידת הדין קטרגה על שלא מיחו, שאף שידע הקב"ה שלא היו שומעים הצדיקים לא ידעו זאת, ואמר הקב"ה לגבריאל לרשום על מצח הצדיקים תיו מדיו, ועל מצח הרשעים תיו של דם, לרב תיו היינו תחיה או תמות, לשמואל היינו תמה זכות אבות ואין ניצלים אלא הצדיקים בזכות עצמם, לר"ל תיו היא סוף חותמו של הקב"ה שהוא אמת, לרבי שמואל בר נחמני לומר שקיימו כל התורה מאלף עד תיו.

מאימתי תמה זכות אבות - לרב בנבואת הושע, לשמואל מימי חזאל, לרבי"ל מימי אליהו, לריו"ח מימי חזקיהו.

נ"ט. מיתה ויסורים - לרב אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עוון, ואיתותב רב אמי מהבריייתא שארבעה (בנימין עמרם ישי וכלאב) מתו בעטיו של נחש, משה ואהרן לרשב"א מתו בחטאם וי"א בעטיו של נחש.

כל האומר... חטא אינו אלא טועה

כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה - שהרי כל השבטים שקולים כאחת, אלא שבלבל יצועי אביו,

במה אשה:

מקבלים טומאה, אבל כלי אבנים גללים ואדמה אין מקבלים טומאה, חותם של טיט שאין מקפיד עליו רבו מותר לצאת בו.

זוג שבצווארו אסור לצאת בו ומותר בזוג שבכסותו, היכא שארגו מומחה דלא חיישינן דילמא מיפסיק ואתי לאתויי.

ג"ח: זוג של בהמה - אסורה לצאת בזוג ובחותם שבכסותה ובצווארה, וכולם אינם מקבלים טומאה, והני מילי באין בו עינבל, אבל יש בו עינבל חשיב כלי ומקבל טומאה, דמשמיע קול בכלי מתכות טמא, ואם לקח זוג של בהמה וחיברו לדלת במסמרים עדיין מקבל טומאה עד שיעשה בו שינוי מעשה, זוג של דלת שעשאו לבהמה מקבל טומאה.

זוג של אדם - שבצווארו ובכסותו מקבל טומאה, ואף שאין בו עינבל תכשיט הוא ומקבל טומאה, אבל העושה זגין למכתשת בשמים ולעריסת התינוק ולמטפחות ספרים ולמטפחות שתולים בצווארי תינוקות אינם טמאים אלא ביש להם ענבל.

חיבור לטומאה - הזוג והענבל כשהם מחוברים חשוב חיבור לענין שאם נטמא אחד נטמא השני ואם הזו על אחד נטהר השני, מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני מדאורייתא בשעת מלאכה חיבור לטומאה ולהזאה, ושלא בשעת מלאכה אינו חיבור לא לטומאה ולא להזאה, ומדרבנן חיבור לטומאה אף שלא בשעת מלאכה, ואינו חיבור להזאה אף בשעת מלאכה.

ג"ט. ניטלו עינבליהם עדיין טומאתם עליהם - לאבני הטעם משום דעדיין חשיב כלי הואיל וההדיט יכול להחזירו, לרבא כשניטלו ענבליהם אין הענבל כלי, והא דעדיין טומאתם עליהם היינו דווקא הענבל שראוי להקישו על גבי חרס, וכן אמר רבי יוחנן, לרבי יוסי בר חנינא הטעם הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק, ואע"פ שאין שימוש זה מעין מלאכה ראשונה.

כלי המשמש למלאכה שאינה מעין מלאכתו - זב שישב על כלי העומד לשיבה טמא הכלי טומאת מדרס, אם ישב על כלי העומד למדידה אינו טמא מדרס, ואם היה עומד לשיבה וישב עליו, וכעת אינו ראוי לשיבה אלא לדבר אחר פקעה ממנו טומאת מדרס.

נטמא בטומאת מות ואינו משמש למלאכתו אלא למלאכה אחרת לרבי יוחנן נטהר מטומאתו ולרבי אלעזר טמא.

ג"ז. חוטי צמר ופשתן ורצועות שבראש האשה לשבת ולטבילה - לא תצא אשה בחוטי צמר ופשתן וברצועות שבראשה בשבת, דכיון שלגבי טבילה הם חוצצים וצריכה לרפותם, חיישינן שתצטרך לטבול בשבת ותסירם ותטלטלם ד' אמות ברה"ר.

לרבי יהודה חוטי צמר אין חוצצים כיון שהמים נכנסים בהם.

חוטי שער אינם חוצצים אף לרבנן.

לרב הונא חוטי צמר ופשתן שבצווארה אינם חוצצים אף לרבנן לפי שאין אשה הונקת את עצמה, אבל חבקין שבצווארה חוצצין והיינו בקטלא שחונקת עצמה כדי שתיראה בעלת בשר.

אריג אינו חוצץ לטבילה ומותר לצאת בו בשבת, לל"ק כל שהוא אריג אינו חוצץ כיון שאינו מהודק, לל"ב הטעם משום שאין מקפידות עליהם, ונ"מ במטונפות דמקפידות עליהם.

ג"ח: טוטפת וסרביטין - לא תצא אשה בטוטפת וסרביטין שבזמן שאינם תפורים, לרב יוסף טוטפת היינו קשר שעושים לרפואה נגד עין הרע, לאב"י מותר לצאת בזה כקמיע מומחה, אלא היינו תכשיט של זהב שעל מצחה ומקפת מאוזן לאוזן, סרביטין היינו תכשיט המגיע עד לחיה.

כבול ואיסטמא - אסור לצאת בכבול ובאיסטמא לרה"ר, וכבול היינו כיפה של צמר ששמה בראשה, וכ"ש שאסור לצאת בכבול של עבד, לרשב"א מותר לצאת בכבול ובאיסטמא לרה"ר, שכיון שמונח על שערותיה לא חוששים שתסירו משום שיתגלו שערותיה, איסטמא היינו מצנפת שאוגדת בה את השערות שיוצאות חוץ לקישורי השיער, ואין האיסטמא טוויה ועל כן משום כלאים ואינה מטמאה בנגעים, ולר"ש מותר לעשות ממנה עטרות כלות אף אחר שגזרו שלא לצאת בהם.

ג"ח. כבלא דעבדי - לשמואל כבול דמתני' היינו כבל של עבדים, והני מילי בכבול שעשה לעצמו דחוששים שיורידו, אל כבול שעשה לו רבו מותר ולא חוששים שיסירו.

חותם שבכסותו אם הוא של מתכת אסור לצאת בו אף שעשאו רבו, שמו ישבר ויקפל את כסותו לכתפו כדי שלא יחשוב רבו שהוא הסירו, ויעבור על איסור כמו טלטול בטלית המקופלת, חותם של מתכת בין בצווארו ובין בכסותו אין מקבל טומאה, כלי מתכת

ס. מחט שאינה נקובה - אסור לצאת בה, ומ"מ פטורה מחטאת דחזי לאגור שערה, ו"א לחלוק שערה ובשבת מניחתה כנגד פדחתה.

לא יצא האיש - בסנדל המסומר סנדל יחיד כשאין ברגלו מכה תפילין קמיע שאינו מומחה שריון קסדה ומגפים, ואם יצא אינו חייב חטאת.

סנדל המסומר - לא יצא בו האיש מפני המעשה שהיו נחבאים במערה מפני הגזירה, וחשבו שאויבים באים עליהם ודחקו והרגו זה בזה יותר ממה שהרגו בהם אויבים, י"א שנתהפך הסנדל לאחד וחשבו שנכנסו אויבים, י"א ששמעו קול מעל גבי המערה, וי"א ששמעו קול מאחורי בית הכנסת, ולא אסרו אלא בשבת כיון שהמעשה היה בשבת, ובי"ט אסרו דדמי לשבת, שיש בו התכנסות ואסור במלאכה, ולא דמי לגזירה שלא להעביר מי חטאת בספינה שלר' חנינא בן עקיבא לא אסרו אלא בירדן, דירדן שונה משאר נהרות, ויו"ט אינו שונה משבת.

ס. סנדל המסומר לנוי מותר לצאת בו בשבת, לריו"ח היינו חמש מזה וחמש מזה וכרבי נהוראי, ולרב חנינא שבע מזה ושבע מזה וכרבי נתן וכן סובר רב אשי, רבי מתיר ב"ג, רב חייא מתיר בכ"ב וי"א בכ"ד.

נשרו רוב מסמרותיו ונשאר בו ד' בסנדל קטן או ה' בגדול מותר, רבי מתיר עד ז' ולא עד י"ג כיון שנעשו מתחילה לחזק, וי"א שלא התיר ר' נתן בז' אלא בנעשו כל מתחילה אבל בנשרו מותר רק בה' וכריו"ח.

סנדל המסומר שמותר לצאת בו בשבת - תפוח מבפנים (שנתן בתוכו מנעל של עור) מותר כיון דחשיב מנעל ולא סנדל, עשאו כמין כלבוס (מסמר עם שני ראשים) כמין טס (שראש המסמר רחב) כמין יתד (חד) מותר, חיפהו כולו במסמרות מותר, חיפהו בעור מלמטה וקבע לו מסמרות מלמעלה מותר.

איסורי סנדל המסומר - אסור לצאת בו לרה"ר או לחצר ואפי' בתוך הבית ממיטה למיטה אסור, ומותר בטלטול לצורך גופו, ורשב"א אסור שמא יבוא לנועלו, ואף שמסתבר טעמא דרשב"א הלכה כרבים.

ס"א. סנדל יחיד - אם אין ברגלו מכה אסור, אם יש ברגלו מכה מותר, לרב הונא ורבי יוחנן היינו שלובש על הרגל שיש בה מכה דסנדל לצער עביד, לחייא בר רב לובש ברגל שאין בה מכה לשום תענוג.

סנדל של בהמה של מתכת מקבל טומאה דראוי לתשמיש אדם, לרב הטעם משום שראוי לשתות בו מים במלחמה, לרב חנינא ראוי לסוך בו שמן במלחמה, ונ"מ שאף במאוס לשתות נטמא, ולריו"ח צריך מעין מלאכתו כדלעיל וראוי לבורה בן הקרב לשום על רגלו, ונ"מ שאם הוא כבד ואינו ראוי לברוח עמו אינו מקבל טומאה.

נ"ט: עיר של זהב - אין אשה יוצאת בירושלים מזהב כמו שעשה ר"ע לאשתו, אם יצאה - לר"מ חייבת חטאת דמשאוי הוא, לחכמים פטורה דתכשיט הוא וגזרו בו דילמא שלפה ומחוייא, לר"א מותר לאשה לצאת עמו דתכשיט הוא וכיון שרק אשה חשובה יוצאת בו אשה חשובה אין דרכה להראות.

כלילא - רב אסר דילמא שלפה ומחוייא ושמואל שרי, למ"ד ראשון בשל זהב או כסף לכ"ע אסור ונחלקו בשל משי המצוירת בזהב מה העיקר, לרב אשי בשל משי לכ"ע מותר ובשל זהב או כסף נחלקו אי חיישין דשלפה ומחוייא, לר"א ולרבה בר אבוח כלילא שרי.

קמרא שרי - והיינו אבנט י"מ דהיינו ברצועה המשובצת בזהב ומותר לצאת בו כמו בטלית מוזהבת, וי"מ דהיינו בעשוי מכסף וזהב ומותר לצאת בו כאבנט של מלכים, אבנט ע"ג אבנט אסור.

רסוקא - (חתיכת מעיל רחבה) אם יש לה רצועות לקשור מותר ואם לאו אסור.

קטלא - פירוש - מנקטא פארי, אסור לצאת בו.

נזמים - נזמי האף אסורים ושל אוזן מותרים.

טבעת - אין עליה חותם אסור ופטורה מחטאת, יש עליה חותם אינו תכשיט וחייבת חטאת, ומה שמצינו שאף ביש עליה חותם מקבל טומאה ומבואר שתכשיט הוא, מתני' כר' נחמיה שהחותם עיקר, (ואם הוא של מתכת מקבל טומאה אף שהטבעת של אלמוג, ולת"ק הטבעת היא העיקר ואם היא של מתכת מקבת טומאה אף שהחותם של אלמוג, לרב נחמיה בעול סימלוניו עיקר, ובקולב המסמרות עיקר ובסולם שליבותיו ובמאזנים שלשלותיו, ולחכמים הכל לפי המעמיד), לרבא באמת ביש עליה חותם אינו תכשיט לאשה, אבל לאיש זה תכשיט ובה מקבל טומאה, לרנב"י ביש עליה חותם אינו תכשיט ואסור בשבת משום דמשאוי הוא ומ"מ מקבל טומאה דכלי מעשה הוא.

שמצינו בשקין שהרועין יוצאים שמוותרים לכל אדם, נשים עם בפני עצמם, ותפילין שמוותר לאשה היינו למ"ד שלילה ושבת זמן תפילין והוי מ"ע שאין הזמן גרמא, ולא חשיב כלאחר יד דפעמים שהאיש נותן טבעת שלו לאשה או האשה לאיש.

כובלת וצלוחית של פליטון - כובלת היינו חומרתא דפילון (שקשור בו בושם ששמו פילון) לר"מ חייבת חטאת דמשאוי הוא, לחכמים פטור אבל אסור דתכשיט הוא וגזרו, לר"א מותר לכתחילה דלא חיישינן דשלפא ומחוייא, והני מילי שיש בהם בושם, אבל אין בהם בושם חייבת, ואף דהמוציא פחות מכשיעור פטור הכא לית ביה ממשא כלל.

החטאים שגרמו לחורבן

ס"ב: וראשית שמנים ימשחו - שסכו עצמם בשמן אפרסמון והתענגו למרות תוכחות הנביאים.

השותים במזרקי יין - י"א קנישקנים כלי עם ב' פיות שהיין נורק מזה לזה וי"א שזרקו כוסותיהם זה לזה. רבי יהודה בן בבא גזר אחרי החורבן לאסור פליטון, ולא הודו לו חכמים שלא אסרו אלא מה שיש בו תענוג ושמחה, ותענוג גרידא מותר.

השוכבים על מיטות שן וסרוחים על ערסותם - לרבי יוסי בר חנינא שהיו משתינים מים בפני מיטותיהם ערומים, ולר' אבהו שהיו מחליפים נשותיהם זה עם זה.

יען כי גבהו בנות ציון וכו' - שהלכו בקומה זקופה, נטויות גרון - עקב בצד גודל, משקרות עיניים - ממלאות עיניהם כחול ומרמזות לבחורים, הלוך וטפוף - ארוכה בצד קצרה, וברגליהם תכעסנה - שמטילות בושם בנעליהם ובוועטות לפזרו לגרות את הבחורים, ופורענותם - מקום הבושם נעשה נמקים, ומקום שחגרו בצלצול נעשה חבורות, ושערותיהם שהתקשטו בהם נעשו קרחות, ופתחיהם חגרו שם שקים, ופרחה בהם צרעת, וד' פתחיהם יערה - י"א דם זיבה כקיתון, וי"א שגדלו שם שערות הרבה.

אנשי ירושלים אנשי שחץ היו ודיברו על זנותם בלשון גאווה.

עצי הסקה שבירושלים של קינמון היו והיה ריחם נודף בכל ארץ ישראל, ומשחרבה ירושלים נגנזו.

ג' דברים מביאים לידי עניות

המשתין מים בפני מיטתו ערום - כשפניו כלפי מיטתו ומשתין לארץ ולא לכלי.

סדר לבישת הנעליים - לריו"ח נועל של שמאל תחילה כתפילין, ותניא דלובש של ימין תחילה, (וחולץ של שמאל תחילה ורוחץ וסך של ימין תחילה וברוחץ או סך כל גופו יתחיל בראש) ואין ידוע אם נחלק ריו"ח ודעביד כמו עביד, או דלא שמייע ליה ואם היה שומע היה חוזר בו, או דס"ל שאין הלכה כך וילבוש של שמאל תחילה, לרנב"י ירא שמים יוצא ידי שניהם שינעול של ימין ואח"כ של שמאל ויקשור אותה ואח"כ של ימין, רב כהנא לא הקפיד על הסדר.

תפילין - לא יצא בתפילין ואם יצא אינו חייב חטאת, לרב ספרא דין זה הוא בין למ"ד שבת זמן תפילין ובין למ"ד שבת לאו זמן תפילין, לל"ק בא לומר שאסור לצאת לכ"ע דילמא אתי לאתווי, לל"ב בא לומר שאינו חייב חטאת לכ"ע דהוא דרך מלבוש.

יציאה בקמיע בשבת - מומחה מותר לצאת בו ושאינו מומחה אסור, לר"פ מספיק שהגברא מומחה וא"צ שהקמיע מומחה, ומותר בקמיע של כתב או של עיקרין, ואף לחולה שאין בו סכנה, ואף כדי שלא יכפה, וקושר ומתיר אפי' ברה"ר, ולא יקשרנו לשיר או לטבעת יוצא בו לרה"ר, ולא יעבירנו בידו אלא רק דרך מלבוש, קמיע שאינו מכוסה עור אסור לצאת בו שמא ילך לבית הכסא ויורידו ויעבירונו ד' אמות ברה"ר.

ס"א: קמיע מומחה - היינו שהקמיע הזה ריפא ג' פעמים ואפ' אדם אחד, ונ"מ אם אדם אחר כותב כזה קמיע.

גברא מומחה - היינו שריפא ג' בני אדם בג' חולאים, בג' קמיעות, רב פפא מסתפק בג' קמיעות לאדם אחד אם איתמחי גברא או שאמורים שמזלו גרם.

קדושת קמיע - אין מצילים אותם מפני הדליקה אע"פ שיש בהם אותיות ועניינות שבתורה (וכן ברכות), וחייבים גניזה, ואסור ליכנס בו לבית הכסא, ואם מכוסה עור מותר.

ס"ב תפילין אסור להכנס בהם לבית הכסא אף שהפרשיות מכוסות עור משום השין, ש' ד' ו' של תפילין הלכה למשה מסיני.

לא תצא אשה ואם יצאה חייבת חטאת - מחט נקובה, טבעת שיש עליה חותם, כוליאור - מכבנתא (שקושרת בו חלוקה).

טבעת באיש - לעולא יש עליה חותם אסור ופטור, אין עליה חותם חייב חטאת, ואף שדרך הוצאה היא לאשה ומה שראוי לאחד מותר אף לאחר כמו

שמח בחור בילדותך וכו' – לרב הונא אלו דברי יצר הרע, ודע כי על כל אלה יביאך אלוקים במשפט אלו דברי יצר הטוב, ור"ל אמר שמח בחור בילדותך בדברי תורה, ודע וכו' במעשים טובים.

בירית – תחת אצעדה עומדת, ואינה מקבלת טומאה, ויוצאים בה בשבת, כבלים שיש שרשרת בין בירית לבירית מקבלים טומאה ואין יוצאים בהם, אצעדה מקבלת טומאה.

ס"ד. קבלת טומאה – אריג כל שהוא ותכשיט כל שהוא או שחציו אריג וחציו תכשיט או שק אע"פ שאינו אריג קיליקי וחבק בין בא מן העיזים ובין מזנב הסוס או הפרה מקבלים טומאת מת או שרץ, חבלים ומשיחות אין מקבלים טומאה, הגמ' מאריכה בדרשות לדינים אלו.

ונקרב את קרבן ד' איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד טבעת עגיל דפוס של דדים וכומז דפוס של בית הרחם, ויקצוף משה וכו' אמר שמא זניתם עם בנות מדין ולכן אתם מביאים קרבן, אמרו לו מידי עבירה יצאנו מידי הרהור עבירה לא יצאנו שזנו עיניהם מן העורה.

ס"ד: כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה.

חוטי שיער – יוצאה אשה לרה"ר בחוטי שיער שלה, ואפי' של חברתה אע"ג דמאיס, ואפי' של בהמה אע"ג שאינה בת מינה, אבל לא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה.

יוצאה אשה לרה"ר בטוטפת ובסרביטין בזמן שהם תפורים.

כבול ופאה נכרית – אסור לצאת עימם לרה"ר, ולחצר מותר כדי שלא תתגנה על בעלה, ומהאי טעמא התיירו לנדה לכחול ולפקוס ולהתקשט בבגדי צבעונים.

לחצר – כל דבר שהוזכר במשנה אסור לצאת בו לרה"ר אסור אף לחצר, מלבד כבול ופאה נכרית, ורבי ישמעאל בר יוסי חולק ומתיר בכלם לחצר.

מראית העין – לרב דבר שנאסר משום מראית העין אסור אף בחדרי חדרים, ומהאי טעמא אוסרים ר"א ר"ש לשטוח בגדיו הרטובים בחמה שלא כנגד העם, ות"ק מתיר וכן מותר לצאת עם זוג פקוק בחצר אע"פ שברה"ר אסור, דס"ל דאין מראית העין אסור במקום שאין רואים.

ומזלזל בנטילת ידים – שאינו נוטל ידיו כלל אפי' במעט מים, ולרב חסדא אף הנוטל במעט מים. **שאשתו מקללתו בפניו** – שאינו קונה לה תכשיטים אף שיש לו מזמון.

ס"ג. כלי מלחמה – לא יצא האיש בסייף קשת תריס אלה ורומח, לת"ק חייב חטאת דהוי משוי ולא תכשיט שהרי בטלים לימות המשיח, לר"א אינו חייב חטאת דתכשיט הוא, ומה שיתבטלו לימות המשיח משום שאינם נצרכים, וי"א שלא יתבטלו לימות המשיח.

העולם הבא וימות המשיח – לשמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, אבל יהיו מלחמות ועניים, ונבואות הנביאים הם לעולם הבא, וי"א שנבואות הנביאים הם על ימות המשיח, אבל עולם הבא עין לא ראתה אלוקים זולתך.

אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

ליגמר איניש והדר ליסבר.

שני ת"ח המחדדים זה לזה בהלכה ובלא גאווה, הקב"ה מצליח להם ועולים לגדולה וזוכים לתורה שניתנה בימין וי"א זוכים לדברים שניתנו בימינה של תורה והם אורך ימים עושר וכבוד, המשמאלים בה זוכים לעושר וכבוד ולא לאורך ימים.

שני ת"ח – הנוחים זה לזה בהלכה הקב"ה מקשיב להם, המקשיבים וכו' הקב"ה שומע לקולם, ואם אין עושים כן גורמים לשכינה שתסתלק מישראל, המדגילים וכו' ויודעים צורתא דשמעתתא ואין להם רב ללמוד ממנו הקב"ה אוהבם.

חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות והגזירות הרעות שנגזרו מתבטלות.

הלואה גדולה מצדקה ומטיל בכיס יותר מכולם.

אם ת"ח נוקם ונוטר כנחש חגרהו על מתניך, אל תגור ליד עם הארץ חסיד.

ס"ג: כל המגדל **כלב רע** בתוך ביתו מונע חסד, ופורק מעצמו יראת שמים ופעם אחת גרם להפיל העובר.

מקבלים טומאה, וי"ל שהמחלוקת גבי סנדל של סיידיים תלויה במחלוקת זו.

קב של קיטע לקבלת טומאה - אם יש לו בית קיבול כתיתין טמא טומאת מת, טומאת מדרס לאביי טהור כמקל של זקנים, לרבא טמא כעגלה של קטן.

ס"ז: כסא וסמוכות של קיטע - טמאים מדרס ואין יוצאים בהם בשבת ואין נכנסים בהם בעזרה ואשה חולצת בהם.

לוקטמין - טהורים ואין יוצאים בהם, י"מ חמור הנישא בכתפיים, י"מ קישורי שמהלך בהם בטיט, וי"מ צורה ששמים על הפרצוף להבעית קטנים.

הבנים וכל אדם יוצאים בקשרים - רב יהודה מפרש קישורי פואה העשויים לרפואה, (הגמ' מפרשת באיזה אופן קשרים אלו מועילים לרפואה), לרב חמא בר גוריא זהו קשר שעושים לכן שיש לו געגועין על אביו, שנוטל רצועה מנעל שמאל וקושר לילד בימינו.

רפואה בשבת - מותר להניח על הטבור כוס חמה, ומותר לסוך שמן ומלח בשבת, ומותר לתלות בראש מי שנפרקה חוליה ממפרקת צווארו, ומותר לכרוך בגדים לינוקא בשבת.

יצאה בשבת עם דברים העשויים לרפואה - אבן תקומה מותר לצאת בה בשבת, ואפי' לצורך שמא תתעבר ותפיל, ואף במשקל אבן תקומה מותר אם יצא המשקל מכוון מאיליו, משקל דמשקל - תיקו.

רפואות ע"י לחשים - הגמ' מביאה כללים ברפואות שע"י לחשים לכמה מיני חולי - אומרים פלוני ושם אמו, לחש שלא נתפרש מניינו יאמרו מ"א פעמים, רפואת אשתא בת יומא ע"י זוזא חיורתא, וע"י נמלה גדולה, וע"י מים מהנהר בכלי חרס חדש,

ס"ז. רפואת אשתא תילתא ע"י כמה שביעיות, ולאשתא צמירתא ע"י שיחתוך סנה, רפואת שחין ושחינא כאבין ואבעבעות הזק שד והזק שד של בית הכסא ע"י לחשים.

יצאה בזגין - לר"ש כל ישראל בני מלכים ומותר להם לצאת בזגין, ולחולקים על ר"ש אין מותר אלא בארוג בכסות.

יצאה בשבת עם דברים העשויים לרפואה - לר"מ מותר לצאת בביצת החרגול לרפואת האוזן, ובשן שועל חי לשינה, ובשן שועל מת להתעורר, ובמסמר

ס"ה. מוך - יוצאה אשה במוך שבאזנה ובסנדלה ובלבד שיהא קשור, ובמידה א"צ קשור, ריו"ח יצא לרה"ר ור' ינאי לכרמתלית וחלוקים עליהם חבריהם, מוך שהתקינה לנדתה א"צ שיהיה קשור כיון דמאסי, ואע"פ שיש לו בית יד.

יוצאה אשה בפלפל גרגיר מלח וזנגבילא המועלים לריח הפה.

שן תותבת של כסף מותר, של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים.

מיגניא - לרבי ר"א ורשב"א כל מידי דמגניא ביה לא אתי לאתויי, ולכן התיר רבי להוציא דברים העשויים לריח הפה, ור"א התיר לצאת בכובלת ובצלוחית של פלייטון, ורשב"א התיר לצאת בתכשיט למטה מן הסכה.

סלע שעל הצינית - מותר לצאת בו ומועיל מפני שהוא קשה ויש בו לחלוחית ויש עליו צורה.

חוטין - הבנות יוצאות בחוטין שבאזניהם, מותר לכל אשה לצאת רעולה או פרופה, ומטבע אסור לפרוף בו בשבת משום מוקצה.

ס"ה: אבוח דשמואל לא שבק לבנתיה לצאת בחוטין שבאזניהם מפני שהיו צבעונים, ולא נתן להם לשכב יחד שלא יכירו גוף אחר, ועשה להם מקוה ביומי ניסן שאז בנהר פרת רבו הנוטפים על הזוחלים, (ובשיטת שמואל יש סתירה בזה), וביומי תשרי עשה להם אריג שידרכו עליו בשעת הטבילה בנהר.

הערמה - לגבי דליקה נחלקו אם יכול ללבוש הרבה בגדים בדרך הערמה להציל מדליקה, אביי מסתפק אם מותר לפרוף אגוז בדרך הערמה להוציא לבנה, והספק הוא אם מותר כי אין דרך הוצאה בכך, או שאסור כי גם אם לא נתיר אין חשש שיבוא להוציא כמו שחוששים בדליקה.

ס"ו. מנעל של עץ - לר"מ מנעל של עץ חשיב מנעל, ויש בזה כמה נ"מ א' **הקיטע יוצא בקב שלו** אע"פ שהוא של עץ, ב' חליצה בסנדל של עץ כשרה, (וכן בסנדל שאינו של היבם או שנעל נעל של שמאל ברגל ימין), ג' סנדל של סיידיים טמא מדרס, (שהוא עשוי להליכה עד שמגיע לביתו) אבל לרבי יוסי אינו מנעל, ואסור לקיטע לצאת בקב שלו ואינו כשר לחליצה ואין סנדל של סיידיים טמא מדרס.

כוורת של קש ושפופרת של קנים לר"ע חשובים כלי ומקבלים טומאה, ולרבי יוחנן בן נורי אינם

גדול יותר מדבר אחר נאמר בו כלל גדול, שבת חמורה משביעית שמלאכות שבת אסורות גם בתלוש משא"כ שביעית, שביעית חמורה ממעשר ששביעית נוהגת גם במאכל בהמה ומעשר רק במאכל אדם, ושביעית חמורה מפאה שאין חיוב פאה בתאנה ובירק ומעשר יש בהם.

ס"ח: הכיר ולבסוף שכח ותינוק שנשבה - לרבן ושמואל מתני' איירי בין בהכיר ולבסוף שכח ובין בתינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר לבין האומות, לר"ח ור"ל מתני' דווקא בהכיר ולבסוף שכח, אבל תינוק שנשבה וגר שנתגייר פטורים מחטאת, בברייתא איתא כדברי רב ושמואל ור"ח ור"ל סוברים **כמונבז**, טעמא דמונבז דהוקש שוגג למזיד לומר שגם שוגג איירי שהיתה לו ידיעה, (ורבנן דורשים שאין חיוב חטאת אלא בדבר שזדונו בכרת).

ס"ט. שוגג למונבז - למונבז חייב חטאת אף אם ידע שהדבר אסור ולא ידע שחייבים עליו חטאת.

שוגג לרבנן - לרבנן אם ידע מהאיסור וענשו ולא ידע מחיוב הקרבן חשיב מזיד ועונשו כרת, וחשיב שוגג אם לא ידע שעונשו כרת אע"פ שידע מהלאו לר"ח, אבל לר"ל אם ידע מהלאו זהו מזיד, ושוגג היינו שלא ידע מהלאו ומהכרת.

אם עשאן כולם בהעלם אחד חייב ל"ט חטאות - לר"ח איירי שידע הלאו ולא הכרת, ולר"ל לא ידע גם מהלאו וידע באיסורי שבת רק איסור תחומין.

שוגג בשבועת ביטוי - לאביי מודה ר"ח בשבועת ביטוי שאינו חייב קרבן עד שיהיה שוגג בלאו שבה, ואם שגג הקרבן והזיד בלאו חשיב מזיד, ולמונבז גם זה חשוב שוגג.

ס"ט: שוגג בתרומה - לאביי מודה ר"ח שחייב חומש בתרומה הוא רק כששגג בלאו, אבל אם שגג במיתה והזיד בלאו לא, דלא אמרינן מיתה במקום כרת עומדת, ולרבא גם זה חשיב שוגג דמיתה במקום כרת עומדת.

המהלך בדרך ואינו יודע מתי שבת - בכל יום עושה מלאכות כדי צורך אותו היום, ומונה ו' ימים ושביעי מקדש ומבדיל, (לחייא בר רב מקדש ומבדיל בראשון למניינו ואיתותב חייא בר רב), אם יודע לפני כמה ימים יצא עושה מלאכה באותו היום דודאי לא יצא בשבת, אבל ביום שלפניו אסור דיתכן שיצא בערב שבת.

מן הצלוב לנפח מכה, ולחכמים אף בחול אסור משום דרכי האמורי.

דרכי האמורי - לאביי ורבא כל דבר שרפואתו נראית אין בו משום דרכי האמורי, ומה שהותר לצבוע באדום אילן שמשיר פירותיו אינו לרפואה אלא כדי שיתפללו עליו, וכן תלית אשכול תמרים לסימן שיתפללו על הזקל שמשיר פירותיו, בתוספתא יש פרק ברפואות ואמר ר' חייא בר אבין שכולם אסורות משום דרכי האמורי חוץ מהרפואה למי שיש לו עצם בגרונו ולמי שישבה לו עצם בושטו.

ס"ז: אסור לומר גד גדי וכו' או דונו דני משום דרכי האמורי, ולר"י משום ע"ז, אסור לאיש ואשה להחליף שמותיהם לצורך ניהוש, ואסור לומר לעורב צרח ולעורבתא שריקי וכו', או לומר שחטו תרנגול זה וכו', וכן אסור לומר אשתה ואותיר, והגמ' מביאה כמה דברים שאסור לעשות לצורך שלא ימותו האפרוחים, ולבישול הקדירה, אבל מותר לתת בקדירה קיסם של עץ תות, ושברי זכוכית ולחכמים אסור בשברי זכוכית משום סכנה, ומותר לתת מלח לתוך הנר, וטיט וחרסית תחת הנר, ומותר לומר חמרא וחיי לפום רבנן.

אסור לגרום לכילוי השמן או הנפט מהר משום בל תשחית.

כלל גדול:

חילוק מלאכות לחיוב חטאת

ס"ז: השוכח עיקר שבת חייב חטאת אחת על כל המלאכות והשבבות.

היודע עיקר שבת ושכח שהיום שבת חייב חטאת אחת על כל המלאכות שעשה בשבת זו, (כיון ששגג באחד וחיוב הקרבן הוא על השגגה - גמ' ע').

היודע שהיום שבת ושגג במלאכות חייב חטאת אחת על כל מלאכה ואף שעשה המלאכה כמה פעמים בכמה שבבות.

עשה כמה מלאכות מעין מלאכה אחת חייב חטאת אחת.

ס"ח. כלל גדול - הא דתני במתני' כלל גדול מפני שבשבת ושביעית יש אבות וגם תולדות, ולבר קפרא דתני כלל גדול גם במעשר כל דבר שעונשו

לרבן גמליאל אין ידיעה מחלקת לחצי שיעור ואם אכל חצי זית ונודע לו וחזר ואכל חצי זית חייב חטאת.

ע"א: אכל ב' זיתי חלב ונודע לו על הראשון ואח"כ נודע לו על השני- בנודע קודם הפרשה לריו"ח חייב ב' חטאות לר"ל חטאת אחת, אם נודע לו על הראשון והקריב חטאת ונודע לו על השני מודה ר"ל שחייב חטאת על השני, אם אכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית ואכל עוד חצי זית מודה ריו"ח שאין מצטרפים, בנודע לו לאחר הפרשה רב אשי אמר שגם בזה נחלקו ריו"ח ור"ל, ואמר לו רבינא דדילמא ספוקי מספקא לביה אם נחלקו אף בזה.

ע"ב: בעל ה' בעילות בשפחה חרופה- למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה, אין הידיעה מחלקת ואפ"ל נודע לו בין הבעילות אינו חייב אלא אחת, אבל אם כבר הפריש קרבן אינו עולה לו על הבעילה שאחר הפרשה, למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה חייב על על בעילה, ולר"ל הסובר גבי חטאת שאין הידיעות מחלקות מ"מ ידיעה שלאחר הפרשה אינה מחלקת, וידיעה שקודם הפרשה למ"ד זה תלוי במחלוקת ריו"ח ור"ל.

ע"ב: חילוק חטאות- קצר וטחן או אכל חלב ודם חייב ב' חטאות, קצר ב' פעמים או אכל ב' כזיתים חלב בהעלם אחד חייב חטאת אחת, זיב קיטר וניסך לע"ז בהעלם אחד חייב חטאת אחת.

שוגג בע"ז- השתחוה לע"ז והיה סבור שהיא בית הכנסת פטור שהרי ליבו לשמים, אם השתחוה לאנדרטה אם קיבלה לאלוה מזיד הוא ואם לא קיבלה לאו כלום הוא, השתחוה לע"ז מאהבת אדם או מיראת אדם לאב"י חייב לרבא פטור, החושב שאין איסור ע"ז חייב.

ע"ג: מחלוקת אב"י ורבא במתעסק- נתכוון לחתוך תלוש וחתך מחובר, או נתכוון לזרוק ב' אמות וזרק ד', כסבור שהוא ברה"י ונמצת רה"ר, לאב"י חייב כיון שנתכוון למעשה זה, ולרבא פטור כיון שלא נתכוון למעשה האסור, וצריכא.

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת- היכי משכחת ששגג בכולם- לאב"י חשב שעושה פחות מכשיעור ועשה כשיעור, לרבא בכהאי גוונא פטור, אלא איירי כריו"ח ששגג בכרת והזיד בלאו, ולר"ל ששגג בכולם בכרת ולא וידע רק מאיסור תחומין.

ע: חילוק מלאכות מנלן- העושה כמה מלאכות האסורות בשבת חייב חטאת על כל אחת ואחת, שמואל יליף מ"ומחלליה מות יומת", ולא יליף מהבערה דהבערה ללאו יצאה כרבי יוסי, ור' נתן יליף מהבערה וס"ל דהבערה לחלק יצאה, ורבי יוסי יליף מ"ועשה מאחת מהנה" אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת.

ע: העלם שבת ומלאכות- אם לא ידע שהיום שבת וגם לא ידע שהמלאכות אסורות, מ"מ אינו חייב אלא חטאת אחת, ולפי זה הא דתנן שאם עשה כל המלאכות בהעלם אחד חייב ל"ט חטאות קאי כריו"ח ואיירי בשגג בכרת והזיד בלאו, או שידע לשבת בתחומין.

גרירה וגרירה דגרירה- רבא אית ליה גרירה ולא גרירה דגרירה, ואב"י סובר דאמרין גרירה דגרירה, (כגון קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות, ונודע לו על קצירה וטחינה ראשונה והפריש חטאת עליהם, ואח"כ נודע לו על קצירה וטחינה שניה, די לו בחטאת שהפריש כבר, דקצירה גורת קצירה וטחינה גורת טחינה, אבל אם נודע לו על קצירה שניה והפריש ואח"כ נודע לו על טחינה שניה וקצירה וטחינה ראשונה, הקצירה גורת את הטחינה שעמה ואת הקצירה הראשונה, וטחינה ראשונה לרבא אינה נגררת, ולאב"י אף שטחינה ראשונה נגררת ע"י הטחינה השניה בגרירה דגרירה, וכן נחלקו באכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון, ואכל עוד כזית חלב, הראשון או האחרון גוררים את השני והשני גורר את שניהם, ולאב"י בכל גוונא די בקרבן אחד דאית ליה גרירה דגרירה).

ע"א: צירוף לחטאת- לאב"י ורבא הנ"ל שגגת מלאכות ושגגת שבת מצטרפים לחטאת אחת, לרב אסי אין מצטרפים יחד לשיעור כזית לחיוב חטאת.

לרבי יהושע תמחויין מחלקין ואם אכל ב' כזיתים אחד צלי ואחד מבושל בהעלם אחד חייב ב' חטאות, אם אכל חצי זית צלי וחצי מבושל לרב אסי אין מצטרפים לחיוב חטאת, ור' זירא הבין שלא אמר ר' יהושע אלא לחומרא שחייב ב' חטאות בב' זיתים, אבל לפוטרו מחטאת בב' חטאי זיתים לא.

אכל כזית חלב וכזית דם ונותר ופיגול חייב חטאת על כל אחת ואחת.

הטוחן - החותך תרדים או עצים לחתיכות דקות חייב משום טוחן, ואם מקפיד על מידת העצים חייב משום מחתך.

האופה - נקט אופה ולא מבשל משום סידורא דפת, הזוקר יתד לח לתנור חייב מבשל משום דמירפא רפי והדר קמיט, המתין זפת אע"פ שחוזר ומתקשה חייב משום מבשל.

חביאתא - העושה חבית מתחייב ז' חטאות - טוחן את הרגבים, ובורר הצירורות הגסות, ומרקד בנפה, לש את הטיט, ממחק את הטיט, מבעיר את האש בכבשן, ומצרף את החבית, ובתנור חייב גם משום מכה בפטיש שטח עליו טיט.

חלתא - העושה כוורת של קנים חייב י"א חטאות - נוטע, קוצר, מעמר, בורר הקנים היפים, ממחק שמחליק את הקנים, טוחן שחותך את הקנים דק, מחתך שחותכם לפי מידה, מוסך על השתי, העושה שני בתי נירין, אורג את הערב בשתי, מכה בפטיש שחותך לאחר האריגה כדי להשוותם, ואם עשה לה שפה חייב גם משום תופר וקושר.

הטווה צמר ע"ג בהמה - לריו"ח חייב משום גוזז מנפץ וטווה, ולרב כהנא פטור כיון דאינו כדרך המלאכה, ואף שבמלאכת המשכן טוו ע"ג העיזים חכמה יתירה שאני.

התולש נוצה מכנף העוף וקטמה ומרטה חייב משום תולש מחתך וממחק.

הקושר והמתיר - שכן צדי חלזון קושרין ומתירין.

התופר שתי תפירות - והוא שקשרן דאל"כ פטור שהרי אינו מתקיים.

הקורע ע"מ לתפור - שכן יריעה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה.

ע"ה - המותח חוט של תפירה חייב.

הלומד דבר אחד מן המגוש והיינו מין חייב מיתה.

מכשף מותר ללמוד ממנו כדי להבין ולהורות.

היודע לחשב תקופות ומזלות ואינו מחשב אסור ללמוד ממנו, ועליו הכתוב אומר ואת פועל ד' לא יביטו וכו', ומצוה לחשב שנא' כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים.

הצד חלזון ופוצעו - לרב יהודה חייב משום צד ומשום דש, ולרבנן אין דישה אלא בגידולי קרקע, והא דלא חייב משום נטילת נשמה - לריו"ח איירי שפצעו מת, לרבא מתעסק הוא בנטילת הנשמה ואף שזה פסיק רישא שאני הכא דניחא ליה שיחיה.

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת - המשנה מונה את כל המלאכות.

ע"ג: חורש - החרישה היא קודם הזריעה אולם גם חרישה שאחר הזריעה חשיבא מלאכה.

החופר והחורץ בכלל חורש הם.

הנוטל גבשושית או חופר גומא - בשדה חייב משום חורש, ובבית חייב משום בונה, ואם צ"צ אלא לעפרה פטור אפי' לר"י הסובר שמלאכה שא"צ לגופה חייב דמקלקל הוא.

זורע - הזומר הנוטע המבריק והמרכיב בכלל זורע, והעושה כולם חייב חטאת אחת.

שתי חטאות במעשה אחד - הזומר וצריך לעצים, או קצר אספסתא לבהמתו וכדי שתחזור ותצמח, או קניב סילקא למאכלו וכדי שתחזור ותצמח, חייב משום **קוצר** ומשום נוטע, הזורק רגב על דקל והשיר התמרים לרב פפא חייב משום תולש ומשום מפרק, ולרב אשי פטור דשאינו כדרך המלאכה.

מעמר - האוסף מלח לרבא חייב משום מעמר ולאביי אין מעמר אלא בגדולי קרקע.

דש - המנפץ והמנפט והכותש ממלאכת דש הם.

הזורה הבורר המרקד - מלאכה אחת הם אולם כיון ששלתם היו במשכן נמנים לג' מלאכות, וכותש לא חשיב כיון שאינו אלא בעשירים.

ע"ד - היו לפניו מיני אוכלים בורר ואוכל בורר ומניח ולא יברור ואם בירר חייב חטאת, לעולא היינו שמותר לברור לבו ביום, לרב חסדא היינו שמותר לברור פחות מכשיעור, לרב יוסף היינו שמותר לברור ביד, ובקנון ובתמחוי פטור אבל אסור, ובנפה וכברה חייב חטאת, לרב המנונא היינו שמותר לברור ולהניח אוכל מתוך הפסולת, לאביי היינו לומר שמותר לברור ולהניח לאלתר, ואמר רבא שפיר אמר נחמני.

לרב אשי בקנון ותמחוי פטור ובנפה וכברה חייב חטאת.

רב ביבי שפך פירות המעורבים בעלים, ואין ידוע אם עשה כך משום שסבר שאסור אוכל מתוך פסולת או משום עין יפה.

ע"ד: תורמוסין - אסור לברור התורמוסין מתוך פסולת שלהם, דחשיב כבורר פסולת מתוך אוכל.

ע"ה: שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת יבשים כמלוא פי הגדי.

צירוף לשיעור הוצאה - שני דברים ששיעורם שונה אין מצטרפים לשיעור הקטן, אבל מצטרפים לשיעור הגדול כיון דחזו יחד לדוגמא, כמו שהבגד השק העור והמפץ מצטרפים לשיעור קבלת טומאה מפני שראוים ליטמא יחד בטומאת מושב.

ע"ו: שיעור כל מאכלי אדם כגרוגרת, ומצטרפים זה עם זה.

הקליפות הגרעינים העוקצין הסובין והמורסן אינם מצטרפים לשיעור כגרוגרת, קליפי עדשים לר"י מצטרפים, וכן קליפי פולים חדתי, אבל עתיקי אין מצטרפים מפני שנראין כזבובין בקערה, הסובין והמורסן מצטרפים לחלה מפני שעני אוכלם בפתו.

המוציא יין:

שיעורי הוצאה - המשך

יין - כדי מזיגת כוס יפה והיינו כוס של ברכה, והיינו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית, ומה שמצינו ביין השירוני שמזוג בשני חלקים מים, יין השירוני הוא יין חלש, א"נ שאני מראה דם שבפחות מזה אינו מראה דם אבל לטעמא צריך מזיגה בג' חלקים מים, והא דחייב על רובע רביעית אף שהוציאו בלא המים משום דכיון שראוי למזיגה יש בו חשיבות.

ע"ז: יין יבש - לרבי נתן שיעור בכזית, דם נבילה יבש לב"ה שמטמאים שיעורו ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית, רב יוסף מדמה יין יבש לדם יבש, ואב"י מחלק דיין קליש ודם סמיך ואין שיעורם שווה.

חלב - של בהמה כדי גמיאה, מלשון הגמיאיני, של אשה ולובן של ביצה כדי ליתן במשיפה של קילור.

ע"ז: גרעינים מלשון ונגרע, גחלים עוממות מלשון עממוהו החשיכו מראיתו, מעמציץ מלשון עוצם עיניו.

קילור - כדי שיפה במים לשים על שני עיניים, רב אשי מסתפק אם חייב בכדי שיפה או רק בכדי אחיזה ושיפה, תיקו.

דבש - כדי ליתן על הכתית, רב אשי מסתפק אם על כל הכתית או על הקצה העליון, תיקו.

ע"ה: שוחט - לשמואל חייב משום נטילת נשמה, ולרב חייב אף משום צובע דניחא ליה שיהיה בית השחיטה צבוע כדי למוכרו.

המולחו והמעבדו - שניהם מענין עיבוד ואפיק חד ועייל שרטוט.

עיבוד באוכלין - לרבה בר רב הונא אם צריך את הבשר לדרך ומולחו חייב משום מעבד, לרבא אין עיבוד באוכלין.

ממחק - השף בין העמודים והממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק.

מחתך - המגורר ראשי כלונסאות בשבת חייב משום מחתך.

המכה בפטיש - המסתת את האבן, הצר צורה בכלי, המנפח בכלי זכוכית, והנוטל ראשי חוטין שמקפיד עליהם, וכל מידי דאית ביה גמור מלאכה, חייב משום מכה בפטיש.

הכותב והמוחק - הכותב אות אחת בגודל ב' אותיות פטור, המוחק אות אחת גדולה כדי לכתוב במקומה ב' אותיות חייב.

תולדה במקום אב - לתנא דמתנן חייב אחת ולר"א חייב שתיים.

השובט והמדקדק - ר"י הוסיפם על מנין המלאכות, אמרו לו השובט הוא בכלל מוסך והמדקדק בכלל אורג.

שיעורי הוצאה

כל הכשר להצניע - אין חייב משום הוצאה אלא על דבר שחשוב להצניעו, לאפוקי עצי אשירה, דם נדה נחלקו בו אם מצניעים אותו לשונרא.

ומצניעים כמוהו - אין חייב אלא על שיעור שרוב בנ"א מצניעים כמוהו, ואז כל המוציאו חייב, לר"ש אינו חייב אלא המצניעו, רשב"א אומר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעים כמוהו והצניעו אחד והוציאו אחר חייב.

ע"ו: המוציא תבן כמלוא פי פרה חייב ואפי' הוציאו לגמל.

עצה כמלוא פי גמל - הוציא עצה כמלוא פי פרה לפרה לריו"ח פטור ולר"ל חייב, ונחלקו אם אכילה ע"י הדחק שמה אכילה.

עמיר כמלוא פי טלה - והיינו כגרוגרת.

גמי- כדי לעשות טלאי לנפה וכברה, אבל חבל אין עושים ממנו טלאי כיון שהוא קשה, לר"י גמי שיעורו למדוד בו מידת מנעל של קטן.

נייר- כדי לכתוב עליו שתי אותיות גדולות של קשר מוכסין, נייר מחוק או שטר פרוע כדי לכרוך על צלוחית קטנה של פלייטון, או שיש בלובן שבו מקום כתיבת ב' אותיות.

קשר מוכסין- המוציא קשר מוכסין חייב, אם הראהו כבר למוכס והוציאו פטור, ולר"י חייב משום שמצניעו עבור רהיטי מוכסא וי"א עבור מוכס קטן וי"א עבור מוכס שני.

שטר חוב- קודם שנפרע החוב חייב, אחר שנפרע פטור, ור"י מחייב, לרב יוסף טעמא דר"י משום שסובר שמוותר להשהות שטר פרוע ולרבנן אסור, ולאביי איירי בשטר שטוען הלווה שפרעו וטעמא דר"י דס"ל דמודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו ולרבנן צריך לקיימו, לרבא איירי שנפרע החוב, ולר"י אין כותבין שובר וצריך המלוה לשומרו כדי להחזירו ללוה, ולרבנן כותבין שובר, לרב אשי טעמא דר"י מפני שצריך הלווה להראותו לבעל חוב שני.

ע"ט: עור- כדי לעשות קמיע, וכן בעור שאינו מעובד בין אם עומד לעיבוד ובין שאינו עומד לעיבוד, וזה דווקא בעור הראוי לעיבוד דמליח ולא קמיה, אבל עור לח שאינו ראוי לעיבוד שיעורו כדי לצור בו משקולת קטנה של רובע ליטרא דפומבדיתא, עור דקמיה ומליח ולא עפיץ שיעורו כדי לכתוב עליו גט, עור שבישלו כדי לשבת עליו שיעורו ה' טפחים על ה' טפחים.

דברים שיש חילוק בשיעורם מחמת העיבוד- המוציא סמנים שרוים שיעורם כדי לצבוע בהם דוגמא לאירא, אבל סמנים שאינם שרוים שיעורם כדי לצבוע בהם בגד קטן, וכן זרעוני גינה שיעורם חמשה, ואילו זבל שיעורו לזבל קלח אחד של כרוב וי"א לזבל כרישא, וכן שופכין שיעורם ברביעית שראוים לגבל את הטיט, אבל טיט עצמו שיעורו לעשות בו פי כור, והטעם בכל אלו שאין אדם טורח לשרות סמנים ולזרוע ולעשות טיט בשיעור הקטן, אבל כשכבר עשה יש חשיבות אף בשיעור הקטן.

ע"ט: קלף- כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל, דוכסוסטוס כדי לכתוב עליו מזוזה.

טומאת הידים בתפילין- לת"ק אף הרצועות מטמאות אם מחוברות לתפילין, לר"ש בן יהודה רק הקציצה מטמאה, לר"י זכאי רק הפרשיות מטמאות.

כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה. חמשה מקומות שאימת החלש על הגיבור.

רב יהודה פירש לרב זירא דברים הנעשים בעולם, ומקור כמה מילים.

שלשה כל זמן שמזקינים מוסיפים גבורה- דג נחש וחזיר.

שמן כדי לסוך בו אבר קטן- לר"י ינאי קטן דקטן, וי"א שבזה לכ"ע פטור ונחלקו רשב"א ור"נ אם שיעור אבר קטן דגדול ואבר גדול דקטן שווה ובשניהם חייב, או שבאבר גדול דקטן פטור, והלכתא אבר קטן דקטן חייב.

ע"ת. דבר הראוי לשני שימושים הולכים אחרי השימוש השכיח לקולא אם השימוש השני אינו שכיח, ועל כן יין וחלב שיעור להוצאה הוא לפי שתייתם ולא לפי שיעורם לרפואה, אבל דבר ששני השימושים בו מצוים הולכים אחרי השיעור הקטן לחומרא, ועל כן דבש שיעורו בכדי ליתן על הכתית אף ששיעורו לאכילה גדול יותר.

מים- כדי לשוף בהם את הקילור, ואף שהשימוש לרפואה אינו שכיח ולשתיה שכיח, איירי בגליל שהיו שפים את הקילור במים ולא ביין או חלב, רבא אמר אפי' בשאר מקומות כיון שמים טובים יותר משאר משקים לשוף בהם את הקילור זהו שיעורם להוצאה.

דם- שיעורו ברביעית, רשב"א אומר שדם של תרנגולת הבר שיעורו כדי לכחול עין אחת שכך עושים לרפואת ברקית, רשב"ג אומר שדם של כרושניא שיעורו כדי לכחול עין אחת שכך עושים לרפואת יארוד.

שאר משקין- שיעורם ברביעית.

מחלוקת ר"ש ורבנן- לרבנן כל שיעורים אלו הם למי שלא הצניע והוציא כגון שאמר לו רבו לפנות המקום לסעודה, אבל המצניע חייב אפי' בפחות, אבל לר"ש כל שיעורים אלו הם למצניע, אבל המוציא לעולם אינו חייב אלא ברביעית.

שופכים- שיעורם ברביעית לכ"ע שאז הם ראויים לגבל את הטיט, ואף שהמוציא טיט שיעורו לעשות פי כור אין אדם מגבל טיט מלכתחילה בשיעור קטן שכזה.

ע"ת: שיעורא דרבנן לעולם נפיש משיעורא דרבי יהודה.

חבל- כדי לעשות אוזן לאחוז בו קופה.

אחת, מי שלא שותה שכר אינה צריכה משיחה), לר"י כדי לסוד כלכול, לר"נ כדי לסוד אנדיפי, כלכול היינו צידעא ואנדיפי היינו בת צידעא, לרב יצחק אנדיפי היינו אנדיפא כלי חרס עם ב' פיות, לרב כהנא אנדיפי היינו שנתות סימנים בכלי למדידה, ואב"א אנדיפי היינו מצחא, אמר רבי נראין דברי ר"י בסיד חבוט מים הרבה, ודברי ר"י בביצת הסיד מעט מים.

אדמה - לר"ע כחותם המרצופין שקים, ולחכמים כחותם האיגרות.

זבל וחול הדק - לר"ע כדי לזבל קלח כרוב, ולחכמים כדי לזבל כרישא.

חול הגס - כדי ליתן על מל כף של סיידים, אסור לסוד בסיד אלא אם יש בו תבן או חול ולר"י ביש בו חול אסור, תנא דמתני' כר"י דלדבריו חול מהני לסיד, לרבא מתני' אף כרבנן חול מהני כיון שעל ידו מותר לסוד בסיד.

קנה - כדי לעשות קולמוס המגיע לקשרי אצבעותיו, בעי רב אשי קשר העליון או התחתון, תיקו.

קנה עב או מרוסס - כדי לבשל כגרוגרת מביצה קלה שבביצים שהיא ביצת תרנגולת, טרופה בשמן ונתונה באילפס.

פ"א. עצם - לרבנן כדי לעשות ממנה תרוד כף, לר"י לעשות שיניים למנעול, (אם לא קבעם במנעול אינם מקבלים טומאה, ואם קבעם במנעול מקבלים טומאה, ודווקא במנעול כלים אבל במנעול בית אינם מקבלים טומאה).

זכוכית - כדי לגרוז ראש הכרכר, ובברייתא איתא כדי לחתוך ב' נימין יחד.

צרור או אבן - לרבנן כדי לזרוק בעוף, לראב"י כדי לזרוק בבהמה ותברח מחמת פגע בה, והוא משקל עשרה זוז.

אבנים של בית הכסא - מותר לטלטל מלא היד, לרבי יוסי מותר ג' אבנים א' כזית א' כאגוז וא' כביצה, לר"מ כל אחת שיעורה כאגוז, ולרבי יהודה כל אחת שיעורה כביצה, (וכמו שנחלקו ר"מ ור"י לגבי שיעור אתרוג) לר' ינאי בבית הכסא קבוע מותר כמלוא היד, ובעראי כרבי יוסי.

אסור לטלטל כרשיניי בבלייתא כדי לקנח בהם.

אסור למשמש בשבת בצרור אלא אם מחזיקו כלאחר יד.

מדוכה קטנה של בשמים לרב ששת בעומדת לקינוח מותר לטלטלה אם רואים עליה שקינחו בה, ומה שמצינו שהמקנח בצרור שקינח בו חבירו מביא

כתיבת סת"ם - הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף במקום בשר, ומזוזה על הדוכסוסטוס במקום שיער, ואם שינה בזה ובוזה פסול, לרב דוכסוסטוס כשר לתפילין וההלכה למצוה מן המובחר, והפסול בשינה הוא על מקום בשר ושיער, או דקאי כר' אחא דמכשיר בשינה, למסקנת הסוגיא רב הכשיר קלף למזוזה ולא דוכסוסטוס לתפילין וכר"מ שהיה כותב מזוזה על הקלף מפני שמשתמר, אבל לת"ק אם כתב מזוזה על קלף נייר או מטלית פסולה, ס"ת אפשר לכותבו על קלף או גויל או דוכסוסטוס.

פ. דיו - כדי לכתוב ב' אותיות, בין אם הוציאו בדיו או בקולמוס או בקלמרון, אות אחת בזה ואות אחת בזה תיקו, הוציא דיו וכתב בו שתי אותיות כשהוא מהלך חייב שכתובתו זוהי הנחתן.

חצי שיעור - הוציא דיו בשיעור אות אחת וכתבה וחזר והוציא וכתבה פטור.

הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והניחה מצטרפים לשיעור, אבל אם הגביחה ואח"כ הניח השני אין מצטרפים.

הוציא חצי גרוגרת והניחה והוציא עוד חצי גרוגרת והעבירה בתוך ג' לשניה חייב, דא"צ הנחה ע"ג משהו אלא בזורק ולא במעביר.

הוציא ב' חצאי גרוגרות בשתי העלמות אין מצטרפים, בהעלם אחד מצטרפים, לרבי יוסי דווקא שהוציא לאותה רה"ר, לרבה בא לאפוקי אם יש רה"י ביניהם, לאב"י אפי' יש כרמלית ביניהם פטור אבל פיסלא חייב, ולרבה אפי' יש פיסלא פטור דרשות שבת כגיטין.

כחול - כדי לכחול עין אחת, לרב הונא משום שדרך נשים צנועות לכחול עין אחת, ובבנות כפרים שכוחלות ב' עיניים שיעורו כדי לכחול ב' עיניים, ואם לרפואה כדי לכחול עין אחת.

דבק - כדי ליתן בראש שפשף נסר שבראש קנה של ציידים.

זפת וגפרית - כדי לעשות נקב קטן.

שעוה - כדי ליתן ע"פ נקב קטן של חבית יין.

חרסית - כדי לעשות פי כור של צורפי זהב, ולר"י כדי לסוד פיטפוט של כירה קטנה.

סובין - כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב.

פ. שיעור - כדי לגבל בו טיט לצורך פי כור של צורפי זהב.

סיד - כדי לסוד אצבע קטנה שבבנות, (בנות ישראל שהגיעו לפרקן ולא לשנים עניים טופלות בסיד עשירים בסולת ובנות מלכים בשמן המזור והיינו שמן זית שלא הביאה שלישי, וסדים אבר אבר ולא בבת

חרס- לר"י כדי ליתן בין פצים לחבירו, לר"מ כדי לחתות בו את האור ממדורה גדולה, לרבי יוסי כדי לקבל בו רביעית.

לידי תחתונות- רב ששת איירי ביבש, ואב"א שקינחו בו מצד אחד, ואב"א שהוא עצמו קינח בו, אם ירדו על המדוכה גשמים אם ניכר עדיין שקינחו בה מותר לטלטלה.

פ"א: מותר להעלות אבנים לגג כדי לקנח, דכבוד הבריות דוחה לא תעשה שבתורה, ואף שאסור לטלטל קיסם לחצוץ בו שיניו, התם אדם קובע מקום לסעודה והיה לו להכין קיסם מערב שבת, משא"כ בבית הכסא.

אסור ליפנות בשדה ניר בשבת, שמא יניח הצרור שקינח בו בתוך גומא והווי חורש.

אסור ליפנות בשדה חבירו כשמקלקל את החרישה אפי' בחול.

צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בו בשבת והתולש בשבת חייב חטאת.

עציץ נקוב אסור לטלטלו בשבת, היה מונח ע"ג קרקע והניחו ע"ג יתדות חייב משום תולש ואם הורידו לקרקע חייב משום נוטע.

אסור לקנח בשברי חרס בחול משום כשפים (כההיא מטרוניתא שלא יכלה לעשות כשפים לעצור את הספינה כיון שלא קינחו בחרס ולא הרגו כינה בבגדיהם ולא הוציאו ירק מהאגודה ואכלו), ואפי' בשבת אע"פ שיש עליו תורת כלי אסור לקנח בו, ואין הטעם משום השרת נימים דהלכה שדבר שאין מתכוון מותר.

פ"ב. הנהגת בית הכסא- לא ישב במהרה ובחוזק ולא יתאמץ ליפנות שלא ינתק שיני הכרכשתא ויבוא לידי סכנה.

הנצרך ליפנות ואינו נפנה גורם לרוח רעה, וי"א לרוח זוהמא.

הנצרך ליפנות ואינו יכול יעמוד וישב יעמוד וישב, וי"א שילך לצדדים, וי"א ימשמש בצרור, וי"א שיסיח דעתו מדברים אחרים.

הנכנס לסעודת קבע יהלך י' פעמים ד' אמות וי"א ד' פעמים י' אמות ויפנה ויכנס לסעודה.

היו לפניו- צרור וחרס לרב הונא יקנח בצרור, ולרב חסדא מקנח בחרס, ומודה רב הוא באוגני כלים, צרור ועשבים מחלוקת מה עדיף, וביבשים שהאור שולטת בהם שיניו התחתונות נושרות.

רבי עקיבא:

טומאת עבודה זרה- לרבי עקיבא ע"ז מטמאה במשא כנדה.

פ"ב: היה ביתו סמוך לע"ז ונפל הכותל- אסור לבנותו, אלא כונס ד"א לתוך שלו ובונה, ואם היה הכותל משותף לו ולע"ז חצי מקום הכותל שלו ומשם ירחיק ד"א, ואבניו עציץ ועפריו מטמאים כשרץ ולר"ע כנדה.

מחלוקת ר"ע וחכמים-

לרבה לכ"ע ע"ז מטמאה במשא, ונחלקו בטומאת אבן מסמא כלים המונחים מתחת האבן שהיתה הע"ז עליה, לרבנן אינה מטמאה באבן מסמא כשרץ, והוקשה לנדה לומר שמתמאה במשא, ולא הוקשה לנבילה לומר שאינה מטמאה לאברים אם נתפרקה, ולר"ע היא עצמה מטמאה כנדה ומשמשיה מטמאים כשרץ שאינם מטמאים באבן מסמא, רב חמא בר גוריא מסתפק לר"ע אם ע"ז מטמאה לאברים.

לרבי אלעזר לכ"ע ע"ז אינה מטמאה באבן מסמא ונחלקו בטומאת משא לר"ע היא עצמה מטמאה במשא, ומשמשיה כשרץ ומטמאים במגע, והוקשה לנדה ולא לנבילה לומר שאין מטמאה לאברים, ולרבנן אינה מטמאה במשא, והוקשה לנדה לומר שאינה מטמאה לאברים.

פ"ג. ע"ז שהסיטה אחרים וכגון ע"י הכרעת כף מאזנים- לרב אשי רבנן טהורים ולר"ע טמאים ומשמשיה שהסיטו טהורים אף לר"ע.

נכרי ונכרית מדאורייתא אינם מטמאים בזיבה, אבל גזרו עליהם שיהיו כזבים לכל דבריהם, ומטמאים בין הסיטו אחרים ובין אם אחרים הסיטו אותם ובאבן מסמא.

הגמ' מבארת דברי הברייתא נכרי ונכרית ע"ז ומשמשיה הן ולא הסיטן ר"ע אומר הן והסיטן, לרבה ולרבי אלעזר.

לרב איירי שאין ערוגות סביבות אותה ערוגה, ואף אם לא מילא את הקרנות אסור לזרוע סביבותיה גזירה שמא ימלא את הקרנות.

פ"ה: ראש תור ירק הנמשך משדה לשדה אחר אין משום כלאים, לרב אין התר זה בב' ערוגות.

לשמואל איירי מתני' אף ביש ערוגות סביבה, ואיירי בנוטה שורה לכאן ושורה לכאן ולא חיישינן לשמא ימלא את הקרנות.

הפקיע תלם אחד על פני כולה - לרב ששת אין בזה ההתר דמתני' ולרב אסי מותר.

התר ב' שורות - נטע בשדה ב' שורות מכל מין אין בזה משום כלאים דכל מין ניכר לעצמו, אבל שורה אחת מכל מין אסור.

הרוצה למלאות כל גינתו ירק - מחלק השדה לערוגות ששה על ששה, וממלא בהם עיגול חמשה, וממלא הקרנות ממה שירצה, לרב ינאי לא יזרע בין הערוגות, לרב אשי מותר לזרוע באופן שיהיה ניכר שזה ערוגה אחרת שאם היתה אחת זרועה שתי יזרע לידה ערב, ומה ששינוי שמוותר כטבלא מרובעת ולא בעיגול זה צריך כדי להתיר ראש תור היוצא ממנה.

פ"ו: פולטת שכבת זרע - לראב"ע ביום השלישי טהורה, לרבי ישמעאל ביום הרביעי טהורה, לר"ע אחר ה' עונות טהורה, ואם שמשה אחר מקצת עונה ראשונה טהורה אחר מקצת עונה שישית, לחכמים בעינן ו' עונות שלמות.

מקור דין זה הוא ממה שהפריש משה את ישראל מנשותיהם קודם מתן תורה, לראב"ע הפרישם בחמישי ובו ביום שימשו, לרבי ישמעאל הפרישם ברביעי ובו ביום שימשו, לר"ע הפרישם ברביעי בהשכמה ומאז לא שימשו,

תשמיש ביום - ישראל קדושים הם ואין משמשים מיטותיהם ביום, ואם היה בית אפל מותר, ות"ח מאפיל בטליתו ומותר.

פ"ז: לדעת כל התנאים אם היו פולטות בערב שבת היו טובלות לביל שבת שראויה התורה לינתן לטבולי יום, אולם טבלו מבעוד יום ולא פלטו.

שיטת ר"ע - לר"ע שהפרישם ברביעי בשבת בהשכמה היתה ראויים לקבל התורה כבר בין השמשות אולם אמר הכתוב לא מראש בסתר דיברתי, ומה שהפרישם משה בהשכמה אף שאם היה מפרישם בערב היה ה' עונות עד הבוקר ויכלו

פ"ג: כל הטומאות המסיטות טהורות חוץ מהסיטו של זב, ולר"ע אף ע"ז.

ע"ז לאברים - רב חמא בר גוריא מסתפק אם ע"ז שהתפרקה מטמאה או לא, ו"מ ספיקו היכא שאומן יכול להחזירה, אבל אם הדיוט יכול להחזירה פשיטא ליה דטמאה, ו"מ שהספק הוא אם הדיוט יכול להחזירה, אבל אם רק אומן יכול להחזירה פשיטא ליה דטהורה, תיקו.

שיעור ע"ז - לענין איסור הנאה אסורה אף בפחות מכזית כזבוב בעל עקרון, אבל לענין טומאה אין בה טומאה אלא בכזית כמות.

ספינה אינה מקבלת טומאה - במתני' הטעם משום דרך אניה בלב ים, ולחנניה משום דילפינן משק דבעינן מיטלטלת מלא וריקן, ונ"מ בספינה של חרס שלא הוקש חרס לשק, ובספינת הירדן שמיטלטלת ביבשה, ואף שמיטלטלת רק ע"י שוורים שמייה טלטול.

תורה - לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפי' שעה אחת, ואל ימנע עצמו מבית המדרש ומד"ת בשעת מיתה, אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה.

פ"ד: ג' עגלות ענין קבלת טומאה - כקתדרא טמאה מדרס, כמיטה שאר טומאות חוץ ממדרס, של אבנים ובה נקבים כמוציא רימון טהורה מכלום.

ג' תיבות פתחה מצידה טמאה מדרס, מלמעלה שאר טומאות חוץ ממדרס, הבאה במידה טהורה מכלום.

טומאת כלי חרס - כלי חרס נטמא במגע ואינו נטמא במדרס, יש שלומדים מהקש למשכב וי"א מהקש לנדה שאינו נטמא אלא אם יש טהרה במקוה, וי"א מהא דאינו נטמא ביש עליו צמיד פתיל מוכח דאינו נטמא במדרס.

פ"ד: מפץ - נטמא באוהל המת ובמדרס הזב.

דיני כלאים בערוגה

ערוגה שהיא ו' על ו' טפחים מותר לזרוע בה ה' זרעונים, ד' בארבע רוחות הערוגה ואחד באמצע, דקים להו לרבנן דבהכי לא ינקי מהדדי דשיעור יניקה טפח ומחצה.

פ"ה: שיעור הערוגה אינו כולל את גבוליה של הערוגה ושיעורם טפח.

שעברה) ובשנה מעוברת ה' ימים נמצא שאם ראש חודש ניסן בשנה השניה חל ביום ראשון הרי בשנה הראשונה חל ראש חודש סיון בשבת, וצ"ל לרבי יוסי שבאותה שנה היו ז' חודשים חסרים שזה מחסר יום אחד ונמצא ראש חודש סיון ביום ראשון, ולרבנן ח' חודשים חסרים ונמצא ראש חודש סיון ביום שני.

פ"ח. רבי יוסי אומר - בשני לחניתם עלה לקב"ה וירד ואמר ואתם תהיו לי וכו', בשלישי עלה וירד ואמר מצות הגבלה, ברביעי עלה וירד והזהירם על הפרישה ושוב לא עלה, בחמישי בנה מזבח והקריב עליו קרבן, בשישי לא עלה משום שלא היה לו פנאי משום טורח שבת.

בריך רחמנא שנתן תורה משולשת לעם משולש על ידי שלישי לבטן ביום השלישי לפרישה – כרבנן, בחודש השלישי.

כפה הקב"ה את ההר כגניגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואם יתבעו ישראל על קיום התורה יוכלו לטעון שבאונס קיבלוה, ובימי אחשוורוש קיבלוה ברצון.

ארץ יראה ושקטה - קודם שאמרו ישראל נעשה ונשמע יראה שהיתה הארץ חוזרת לתוהו ובוהו, ומשאמרו נעשה ונשמע שקטה.

הקדמת נעשה לנשמע - בשעה שהקדימו נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמרה מי גילה רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו, ונמשלו לתפוח שפריו קודם לעליו, ובאו ששים ריבוא מלאכי השרת וקשרו לכל אחד שני כתרים, וכיון שחטאו ישראל באו י"ב ריבוא מלאכים ופירקום, ומשה נטל את כולם, ולעת"ל עתיד הקב"ה להחזירם.

רבא אמר לצדוקי שאינו פזיזות לאמר נעשה קודם לנשמע שעל זה נאמר תומת ישרים תנחם ועליכם נאמר וסלף בוגדים ישדם.

פ"ח: על הקבלה נאמר ליבבתי באחד מעיניך, ועל הקיום בשתי עיניי.

עלובה כלה שמזנה בתוך חופתה - שעשו את העגל בסיני.

כל דיבור שיצא מפי הקב"ה נחלק לשבעים לשון. ד"ת יש בהם להמית ולהחיות, למיימינים סם חיים למשמאילים סם המות.

כל דיבור שיצא מפי הקב"ה היו קושרים לו ב' כתרים, ונתמלא כל העולם בשמים, ויצאה נשמתם של ישראל והביא הקב"ה טל של תחית המתים והחיה

לטבול ואח"כ לקבל את התורה, כדי שלא יהיו הללו והולכים לטבילה והללו לקבל תורה.

שכבת זרע שפירשה מן האיש טמאה רק בעודה לחה.

רב פפא מסתפק בשכבת זרע של ישראל במעי גויה אם מסרחת, ואת"ל שמסרחת מה הדין במעי בהמה, תיקו.

סדר מתן תורה

פ"ז: לכו"ע בראש חודש הגיעו למדבר סיני ובשבת ניתנה תורה, לרבי יוסי ראש חודש היה ביום ראשון בשני בשבת אמר לישראל ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו', בשלישי בשבת הגבילם, ופירש להם עונשה של תורה ואח"כ שכרה וי"א קודם שכרה ואח"כ עונשה, והשיב משה לקב"ה שקיבלו עליהם שכר ועונש וי"א שקיבלו מצות הגבלה, ברביעי בשבת הפרישם מן האשה, ואף שהקב"ה אמר להפרישם ברביעי ובחמישי ולא בשישי הוסיף משה מדעתו עוד יום אחד והסכים עמו הקב"ה (וכן פירש מדעתו מן האשה שיהיה ראוי לדבר כל שעה עם השכינה והסכים עמו הקב"ה ושיבר את הלוחות והסכים עמו הקב"ה) והתורה ניתנה בז' סיון, ולרבנן ראש חודש היה בשני בשבת והתורה ניתנה בשבת בו' סיון.

פ"ז: יום יציאתם ממרה להר סיני - במרה נצטוו על השבת דכתיב כאשר ציוון ד' אלוקיך, לרבא עדיין לא נצטוו על התחומין ונסעו בשבת ממרה להר סיני והגיעו בראשון, לרב אחא בר יעקב נצטוו על התחומין ויצאו בראשון והגיעו באותו היום.

התאמת ראש חודש סיון ליום צאתם ממצרים ולט"ו אייר - ב"ד ניסן שחטו את פסחיהם ולערב לקו הבכורות והיה זה בחמישי בשבת, ולפי זה יוצא ראש חודש סיון ביום ראשון כרבי יוסי, ולרבנן עיברו את חודש אייר באותה שנה, ובט"ו אייר הגיעו למדבר סין ונתרעמו על הרעב והבטיחם משה על ירידת המן, והיה זה בשבת שהרי אמר להם שילקטוהו ו' ימים ולא בשבת, ובסדר עולם איתא שיצאו בט"ו ניסן ביום שישי כרבנן.

התאמת ראש חודש סיון בשנה הראשונה במדבר לראש חודש ניסן בשנה השניה - הגמ' מונה י' עטרות שנטל אותו היום הראשון בשבת א' ניסן בשנה השניה לצאתם ממצרים שהוקם בו המשכן, ולפי זה באופן הרגיל שכל שנה יש הפרש ד' ימים (שכל מועד חל ד' ימים בשבוע מאוחר יותר משנה

תבלין כדי לתבל ביצה קלה, ומצטרפים זה עם זה הואיל וחזו למתק את הקדירה, אבל אם לא אינם מצטרפים.

צ. קליפי אגוזים ורימונים סטיס ופואה כדי לצבוע בגד קטן, והנ"מ בסמנים שאינם שרוים לפי שאין אדם טורח לשרות סמנים לפחות מבגד קטן, אבל סמנים שרוים שיעורם כדי לצבוע בהם זוגמא לאירא.

מי רגלים עד בן מ' יום, נתר אלכסנדרית, בורית-אהלא, קמוליא- שלוף דוץ, אשלג- נמצא בנקבי המורגליות, כל אלו שיעורם כדי לכבס בגד קטן בפי סבכה, רבי יהודה אומר כדי להעביר את הכתם של דם נדה.

האסורים בהוצאה בכל שהוא- פלפלת- דחזיא לריח הפה, עטרן- דחזיא לצלחתא כאב חצי הראש, מיני בשמים בין ריח רע ובין ריח טוב, מיני מתכות- דחזין לדרבן קטן, מקק ספרים ומקק מטפחותיהם- שמצניעים אותם לגזם, משמשי ע"ז- לר"י שיעורם בכל שהוא שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.

האומר הרי עלי ברזל לבדק הבית לא יפחות מאמה על אמה שראוי לגרש העורבים, נחושת- לא יפחות ממעה כסף, ולר"א לא יפחות מצנינורא קטנה שראויה לחטט הפתילות.

המוציא קופת הרוכלין- אע"פ שיש בה מינים הרבה אינו חייב אלא אחת.

צ. זרעוני גינה- פחות מכגורגרת, ריב"ב אומר חמשה, ואע"פ שזבל שיעורי לזבל קלח אחד, אין אדם טורח להוציא מתחילה כדי לזרוע אחד, זרע קישואים או דלועים או פול המצרי שיעורם שניים.

גרעיני תמרים- לזרע שיעורם שתיים, לאכילה שיעורם באחת, הוציאם להסיק כדי לבשל ביצה קלה, הוציאם לחשבון י"א ב' וי"א ה'.

נימים מזנב הסוס או הפרה- שתיים, מקשה של חזיר אחת, צורי דקלים לסלים שתיים ותורי דקל אחת.

צפורת כרמים כל שהוא ואפי' מתה דחזיא לרפואה.

חגב- חי טהור כל שהוא, טמא לר"י כל שהוא שהקטן משחק בו ולחכמים אין נתנים אותו לקטן שמא יאכלנו מת ולר"י לא יאכלנו, מת כגורגרת.

אותם, וחזרו לאחוריהם י"ב מיל והיו מלאכי השרת מודדים אותם.

אע"פ שחטאו ישראל בעגל השרה הקב"ה שכינתו במשכן.

המלאכים טענו לקב"ה שלא יתן את התורה לבשר ודם, ואמר הקב"ה למשה שיענה להם, ואחז משה בכסא הכבוד ואמר להם שמצוות התורה לא שייכים להם והודו לו ונעשו אוהביו, ואף מלאך המות מסר לו את הקטורת לעצור את המגיפה.

פ"ט. אחרי מתן תורה הלך השטן וחיפש את התורה בארץ בים ובתהום, ואמר לו הקב"ה לך אצל בן עמרם, אמר לו משה מה אני שנתן לי הקב"ה תורה, שלא החזיק טובה לעצמו, אמר לו הקב"ה הואיל ומיעטת את עצמך תקרא על שמך.

בשעה שעלה משה למרום מצאו לקב"ה קושר קשרים לאותיות, ואמר לו הקב"ה שהיה לו לתת שלום, ואף שאין עבד נותן שלום לרבו היה לו לעזרו.

משה אמר לישראל שיחזור אחר מ' יום בתחילת שש, בא שטן וערבב את העולם והראה להם דמות מיטתו, באו ואמרו לאהרן כי זה משה האיש.

הר סיני- שירדה שנאה לעכו"ם עליו, ועיקר שמו חורב, וי"מ חורב מלשון חורבן שירדה חורבה לעכו"ם עליו.

פ"ט: אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו- אע"פ שיחטאו כשנים מבריות העולם ועד מתן תורה כשלג ילבינו.

לעת"ל יאמר הקב"ה לישראל לכו אצל אבותיכם ובקשו רחמים, ויאמרו ישראל אצל מי נלך וכו', ויאמר להם הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי יתכפרו עוונותיכם.

לעת"ל יאמר הקב"ה לאברהם ויעקב בניך חטאו לי ויאמרו לו ימחו על קדושת שמך, ויצחק יאמר לקב"ה וכי בני הם ולא בניך, ולא חטאו אלא מקצת ימיהם, ושהוא מוכן לסבול חצים, ואם כולם הרי מסר נפשו לקב"ה, ויקלסו ישראל את יצחק ויאמר להם קלסו לקב"ה ויראה להם את הקב"ה בעיניהם ויקלסו לו.

ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו.

שיעורי הוצאה

עצים כדי לבשל ביצה קלה, ואף בראוים בכל שהוא לעשות שן למפתח זהו שיעורם.

המצניע:

דהוי כהנחה לאביי פטור משום אגד יד לרבא חייב דאגד יד לאו שמייה אגד.

הוצאה שלא כדרך - המוציא בימינו שמאלו חיקו או כתיפו חייב, כלאחר ידו רגלו פיו מרפקו אזנו שערו במנעלו וסנדלו בין פונדתו לחלוקו ובשפת חלוקו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין.

המוציא למעלה מי' חייב שכן משא בני קהת, הגמ' מבארת מנין שכך היה משא בני קהת.

המוציא משאוי על ראשו פטור ואף אנשי הוצל הרגלים לעשות כן פטורים דבטלה דעתם עצל כל אדם.

צ"ב: הוצאה שנעשתה בצורה אחרת מכוונת המוציא -

לפניו ובא לאחריו פטור שנתכוון לשמירה מעולה ולא לשמירה פחותה.

לאחריו ובא לפניו חייב שנתכוון לשמירה פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה. לאחריו ובא לאחריו - לרב אלעזר נחלקו בזה במתני', ולרב אשי חייב.

בפונדתו ופיה למטה - לחכמים פטור דהוי שלא כדרך ולר"י חייב כמוציא לאחריו.

האשה החוגרת בסינר בין מלפניה בין מלאחריה חייבת, לר"י אף **מקבלי פיתקין** שכן לבלרי מלכות עושין כן.

שניים שעשו - לר"מ חייב אפי' בזה יכול זה יכול, לחכמים בזה יכול זה יכול פטורים, זה אינו יכול זה אינו יכול חייבים, ור"ש פוטר אף בזה אינו יכול זה אינו יכול.

צ"ג. וקמיפלגי בדרשת בעשותה לר"ש דורשים למעט זה אינו יכול זה אינו יכול, ויחיד שעשה בהוראת בי"ד חייב, ולחכמים דורשים לפטור יחיד שעשה בהוראת בי"ד זה אינו יכול זה אינו יכול פטור, ושניהם דורשים מפסוק זה לפטור זה יכול זה יכול, ור"מ לא דורש לשניים שעשו כלל.

זה יכול זה אינו יכול - לכ"ע זה שיכול חייב, אבל זה שאינו יכול פטור **דמסייע אין בו ממש**, וראיה שמסייע אין בו ממש מהא דזב שרוכב ע"ג בהמה אין הטליתות שתחת ד' רגלי הבהמה נטמאות, שכיון שהבהמה משתמשת בג' רגלים והרביעית רק מסייעת, ראיה נוספת ממה שהסוס מטמא על ידיו והחמור על רגליו ואינו הסוס מטמא את הרגלים והחמור את הידיים אע"פ שמסייע בהם, ראיה

המצניע פחות מכשיעור והוציאו חייב, ואף אם שכח למה הצניע חייב דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, נמלך מהצנעתו אינו חייב אלא בשיעורו, ואף אם זרקו לאוצר ומקומו ניכר.

צ"א. המצניע חייב אפי' על חיטה אחת וא"צ כזית.

אף בחישוב להוציא כל ביתו חייב בשיעורים דמתני' דבטלה דעתו.

המצניע והוציאו אחר לתנא דתני' פטור לרשב"ג חייב.

עקירה והנחה בשתי מחשבות - הוציא כשיעור לאכילה ונמלך לזריעה חייב, דא"צ עקירה והנחה בחדא מחשבה, רבא מסתפק אם הוציא חצי גרוגרת לזריעה ותפחה לכרוגרת ונמלך עליה לאכילה, ואת"ל שחייב מה הדין כשהוציא כרוגרת לאכילה ונמלך עליה לזריעה וצמקה, ואת"ל דחייב הוציא כרוגרת לאכילה וצמקה וחזר ותפחה, תיקו.

זרק כזית תרומה לבית טמא והכזית מצטרף לטומאה לאוכלים שכבר היו בבית, רבא מסתפק אם מדמצטרף לענין טומאה מצטרף לענין שבת שהרי שבת וטומאה בהדי הדדי קאתין, או שאין מצטרף.

צ"א: המוציא והניח בכרמלית וחזר והניחו ברה"ר פטור מפני שלא עשה המלאכה בבת אחת, אבל אם לא הניח חייב, לכן עזאי אף בלא הניח פטור אם עבר דרך כרמלית (דמהלך כעומד דמי).

אגד כלי - המוציא כלי ובו קישואין ודלועין אינו חייב עד שיוציא את כל הפרי, אם יש בכלי חרדל לחזקיה חייב, ולריו"ח פטור כיון שהכלי מקצתו בפנים ואגד כלי שמייה אגד, הגמ' מבארת איך יפרשו ריו"ח וחזקיה את המשנה, רבא סבר דאגד כלי לאו שמייה אגד ואביי סבר שלאו שמייה אגד, וחזרו בהם והחליפו השיטות.

קלב"מ בגונב כיס בשבת - אם הגביהו ברה"י חייב, אם גררו פטור על הגניבה כיון שנתחייב על ההוצאה באותו הזמן שנתחייב על הגניבה וקלב"מ, למ"ד אגד כלי לאו שמייה אגד ניחא דכל מה שהוציא מתחייב משום שבת מתי שקנאו, ואי שמייה אגד איירי בחתיכות כסף ארוכות ואין לכיס שנצין או שהשנצים כרוכים עליו ונמצא שבת וגניבה כאחד.

צ"ב. אגד יד - העומד ברה"י הוציא ידו ובה פירות לרה"ר אם הוא למעלה מג' טפחים פטור, למטה מג'

המוציא חצי זית מתוך זית ומחצה - התולש סימני טומאת צרעת עובר בלא תעשה, תלש שיעור אחת מתוך ג' לרב נחמן חייב מפני שאם תפול עוד אחת יועילו מעשיו לטהרו, ולרב ששת פטור כיון דהשתא לא הועילו מעשיו, וכן נחלקו במוציא חצי זית מתוך זית ומחצה מן המת דהועילו מעשיו לטהר הבית אם יתמעט הכזית, ומודה רב נחמן שהמוציא חצי זית ממת גדול פטור.

הנוטל ציפורניו - אם נטלם בכלי חייב, אם נטלם בידו או בשיניו לר"א חייב ולחכמים פטור, ואם נטל לחבירו פטור אף לר"א, לרשב"א אם פירש רוב הציפורן מותר ליטלה ביד ובכלי פטור אבל אסור, וכן בפירשו הציצין כלפי מעלה ומצערות אותו והלכה כרשב"א.

הנוטל שערו - שיעורו כמלוא פי הזוג והם ב' שערות, ולר"א חייב אפי' באחת, ולבנות מתוך שחורות מודים חכמים שחייב באחת ואסור אף בחול משום לא ילבש.

צ"ה. הגודלת לריב"ח חייב משום אורגת, והפוקסת חייב משום טווה, לרבי אבהו אין דרך בכך אלא חייב בשניהם משום בונה, **הכוחלת לריב"ח חייב משום כותבת**, ולרבי אבהו משום צובעת, לרשב"א אינה חייבת אלא בעושה לחברתה אבל לעצמה פטורה, ואסורה להעביר סרק על פניה משום צובע.

החולב חייב משום מפרק, המחבץ חייב משום בורר, המגבן חייב משום בונה, ושיעורם כגרוגרת.

המכבד והמרבץ לר"א חייב חטאת בשוגג וביו"ט במזיד לוקה, לחכמים אינו אסור אלא מדרבנן משום חשש אשוויי גומות, אמימר התיר ריבץ במחוזא כיון שלא היו שם גומות, ומותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו או לשטוף כלי הבית ונמצא הבית מתרבץ מאיליו, ולר"ש דדבר שאין מתכוון מותר מותר לרבץ כיון שאין מתכוון להשוות גומות.

צ"ה: התולש מעציץ שאינו נקוב פטור, מעציץ נקוב חייב ור"ש פטור, ואם ניקב באופן שאינו מחזיק רביעית מודה ר"ש, וכן מודה ר"ש דעציץ נקוב אינו מכשיר הזרעים שבתוכו לקבלת טומאה, בניקב העציץ באופן שאם היה טמא הה נטהר בנקיבה זו ו"א דמודה ר"ש, וההוא סבא מסתפק בהיה השורש נגד הנקב אם מודה ר"ש.

כלי חרס שניקב לגבי מה נחשב כלי

נוספת מהא שכהן העומד ברגל אחת על רצפת העזרה וברגלו השניה מסתייע באבן או בכלי, ראייה נוספת מכהן המקבל דם בימין ומסתייע בשמאל שהקבלה כשרה.

צ"ג: לר"מ המחייב בזה אינו יכול וזה אינו יכול, נחלקו בזה רב חסדא ורב המנונא אם בעינן שיהיה שיעור לכל אחד, הגמ' מביאה ראיות שמספיק שיעור אחד לשניהם ממה שהזב מטמא מה שתחת כל אחת מרגלי המיטה וא"צ שיעור זיבה לכל אחד, וכן ממה שאם שניים נעלו בפני צבי שנכנס לבית ולא היה אחד יכול לנעול חייבים, אע"פ שאין שיעור צידה לכל אחד, וכן ממה ששותפין שגנב וטבח חייבים אע"פ שאין שיעור לכל אחד.

המוציא אוכלים בכלי - המוציא אוכלים פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפל לאוכל, אם הוציא אוכלין כשיעור והכלי נצרך לו לתשימש אחר חייב אחת כיון שעשה כן בהעלם אחד, ואם הזיד באוכלים ושגג בכלי חייב על הכלי, ואם שגג בשניהם ונודע לו על אחד וחזר ונודע לו על השני לריו"ח חייב שתיים ולר"ל חייב אחת.

המוציא אדם במיטה - אדם חי פטור על האדם משום שהחי נושא את עצמו, ופטור על המיטה לפי שהיא טפלה לאדם, אבל מת במיטה חייב ואפי' כזית מן המת חייב, ולר"ש פטור משום **מלאכה שאינה צריכה לגופה**.

צ"ד. חי נושא את עצמו - לרבנן רק באדם חי נושא את עצמו, אבל בבהמה חיה ועוף דמשרבטי נפשייהו לא, לרב נתן אף בהמה חיה ועוף נושאים את עצמם, והמוציאם לרה"ר בשבת פטור, וכן סובר בן בתירא ומש"ה מתיר למכור לגוי סוס אף במיועד לעופות כיון שאין בנשיאת העופות מלאכה דאורייתא משום שהחי נושא את עצמו, בכפות לא אמרינן חי נושא את עצמו, הני פרסאי לא חשיבי ככפותים דאינו אלא רמות רוחא.

צ"ד: מלאכה שאינה צריכה לגופה - לר"ש פטור אפי' במוציא את המת לקבורו, ומ"מ א"צ שיהיה צריך לגופו ולגופה כגון ס"ת להגיה ולקרית בו, אלא די שצריך לגופו והיינו לקרות בו.

הוצאת מת לכרמלית מותרת אף אי משאצל"ג חייב דהוצאה לכרמלית אסורה מדרבנן וכבוד הבריות דוחה.

צ"ז: לר"ע המקושש היה צלפחד ודריש מגז"ש, ריב"ב לא דריש גז"ש ואין גלויות חטאו כיון שהתורה הסתירה, אלא היה מהמעפילים, וכן נחלקו ר"ע וריב"ב אם אהרן נצטרע כשדבר עם מרים על משה, לר"ע נצטרע, לריב"ב אין לפרסם כיון שהתורה הסתירה, וס"ל שלא נצטרע אלא בניזפה בעלמא.

החושד בכשרים לוקה בגופו.

מדה טובה ממהרת לבוא ממידת פורענות.

מלאכת הוצאה

מרה"י לרה"י דרך רה"ר ר"ע מחייב וחכמים פוטרים, ביאור מחלוקתם-

לרב המנונא איירי בזורק למטה מי' ונחלקו אם קלוטה כמי שהונחה, אבל למעלה מי' לכ"ע פטור דלא ילפינן זורק ממושיט.

לרבי אלעזר מחייב ר"ע אפי' למעלה מי' ורבנן פוטרים אף למטה מי'.

לרב חלקיה בר טובי נחלקו בין ג' ל"י, אבל למטה מג' לכ"ע חייב, דלבוד הלכה למשה מסיני, ולמעלה מי' לכ"ע פטור אבל אסור, ואם היו ב' הרשויות שלו מותר, ואם אין הרשויות באותו הגובה לשמואל גם בזה מותר, ולרב אסור דחיישינן דנפל ואתי לאתויי.

מרה"ר לרה"ר דרך רה"י- רבי מחייב וחכמים פוטרים, לרב ושמואל לא חייב רבי אלא ברה"י מקורה, ומטעם דביתא כמאן דמליא דמי, י"א דשמואל אמר בזה שלרבי חייב שתיים אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה, ולפי זה נמצא שרבי מחייב על תולדה (הכנסה) במקום אב (הוצאה).

צ"ז: **מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר**- ר"י מחייב וחכמים פוטרים, לפי ההו"א ר"י מחייב שתיים אחת משום הוצאה ואחת משום העברה, ורבנן מחייבים אחת, ואיירי באומר כל מקום שתרצה תנוח, למסקנה ר"י מחייב אחת וחכמים פוטרים לגמרי, ואיירי שנתכוון שתפול מיד בתחילת כניסתה לרה"ר, וטעמא דר"י דס"ל קלוטה כמי שהונחה ונתקיימה מחשבתו, ולחכמים קלוטה לאו כמי שהונחה.

נתכוון לזרוק ח' זורק ד' וכן נתכוון לזרוק ד' זורק ח' פטור, ואינו חייב אלא באומר בכל מקום שתרצה תנוח.

הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע ובשני רה"ר יחד העביר ד' אמות חייב, דרשויות מצטרפות, ולא אמרינן קלוטה כמי שהונחה.

ניקב כמוציא משקה- אם היה גיסטרא שבר טהור, וכשר למי חטאת.

ניקב ככונס משקה- פסול למי חטאת, ומכשיר זרעים שבתוכו לקבל טומאה.

ניקב כשורש קטן- אינו מכשיר זרעים (וי"א דעד שניקב כמוציא רימון מכשיר זרעים), ומקבל טומאת כלי.

ניקב כמוציא זיתים- אינו מקבל טומאה, אלא אם יחדו לרימונים, ולר"א אף ביחדו לרימונים אינו מקבל טומאה.

ניקב כמוציא רימונים- טהור.

כלי חרס המוקף צמיד פתיל מציל מה שבתוכו מלקבל טומאה באוהל המת, נפחת אינו מציל, ושיעורו בגדול שיפחת רובו ובקטן כמוציא רימון.

הזורק:

צ"ו: **זריקה והושטה**- מרה"י לרה"ר או מרה"ר לרה"י חייב.

מרה"י לרה"י אחרת דרך רה"ר- לר"ע חייב, ולחכמים אם היו הגזוזטראות בב' צידי רה"ר פטור, ואם היו באותו צד המושיט חייב והזורק פטור שכך היתה עבודת הלויים.

צ"ו: **מקור חיוב הוצאה הכנסה וזריקה**-

הוצאה- ילפינן ממה שאמר משה שיפסיקו להביא את הנדבה למלאכת המשכן, ומשה היה במחנה לוי שהו"א רה"ר וישראל היה ברה"י, והיה זה ביום אסור בהוצאה דגמר העברה מיום הכיפורים.

הכנסה- סברא היא כיון שגם זה מרשות לרשות, ומ"מ הוי תולדה ואינו חייב ב' חטאות אם עשה הוצאה והכנסה, ולר"א חייב ב' וחשיב תולדה כיון דלא הוי במשכן, אי נמי משום דלא כתיבא.

זריקה- הזורק ד' אמות ברה"ר חייב ומקורו מהלכה למשה מסיני.

מקושש- נתחייב סקילה על שהעביר ד"א ברה"ר, וי"א שעבר על תולש, וי"א מעמר, ונ"מ שמלאכות אלו כל חד כדאית ליה אינם בכלל מה שאמר איסי שיש מלאכה אחת שאין חייבים עליה סקילה.

צ"ט: זרק ברה"ר על עמוד י' ועבר החפץ למעלה מ' שהוא מקום פטור רב מרדכי מסתפק אם חייב, וממנתני' ליכא ראייה דאיכא לאוקמי במחט ואית ליה מורשא או דרמיא בחריצא.

כותל שמקיף כרמלית גבוה י' אע"פ שאינו רחב ד' הוי רה"י, דכיון דלאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש.

בהדי הדדי קאתו- בעי ריו"ח בור ט' ועקר חוליא והשלימו לי', ואת"ל דפטור בור י' ונתן לתוכו חוליא ומיעטו מ', וכן מייבעיא ליה בזרק דף נח ע"ג יתידות, רבא מסתפק בזרק דף וחפץ על גביו נח ע"ג יתידות אם חייב כיון שיש איזה הפרש זמן בין הנחת הדף להנחת החפץ.

זרק דבילה שמינה ד' אמות ונדבקה לכותל למטה מ' חייב אף בד' אמות מצומצמות, שכיון שאינו מבטל את הדבילה כותל אין הדבילה ממעטת מד"א, (ובמניח חוליא בבור כיון שמבטלה שם היא ממעטת את שיעור הבור).

ק. הנחה במים- מים ע"ג מים נחשבים מונחים, אגוז אינו נחשב כמונח ע"ג מונח, רבא מסתפק באגוז בכלי והכלי במים, שמן ע"ג יין תלוי במחלוקת ריו"ח בן נורי ורבנן אם נגע טמא בשמן אם פסל את היין.

בור עמוק י' ורחב ח' וזרק לתוכו **מחצלת וחילקו** לאביי פטור לריו"ח חייב.

זרק לבור עמוק י' ורחב ד' שהיה מלא מים חייב **דמים לא מבטלי מחיצתא**, (אבל מלא פירות פטור דפירות מבטלי מחיצתא), לר"ש גומא בקרקע הים עמוקה י' ורחבה ד' הוי רה"י דמים לא מבטלי מחיצתא.

הזורק ד' אמות למעלה מ' פטור למטה מ' חייב, ודווקא שנח מחוץ לד' אבל אם חזר לתוך ד' נח שם פטור.

זרק למעלה מ' לתוך חור שאין בו ד' על ד' טפחים, לר"מ דאמר **חוקקין להשלים** חייב ולרבנן פטור.

תל המתלקט י' טפחים מתוך ד' אמות הרי הוא רה"י, ומבוי המחולק בתל כזה מרה"י א"צ לחי וקורה.

זרק חוץ לד' אמות וחזר לתוך ד' חייב, ודווקא שנח ע"ג משהו מחוץ לד', ולרבנן שאין אומרים קלוטה כמי שהונחה צריך הנחה ולא מספיק שהחפץ בתוך ג'

צ"ח. רה"ר מקורה- המעביר ד' אמות ברה"ר מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר, ומה שמצינו שעגלות תחתיהן וצידיהן רה"ר היינו במקום שלא היה מקורה, ואף שהיו הקרשים מונחים על העגלות י"ל למ"ד שקרשים מלמטה עובים אמה ומלמעלה עד כאצבע, שאז היה רווח בין הקרשים יותר מג' טפחים דלא אמרינן לבוד, ולמ"ד שהקרשים גם מלמעלה היה עובים אמה היה הקרשים מונחים ב' שורות יחד בשני הצדדים וביניהם אמה, ולא היתה תחתית העגלה עם רצפה אלא עם יתידות, וממילא מתחת העגלה היה רה"ר במקום שלא היו הקרשים.

המשכן

צ"ח: הקרשים מלמטה היה עובים אמה, מלמעלה לרב נחמיה אמה ולרבי יהודה עד כאצבע, ולמ"ד זה הקרשים שהיו בפינות המשכן היו משופים כהרים כדי שיעמדו בשוה.

לר"נ היה בגג המשכן ב' אמות של רוחב הקרשים, ועל כן היריעות שהיה אורכם כ"ח אמה לא היו מכסות אמה מהקרשים, ויריעות העיזים לא היו מכסות את האדנים, ויריעות האוהל היו מכסות את האדנים, לר"י היו היריעות מגיעות עד האדנים, ויריעות העיזים כיסו את האדנים, ויריעות האוהל היו סרוחות אמה על הקרקע.

הבריח התיכון שבתוך הקרשים היה עומד בנס.

הקרשים היו חרוצים והאדנים היו חלולים כדי שיעמדו הקרשים בתוך האדנים.

קרסי הלולאות היו נראים ככוכבים ברקיע.

צ"ט. יריעות התחתונות היו מתכלת ארגמן תולעת שני ושש, והעליונות ממעשה עיזים, והיתה בעליונות חכמה יתירה מהתחתונות שטוו אותם על העיזים.

רוחב העגלות היה שתי אמות וחצי כדי שלא יפלו הקרשים, ואורכם ה' אמות כדי שלא ידחקו הקרשים, וצידו העגלות ב' אמות וחצי, ובין עגלה לעגלה ה' אמות, ונמצא ב' עגלות וביניהם יחד ט"ו אמות, ומה שרה"ר שיעורה ט"ז אמות משום שהיתה אמה נוספת שהיה בה בן לוי לשמור שלא יפלו הקרשים.

חולית הבור והסלע- אם גבוהים או עמוקים י' ורחבם ד' הוו רה"י, בור וחוליתו מצטרפים לעשרה, אסור לשאוב בשבת מבור בשיעור זה שהוא רה"י, אא"כ עשו מחיצה גבוהה י' טפחים, ואסור לשתות מבור זה אא"כ הכניס ראשו ורובו.

שנעשית חבורה פטור, ואפי' בזורק שלא היה יכול לעכב את החפץ לאחר שנזכר, ואם חזר ושכח קודם שנחה חייב כיון שיש כאן תחילתו וסופו שגגה.

שתי אמות בשוגג שתיים במזיד ושתיים בשוגג- רבה אמר פטור ורבא אמר חייב, רבה איירי במעביר אבל בזורק חייב, ורבא איירי בזורק אבל במעביר חייב, ואינו תלוי במחלוקת רבנן ורשב"ג אם יש ידיעה לחצי שיעור.

קלטה אחר- הזורק למקום מסוים ובא אדם אחר או כלב וקלטה או שנשרף החפץ פטור, אבל אם נתכון לפי הכלב או לכבשן חייב.

ד' חטאות ואשם באכילה אחת- טמא שאכל חלב שהוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ, חייב משום- א' חלב ב' נותר ג' יוה"כ, ד' טמא שאכל קדשים, ואשם משום מעילה, אם היתה שבת והוציאה בפיו חייב משום הוצאה, וחשיב דרך הוצאה דמחשבתו משוויא ליה מקום.

הבונה:

ק"ב: הבונה שיעורו בכל שהוא שכן בעה"ב שיש לו נקב בביתו סותמו וכן היה במשכן בקרש שנפל בו דרנא, וכן המסתת, המכה בפטיש ובמעצד, והקודח, שיעורם בכל שהוא.

המציד את האבן התחתונה חייב, ובאמצעות אינו חייב אלא הנותן טיט, והעליונה חייב אף במניח בלא טיט וצידוד.

המסתת, והעושה נקב בלול תרנגולים, והמעייל שופתא בקופינא דמרא, לרב חייב משום בונה, ולשמואל חייב משום מכה בפטיש, וצריכא, לרב חייב בכל קודח (ע"מ לסתום) משום בונה, ולשמואל אינו חייב אלא בהניח בו מסמר ארוך.

ק"ג: כל העושה מלאכה שיש מקיימים אותה כך כגון חק קפיזא בקבא חייב.

המכה בקורנס על הסדן חייב, לרב יוסף הטעם מפני שמאמן ידו, לאביי ורבא הטעם מפני שכך עושים מרדדי טסי משכן להחליק הקורנס, ותניא כוותיהו.

לקרקע, ואפי' אחזתו הרוח חשיב הנחה, ואף בסופו לנוח צריך הנחה.

ק: רקק מים שהוא פחות מ"י טפחים ורה"ר מהלכת בו דינו כרה"ר, בין בימות החמה ובין בימות הגשמים, בין ארוך ד' אמות ובין אינו ארוך ד' אמות, אבל אם אין רה"ר מהלכת בו או שעמוק מ"י אין דינו כרה"ר.

זרק ונח אגודא דגמלא דף גשר המובדל מחבריו חייב כיון שיש אנשים שהולכים עליו.

דין ים- הזורק בים ד' אמות פטור, הזורק מים לספינה או מספינה לים או מספינה לחברתה פטור, ספינות קשורות זו לזו מותר לטלטל מזו לזו, אבל אם אינם קשורות אפי' מוקפות אסור, הנמצא בספינה ורוצה למלא מים מן הים לרב הונא עושה זיז כל שהוא וממלא, כיון שהספינה היא למעלה מ"י מקרקע הים הוי מקום פטור, לרב חסדא עושה מקום ד' וממלא דסבר שמוודים מהמים ולא מקרקע הים, ואת השופכין יתן על דופני הספינה שישפכו לים דכוחו בכרמלית לא גזור.

ק"א: ביצאתא דמישן- אסור לטלטל בה ד' אמות אלא אם יש בקרקעיתה בתוך ג' רוחב ד' טפחים, וכן אם מילא קני ואורבני עד מקום שהוא רחב ד'.

נעץ קנה ובראשו טרסקל זרק ונח על גביו חייב דאמרינן גוד אחית מחיצתא וחכמים פוטרין, אבל אם זרק על עמוד שלמעלה הוא רחב ד' ולמטה ג' חייב דהויא לה מחיצה שאין הגדיים בוקעים בה, וא דאמרינן בספינה גוד אחית משום דבקיעת דגים לא שמה בקיעה.

ק"א: ספינות קשורות זו לזו מערבים ומטלטלים מזו לזו, נפסק החיבור נאסרו, חזרו וחיברוהו אם בשוגג מותר לטלטל שם, אם במזיד אסור לטלטל שם, אבל הזורק מרה"ר לשם חייב.

קשר הספינות המתיר לטלטל מזו לזו צריך שיהיה מדבר חזק שיכול להעמיד את הספינות שלא יפרדו זו מזו, ואמנם אף שמצינו לענין טומאה שרק חיבור בברזל נקרא חיבור להביא טומאה מאהל המת לספינה, זה אינו אלא לגבי טומאה דחרב הרי הוא כחלל, אבל לענין טלטול כל דבר חזק מתיר לטלטל מזו לזו.

ק"ב: תחילתו וסופו שגגה- הזורק ונזכר שהוא שבת קודם שנח החפץ, אינו חייב דבעינן תחילתו וסופו שגגה, וכן בזורק לעשות חבורה ונזכר קודם

ממשיכה לבאר הרמזים בסדר האותיות וצורתם, ורמז סדר האותיות ב- א"ת ב"ש לצדיקים ולרשעים, ו- אח"ס בט"ע, וא"ל ב"מ.

ק"ד: הכותב ב' אותיות בהעלם אחד חייב.

הכותב בדיו סם סיקרא קומוס קנקנתום מי טריא אפצא אבר שחור שיחור חייב, אבל כתב במשקין מי פירות אבק דרכים אבק הסופרים ובכל דבר שאינו מתקיים פטור.

הכותב **על בשרו** חייב והמסרט על בשרו לר"א חייב ולחכמים פטור.

כתב על שני כתלים או על שני דפי פנקס אם נהגים יחד חייב ואם לאו פטור, כתב אות אחת בטבריה ואחת בציפורי חייב דאין מחוסר אלא קריבה.

כתב כלאחר ידו ברגלו בפיו במרפקו פטור.

כתב ע"ג כתב פטור, אבל לר"י שאמר בס"ת שיכול לכתוב ע"ג הכתב ולקדשו הכא נמי חייב בכתב ע"ג כתב.

כתב אות אחת סמוך לכתב פטור, ולר"א המחייב באחת על האריג חייב אף בזה, כתב אות אחת והשלים הספר לרבה בר רב הונא רק לר"א חייב, ולרב אשי בלהשלים אף לרבנן חייב.

נטל גגו של ח' ועשאו ב' זיינין חייב, תיקן בספר שלם ד' לר' למ"ד להשלים שאני חייב, נתכוון לכתוב ועלו בידו ב' זיינין אם גמר התגים חייב ואם לאו פטור.

ק"ה: **כתב אות אחת נוטריקון** לרבי יהושע בן בתירא חייב וחכמים פוטרים, הגמ' מבארת מנין ללשון נוטריקון מן התורה.

כתב ב' אותיות בב' העלמות או שכתב אחת שחרית ואחת בין הערביים לר"ג חייב וחכמים פוטרים, ונחלקו אם יש ידיעה לחצי שיעור.

האורג:

שיעור מלאכת אורג- לר"א בתחילה שיעורו ג' או ב' חוטין, י"א ב' באלמי וג' בקטיני וי"א איפכא, ובמוסיף על האריג חייב בחוט אחד, לחכמים בין בתחילה ובין בסוף שיעורו ב' חוטין, ורוחב התפירה במלוא הסיט, ובשפה ב' חוטין ברוחב ג' בתי נירין.

החורש המנכש המקרסם והמזרד שיעורם בכל שהוא.

המלקט עצים או עשבים התולש עולשין והמזרד זרדים אם לתקן כל שהן, ואם עשה כך בשל חברו ואינו מתכוון לתקן אם להסיק שיעורו כדי לבשל ביצה קלה, ואם לבהמה כמלוא פי הגדי, ואם לאכילה כגרגרת.

הכותב בשמאלו פטור ואיטר הכותב בימינו פטור והשולט בשתי ידיו חייב בשתיים, ולרבי יוסי כל כותב חייב משום רושם ואפי' בשמאלו.

הכותב בשתי סמניות והכותב בכל חייב.

הכותב ב' אותיות- לת"ק חייב בב' אותיות אפי' כתב ב' פעמים אותה האות, לר"י אינו חייב אלא בשם קטן משם גדול כגון שם משמעון, דכתיב ועשה מאחת,

ק"ג: לר"י בשם ר"ג חייב אפי' כתב ב' פעמים אותה אות כגון שש תת רר גג חח, (על אא דאאזרך לא מיחייב), לר"ש צריך שיכתוב את השם כולו אבל א"צ לכתוב את הפסוק כולו, דבעינן מלאכה שכיוצא בה מתקיימת, לרבי יוסי אפי' בשתי שריטות על נסר אחד חייב משום רושם.

הקודח המגרר המעבד והצר בכלי צורה שיעורו בכל שהוא, ור"ש אומר עד שיקדח או יגרור או יעבד או יצור את כולו, וכן בכתובה צריך לגמור את השם כולו.

כתיבה תמה- שלא יחליף א-ע, ב-כ, ג-צ, ד-ר, ה-ח, ו-ז, ט-פ, ס-ס, כפופים פשוטים, סתומים פתוחים, פרשה סתומה ופתוחה, כתב רגילה כשירה או להיפך, או שכתב לא בדיו, או שכתב האזכרות בזה יגזו, לריב"ב סתום ועשאו פתוח או להיפך כשרי, שכל האותיות ניתנו מסיני ושכחו מה באמצע תיבה ומה בסופה ובאו הנביאים והחזירו מה שניתן בסיני, ומה שכתוב במשנה שחייב בשם משמעון זה אליבא דריב"ב.

ק"ד: **הלוחות**- ס' וס' שבלוחות בנס הו עומדים, כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ, כגון נבוב בובנ, סרו ורס.

אלף בינה, גמול דלים ודרכו של גומל חסדים לרוץ אחרי הדל ועל הדל להמציא עצמו אליו ויתן בצנעה כדי שלא יתבייש, ה' ו' שמו של הקב"ה, ואם אתה עושה כנ"ל- הקב"ה זן אותך וחן אותך ומטיב לך ונותן לך ירושה וקושר לך כתרי לעוה"ב, הגמ'

לרשב"ג אין כל הביבין שווים, וחייב אם צדו למקום שאינו מחוסר צידה שם, והלכה כרשב"ג.

צידת חיה ועוף מן הביבין - במתני' ביצה איתא דמותר לצודם ולתת לפנייהם מזונות, ובברייתא איתא שאסור, בחיה י"ל דהמשנה כר"י והברייתא כחכמים, ובעופות י"ל דאיירי בצפור דרור שאינה מקבלת מרות, וה"ה י"ל בחיה שאינו תלוי במחלוקת אלא חכמים אסרו בביבר קטן והמשנה בביצה מדברת בביבר גדול, וביבר גדול היינו דלא מטא בחד שחייה א"נ שלא נופל צל הכתלים זה על זה, א"נ דאיכא עוקצי.

הצד צבי **סומא וישן** חייב כיון שעשויים להשמט, **חגר וזקן** פטור שאינם עשויים להשמט, **חולה** מחמת אישתא חייב מחמת אובצנא פטור.

אין במינו ניצוד - לר"מ חייב ולחכמים פטור.

הצד חגבים בשעת הטל פטור בשעת השרב חייב, ואם היו מקלחות ובאות אף בשעת השרב פטור.

הצד ארי אין חייב עד שיכניסנו לגורזקי שלו.

צידה ע"י שניים - שניים שנעלו את הדלת בפני הצבי פטורין, ואם אין אחד יכול לנעול לבדו חייבים ור"ש פטור.

ק"ז. ישב אחד על הפתח ולא מילאהו והשני מילאהו השני חייב, ואם הראשון כבר מילאהו השני פטור אע"פ שהלך הראשון, ומותר לעשות כן, וכן אם נכנסה צפור מתחת כנפיו מותר לשבת ולשומרה עד שתחשך, וזה אחד מג' דברים בשבת שפטור ומותר.

פטור ומותר - ישב אחד על הפתח וכו' כנ"ל, המפיס מורסא להוציא ליחה, צידת נחש שלא ישכנו.

שמונה שרצים:

צידה וחבלה בשרצים - הצד בשבת אחד מח' שרצים האמורים בתורה חייב, וכן החובל בהם חייב, אבל שאר שרצים החובל בהם פטור, והצד לצורך חייב שלא לצורך פטור.

חיה ועוף שברשותו - הצדן פטור והחובל בהם חייב.

ק"ז: מחלוקת ריו"ח בן נורי ורבנן - ריו"ח ב"נ ורבנן נחלקו לענין טומאה בעור השרצים, לריב"ח ב"נ אין עורות ח' שרצים מטמאים, ולרבנן עורות ד' שרצים מתוכם מטמאים כבשרם, לשמואל נחלקו אם יש

העושה ב' בתי נירין - שמעביר ב' חוטי שתי בין בתי הנירין ובין שיני המסרק ובתוך בתי הנירין, וה"ה בקירוס או בכברה או בנפה או בסל חייב.

שיעור התופר והקורע - התופר ב' תפירות, והקורע ע"מ לתפור ב' תפירות, וכגון דעביד כי כיסתא.

ק"ה: הקורע בחמתו - מקלקל הוא ופטור, ואם עושה כך להטיל אימה על אנשי ביתו חייב לר"י הסובר דמלשאצל"ג חייב, ולר"ש פטור.

הקורע על מתו - אם חייב לקרוע עליו וכדלהלן חייב, ומ"מ יצא ידי קריעה, ואם אינו חייב לקרוע עליו פטור.

חיוב קריעה - חייב אדם לקרוע על ז' קרובים, ועל חכם שמת, ועל אדם כשר שמת, ואם עומד בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע על כל אדם.

המקרע בגדיו או משבר כליו או מפזר מעותיו בחמתו יהיה בעינין כעובד ע"ז שכך אומנותו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז.

אדם כשר שמת - הכל חייבים לקרוע, והבוכה עליו מוחלין לו כל עוונותיו, והקב"ה סופר את הדמעות ומניחם בבית גנזיו, בניו ובנותיו של אדם מתים קטנים מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר.

המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו ואינו מאריך ימים.

אחד מהאחין שמת ידאגו כל האחים, אחד מבני החבורה שמת תדאג כל החבורה, י"א כשמת הגדול וי"א כשמת הקטן.

ק"ו. מקלקל - כל המקלקלים פטורים, לרבי אבהו חובל ומבעיר חייב במקלקל לר"ש מדאיצטריך קרא להתיר מילה ולאסור הבערת בת כהן, ולר"י פטור והתם מתקן הוא, לריו"ח חובל וצריך לכלבו מבעיר וצריך לאפרו חייב.

המקלקל ע"מ לתקן שיעורו כמתקן.

שיעור המלבן והמנפץ והצובע והטווה כמלוא רוחב הסיט, לרב יוסף כפול ולרב חייא בר אמי פשוט.

מלאכת צידה

ק"ו: הצד צפור למגדל חייב, הצד צבי לר"י דווקא בצדו לבית חייב, לחכמים אף לחצר ולביבין חייב,

על גב העין מותר, ורוק תפל אסור אפי' על גב העין, ומותר לשרות קילורין ולתת ע"ג העין אבל אסור לעצום העיניים ולפותחם.

ק"ט. אין ליגוע במקומות הנקבים או בגיגית קודם נט"י.

אסור לטרוף ביצים בקערה בשבת, ומותר לזעירי למרוח שמן וביצים על הצלי כמו שמותר לתת יין ומים צלולים ע"ג המשמרת כיון שראויים לשתיה קודם הסינון, חייא בר אשי לא אכל צלי שמרחו עליו שמן וביצים.

מי שנגפה ידו או רגלו מותר לשרותה ביין, אבל בחומץ אסור משום שמרפא, ולמפונקים כבני מחוזא אסור אף ביין, מכה שעל גב היד או הרגל הרי הם כמכה של חלל ומחללים עליהם את השבת.

רחיצה במים בשבת - מותר לרחוץ במי רר במי חמתן במי עסיא ובמי טבריה, ואסור לרחוץ בימה של סדום ובמי המשרה ומותר רק בלא להשתהות במים, ים הגדול מותר לרחוץ במים היפים שבו ואסור במים הרעים שבו.

מקוה ומים חיים - לר"מ כל הימים כמקוה, לר"י רק ים הגדול כמקוה, לרבי יוסי כל הימים מטהרים בזוחלים כמעין, אבל פסולים לזבים ומצורעים ולקדש בהם מי חטאת כמקוה.

ק"ט: **אכילת מאכלים לרפואה בשבת** - כל מאכל שדרך בריאים לאוכלו שלא לרפואה מותר לאוכלו בשבת, אבל מאכל שאין דרך לאוכלו אלא לרפואה אסור לאוכלו בשבת, ועל כן אסור לאכול אזוביון והיינו אברתה בר הינג שמועיל לתולעים שבמעיים, ומור לאכול יועזר והיינו פונתק שמועיל לתולעים שבכבד, ומותר לשתות אבוברואה שמועיל לשתות מים מגולים.

הגמ' מבארת דרך הרפואה **לתולעים** שבמעיים ובכבד, ולמי ששתה מים מגולים, ולמי שבלע **נחש** או שנשכו או שנכרך סביבו או שרודף אחריו, ואשה שנחש נתן דעתו עליה או נכנס לה באו"מ.

ק"י. כל מאכל מותר לאוכלו לרפואה ואף טחול לשיניים וכרשינים לבני מעיים, ומותר לשתות כל משקה לרפואה ואף מי צלפין בחומץ, אבל אסור לשתות מי רגלים ומי דקרים והיינו מי מעין בא"י היוצא מבין ב' דקלים, וי"א שהם מי זיתום המצרי, וכן אסור לשתות כוס עיקרין.

לכולם עור או רק לד' מהם, ולרבנן שלד' מתוכם אין עור אין חייב החובל בהם בשבת, אבל לרב לא נחלקו אלא לענין טומאה אבל לענין שבת מודו רבנן, אבל רבי יהודה אזיל בתר גישתא ולענין טומאה לטאה כחולדה, ולענין שבת יש מח' שרצים שאין להם עור.

אין חבורה אלא כשאינה חוזרת.

הריגת כינה בשבת - לר"א חייב, ולרבנן פטור דכינה אינה פרה ורבה, אבל שאר מינים אפי' קטנים כיון שפרים ורבים חייבים על הריגתם לכ"ע.

מאן תנא ר"ש היא דאמר משאצל"ג פטור, י"מ דקאי על צידת שקצים ורמשים שלא לצורך, י"מ דקאי על מפיס מורסא להוציא ליחה, וי"מ דקאי על צידת נחש שלא ישכנו.

השולה דג מן הים - אם יבש בו כסלע ואפי' לא יבש ממש אלא דעבד רירי.

עוקר דבר מגידולו - התולש כשותא הגדל על היזמי חייב משום עוקר דבר מגידולו, וכן הושיט ידו למעי בהמה ועקר עובר שבמעיה, וכן התולש פטריות משפת הדלי, אבל התולש מעציץ שאינו נקוב פטור.

ק"ת. עור העוף כשר לתפילין.

כלי העשוי מעור **הדג** מציל באוהל המת, ולענין תפילין אם יבוא אליהו ויאמר דפסקה זוהמא מיניה כשר בדג טהור.

אין כשר לתפילין אלא עור טהור דבעינן מן המותר בפין, אמ"מ כותבין מעור נבלות וטרפות של הטהורות, וכורכים הפרשיות בשער הטהורות, ותופרים הבתים בגיד הטהורות.

ק"ת: **עשית מי מלח בשבת** - לת"ק אסור לעשות מי מלח מרובים אב מועטים מותר, לרבי יוסי מותר כשנותן שמן בתחילה לתוך המים או המלח, י"מ בדבריו שבכהי גוונא מותר גם במרובים, וי"מ שרק במועטים מותר, רב יהודה בר חביבא תני אין עושין מי מלח עזין בשבת, והיינו שני שלישי מלח ושליש מים.

מליחת צנון וביצה בשבת - לר"י בר חביבא אין מולחין צנון וביצה, ואביי מתיר בביצה, ומותר לטבול הצנון ולאוכלו.

רפואת העין בשבת - מותר לרחוץ העיניים במים מים המלח בשבת, אבל לעצום העיניים ולפותחם בשעה שרוחצם אסור, ואסור לתת יין בתוך העין אבל

ק"י: הגמ' מבארת דרך רפוי הזבה, והירקון.

איסור סירוס- איסור לזכר לסרס עצמו, ואפי' אינו מתכוון, ואף סירוס אחר סירוס אסור, ואף לזקן אסור סירוס כיון שיכול לחזור לנערותו, אשה למ"ד שאינה מצווה על פרייה ורבייה מותר לה לשתות כוס עיקרין, ולריו"ח בן ברוקה שגם אשה מצווה על פרייה ורבייה אסורה, אבל זקנה ועקרה מותרת.

ק"א: החושש בשיניו לא ימלא פיו חומץ ויפלוט אבל לבלוע מותר, ואפי' לאחר שטיבל פיתו בחומץ מותר לבלוע, ומותר לטבל פיתו בחומץ ולאכול, (חומץ מועיל לשיניים כשעשוי מייין שהחמיץ, אבל העשוי מענבים שלא נתבשלו כל צרכם לא).

טבילה ביוה"כ- אמר רבא ליכא מידי דבשבת מותר וביוה"כ אסור, ועל כן מותר לחייבי טבילות לטבול ביוה"כ, וכן מותרים לטבול בתשעה באב.

ק"א: החושש במתניו אסור לסוך יין וחומץ, ומותר לסוך שמן, שמן ורד לבני מלכים מותר, לשאר בני אדם אסור ור"ש מתיר, רב התיר לסוך בשמן ורד ולא משום דס"ל כר"ש, אלא מפני שבמקומו היה מצוי שמן ורד והיו סכים בו אף שלא לרפואה.

מסוכרייתא דנזייתא- אסור להדקה משום שסוחט, ואף לר"ש דדבר שאין מתכוון מותר מודה ר"ש בפסיק רישא ולא ימות, לשמואל הלכה כר"ש ולרב הלכה כר"י דדבר שאין מתכוון אסור.

ואלו קשרים:

איסור קושר ומתיר בשבת

אין איסור קושר ומתיר לחייב חטאת אלא בקשר של קיימא, כקשר שקושרים את הזמם לאף הבהמה, וכקשר שקושרים את הטבעת לספינה, אבל הקשר שקושרים בו את החבל לטבעות אלו אינו של קיימא ואסור לקושרו אבל אין חייבים עליו.

יכול להתירו באחת מידי- לר"מ אין חייבים עליו, הגמ' מסתפקת בקשר עניבה לר"מ שהוא מהודק אבל יכול להתירו באחת מידי, תיקו.

ק"ב: קשרים המותרים- קושרת אשה מפתח חלוקה, ואפי' אם יש לחלוק ב' פתחים לא חוששים שתשאיר קשר אחד קשור, ומותר לקשור חוטי סבכה, ואף שהכובע מרווח על ראשה לא חוששים שתשאירו קשור כיון שמפחדת לתלוש שערה.

רצועות מנעל וסנדל- בקשר לעולם חייב חטאת (דאושכפי), בקשר שמתיירים אותו לפעמים פטור אבל אסור (במנעל דרבנן ובסנדל שאין אומן קושרו), ובקשר שמתיירים אותו כל יום מותר לכתחילה (מנעל דבני מחוזא סנדל דבי תרי).

נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית- אם הוא במקום משתמר ישאירנו שם, אם המקום אינו משתמר יקח גמי לח שראוי למאכל בהמה ויכרוך על הסנדל שלא יפול

סנדל שנפסקה הרצועה לענין שבת טומאה וחליצה- סנדל שנפסקו שתי אזניו או שתי תרסיותיו או שניטל כל הכף שלו בטל ממנו שם סנדל, נפסקה אחת מאוזניו או שניטל רוב הכף שלו לא בטל ממנו שם סנדל, נפסקה אחת מטרסיותיו לחכמים לא בטל ממנו שם סנדל ולר"י אם נפסקה החיצונה בטל ממנו שם סנדל, כל היכא שבטל ממנו שם סנדל פרה טומאתו והוי מוקצה בשבת ואינו כשר לחליצה.

ק"ב: נפסקה אחת מאוזניו ותיקנה ואח"כ נפסקה האוזן השניה טהור מלטמא מדרס אבל טמא כמגע מדרס, לר"י אם נפסקה הפנימית אפי' לא נפסקה החיצונה כלל טהור מלטמא מדרס, סנדל שיש לו ד' אוזניים אף לר"י אם נפסקה אחת מהפנימיות נשאר בטומאתו, ואם תיקנה ונפסקה החיצונה טהור מלטמא מדרס.

ניקב כמוציא זית ותיקנו וחזר וניקב כמוציא זית ותיקנו עד שהצטרפו כל הנקבים למוציא רימון טהור דפנים חדשות באו לכאן.

הגמ' מביאה מימרא בענין ירידת הדורות.

מותר לקשור נאדות יין ושמן ואף כשיש לו ב' אוזנים, ומותר לקשור קדירה של בשר אף בדאית ליה שלאכה, לראב"י מותר לקשור לפני הבהמה כדי שלא תצא ואף כשקושר ב' חבלים וכן הלכה.

ק"ג: מחלוקת ר"י ורבנן בגזירת קשרים- לרבנן אסור לקשור דלי בחבל דגרדי, ואף שודאי יתיר קשר זה, גזירה אטו חבל דעלמא, אבל מותר לענוב קשר דלי דעניבה בקשירה לא מיחלף, לר"י אסור לענוב

בועז שאל בה לפי שראה בה דבר חכמה שלא ליקטה ג' שיבולים רק ב', וי"א שראה בה דבר צניעות ששיבולים עומדות לקטה מעומד ונופלות מיושב.

וכה תדבקין עם נערוטי- כיון שראה בועז שדבקה בנעמי אמר שמותר לידבק בה.

גושי הלום- שעתידה מלכות דוד לצאת ממך.

וטבלת פיתך בחומץ- שהחומץ יפה לשרב, וי"א שרמזו שעתיד לצאת ממנה מנשה שמעשיו קשים כחומץ.

ותשב מצד הקוצרים- ולא בתוכם רמזו שעתידה מלכות דוד להתחלק.

ותאכל בימי דוד, ותשבע בימי שלמה, ותותר בימי חזקיה, וי"א ותאכל בימי דוד ושלמה, ותשבע בימי חזקיה, ותותר בימי רבי שהיה עשיר גדול, ובמתניתא תנא ותאכל בעוה"ז ותשבע בעוה"ב ותותר לעת"ל.

ותחת כבודו יקד יקוד כיקוד אש (במפלת סנחריב)- לרבי היינו שהבגדים נשרפו, לר"א הם עצמם נשרפו, לרב שמואל בר נחמני כשריפת בני אהרון שריפת הנשמה וגוף קיים.

קי"ד. ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים- מכאן שיש כבוד בהחלפת הבגדים.

חציצה ברבב- רבב על המרדע חוצץ, לרשב"ג דווקא בכאיסר האיטלקי, ודווקא בנראה משני צדדים, רבב על הבגד חוצץ אם נראה משני הצדדים לרבי ישמעאל חוצץ אף בנראה מצד אחד, בגדי בור חוצץ בנראה משני צדדים ושל ת"ח אף מצד אחד, וי"א שבכלים האולירין הבאים ממדה"י, שהבגדים התחתונים הללו הם לבנים, וחוצץ מצד אחד.

תלמיד חכם

אל יצא במנעלים המטולאים טלאי ע"ג טלאי, ת"ח שנמצא רבב על בגד העליון או שכבת זרע אפי' על בגד התחתון חייב מיתה.

נקראים בנאים לפי שעוסקים בבניינו של עולם.

ת"ח המקפיד על חלוקו להופכו מחזירים לו אבידה בטביעות עין.

ת"ח ששואלים אותו הלכה בכל מקום ואומר ממנים אותו ריש מתיבתא, ואם יודע במסכת אחת ממנים אותו פרנס על הציבור.

ת"ח המניח חפצו ועוסק בצרכי שמים בני עירו מצווים לעשות מלאכתו ולספק לו לחם אבל לא שאר דברים.

דעניבה עצמה קשירה היא, אבל מותר לקשור דלי בחבל דגרדי ולא חוששים שיקשור בחבל דעלמא.

קשירת פרה לאיבוס שלה- בחבל גיל מותר לקשור או בפרה או באיבוס, בחבל דגרדי מותר לקשור בפרה ובאיבוס.

טלטול כלי אריגה בשבת- לשמואל מותר לטלטל את כלי האורגים ואף כובד העליון והתחתון, אבל לא את העמודים דחיישינן שמא יבוא להשוות גומות בבית, לר"י בר ליואי אף כובד העליון והתחתון אסור.

הטומן לפת וצננות תחת הגפן- אם מקצת עליו מגולים לא נחשב כנטיעה ונ"מ שאין בו משום כלאים, ואינו אסור בשביעית, וא"צ לחזור ולעשרם, ומותר להוציאם בשבת, ודווקא בשדה דלא חיישינן שיבוא לאשווי גומות.

קיפול כלים בשבת- מותר לקפל בה' תנאים- באדם אחד, חדשים, לבנים, אין לו להחליף, ודווקא לצורך אותו היום, ובאופן המותר מותר אפי' ה' פעמים.

מלוושי שבת- מצוה לייחד בגדים מיוחדים לשבת, ומותר לשלשל בגדיו בשבת אם אין לו להחליף, ולא מיחזי כרמות רוחא כיון שאינו עושה כך אלא בשבת.

אסור בשבת לעסוק בצרכיו אבל חפצי שמים מותרים.

קי"ג: הליכה בשבת- אסור לפסוע פסיעה גסה בשבת, ואם הגיע לאמת המים יכול לדלג עליה כדי שלא להרבות בהליכה או כדי שלא ירטב שמא יבוא לידי סחיטה.

אין לפסוע פסיעה גסה אף בחול מפני שנוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ומי שעשה כך תקנתו בקידוש ליל שבת.

אין לאכול אדמה, האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מבשר אבותיו שמתו שם, וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים שננערו שם מתי המבול, ואף שנמחו כיון שזה מזיק גזרו ביה רבנן.

רות

ושמת שמלותיך- אלו בגדים של שבת.

תן לחכם ויחכם עוד- רות המואביה שרחצה אחר שירדה לגורן, ושמואל שאמר דבר כי שומע עבדך ולא אמר דבר ד'.

רות הלכה אחרי ההגונים שבקוצרים.

ספר תורה שנמחק - אם יש בו הזכרות מצילים, אם אין בו הזכרות אם אין בו פ"ה אותיות מפוזרות אין מצילים, ותרגום שכתבו מקרא ומקרא שכתבו תרגום מצטרף לפ"ה אותיות, לרב הונא דווקא בתיבות שלמות, ולרב חסדא אפי' באותיות מפוזרות מצילים.

קט"ז. **פרשת ויהי בנסוע** - י"א שאין מקומה היכן שכתובה אלא בדגלים, ונכתבה שם כדי להפסיק בין פורענות ויסעו מהר ד' שנסעו מאחרי ד' לפורענות המתאוננים, וי"א שהיא ספר בפני עצמו ולפי זה יש ז' ספרי תורה.

הצלת הגליונים מפני הדליקה - הגליון שעליו כתובה האות קדוש כל עוד האות כתובה עליו, הגליון שבין הספרים והפרשיות כאשר הס"ת קיים נגיעה בו מטמאת את הידיים, הגמ' מסתפקת אם מצילים אתם מפני הדליקה.

ס"ת שכתבו מין נשרף במקומו הוא ואזכרותיו, שאסור ליכנס לבית המין אפי' בבורח מפני נחש או אדם שרודפים אחריו להורגו, שהמינים חמורים מעובדי ע"ז לפי שהם מכירים וכופרים, ומטילים קנאה בין ישראל לאביהם שבשמים, ועליהם אמר דוד תכלית שנאה שנאתים, לרבי יוסי חותך את האזכרות וגונזם ושורף השאר, הגמ' מסתפקת אם מצילים ספרי הוויכוחים דבי אבידן, ומביאה אמוראים שלא הלכו לשם מפני הסכנה, ומביאה מעשה על מין שהוכיחו שקיבל שוחד.

קט"ז: **קריאת כתובים בשבת** - לחכמים טעם האיסור מפני ביטול בית המדרש, ושלא בזמן המדרש מותר, ובזמן המדרש במקום אחר לרב מותר ולשמאל אסור, לרב נחמיה טעם האיסור כדי שיאמרו אם בכתבי הקודש אין קורין כ"ש בשטרי הדיוטות.

טלטול כיס עם מעות לצורך הצלת ספר או תפילין מפני הדליקה - מותר להציל תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכם מעות, ומצילים רק למבוי מפולש, ולבן בתירא אף למפולש, ואין להביא תיק עם מעו מעלמא כדי להציל כיון שיכול בדרכו להשליך המעות.

הפשטת הפסח בי"ד שחל בשבת - לרבי ישמעאל בנו של ריב"ב מפשיטים עד החזה, שזה מספיק לצורך גבוה להוציא האימורים להקטירם, ולא יוציא את האימורים קודם הפשטת העור משום נימים, לחכמים מפשיטים את כולו, לרב יוסף כדי שלא יסריח ולרביא כדי שלא יהיו קדשי שמים מוטלים כנבילה ונ"מ

הכנה משבת ליום הכיפורים - אסור לקפל בשבת לצורך מוצאי שבת, לרבי ישמעאל יוה"כ קל משבת ומותר לקפל מיום הכיפורים לשבת וחלבי שבת קרבים ביוה"כ, ולר"ע אסור בשניהם.

ק"ד: **תקיעה בין שבת ליוה"כ** - אף לרבי ישמעאל לא היו תוקעים בין יוה"כ לשבת לידע שחלבי שבת קרבים ביוה"כ דכהנים זריזים הם, והתקיעות לא היו אלא לשאר העם שבירושלים, ולא היו תוקעים להודיע שקניבת ירק מותרת מן המנחה ולמעלה, מפני שאין דוחים איסור תקיעה להתיר, במוצאי שבת שחל בו יוה"כ אין מבדילים.

תקיעה והבדלה בין שבת ליו"ט - יו"ט שחל בע"ש תוקעים להבטיל ממלאכות המותרות ביו"ט ואסורות בשבת, ולא מבדילים כיון ששבת חמור מיו"ט, שבת שחל בערב יו"ט מבדילים ולא תוקעים, ולא היו תוקעים להתיר שחיטה משום שאין תוקעים להתיר.

קניבת ירק - יום הכיפורים מותר בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה מן המנחה ולמעלה, שבת אסורה בקניבת ירק לצורך חול, יוה"כ שחל בשבת לרב מנא אסור בקניבת ירק ולריו"ח מותר, וכן מותר לפצע באגוזים ולפרכס ברימונים.

כל כתבי:

קט"ו. **כתבי הקודש קריאה הצלה וגניזה** - מותר להציל בשבת מפני הדליקה כל כתבי הקודש והיינו תורה נביאים וכתובים, ואף שאין קורים בכתובים מפני ביטול בית המדרש, היו כתובים בכל לשון י"א שמוותר לקרות בהם ולדעה זו מצילים אותם מפני הדליקה לכ"ע, וי"א שאסור לקרות בהם, ולדעה זו לרב הונא נחלקו תנאים (רבי יוסי ותנא דגיפטי) אם מצילים ומ"מ לכ"ע בעו גניזה, ולרב חסדא מצילים ומקק שלהם בעי גניזה.

קט"ו: **הברכות והקמיעין** - אע"פ שיש בהם שמות ופסוקים אין מצילים אותם בשבת מפני הדליקה, ועל כן הכותבם גורם שישרפו, ומ"מ לאבדם בידים חמור יותר מאשר לכותבם.

אע"פ שהיו כתובים **בסם או סיקרא** וכו' מצילים אותם מפני הדליקה.

בציעת הפת - חייב לבצוע על ב' כיכרות בשבת, רב כהנא אחז ב' ובצע אחת, ר"ז בצע פרוסה שתספיק לו לכל הסעודה, רב אמי ורב אסי בצעו על פת העירוב כשהזדמן להם כדי לעשות בה מצוה נוספת.

ק"ח. סעודות שבת - ג' סעודות חייב אדם לאכול בשבת, לרב חדקא ד' סעודות, ומתנן דלא כר' חדקא.

נטילת מזון מן הצדקה - מי שיש לו מזון ב' סעודות ליום או מזון י"ד סעודות לשבוע לא יטול מן הקופה ויאכל את הסעודה של מוצאי שבת בשבת, לרב חדקא מוסיפין לו מון סעודה אחת לשבת, לרבי עקיבא דאמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות לא יטול מן הקופה כלל ליותר מב' סעודות בשבת, עני העובר ממקום למקום נותנים לו ככר לחם שמחירו פונדיון כאשר מחיר ד' סאים הוא סלע, ואם לן נותנים לו מיטה וכרית, ואם שבת נותנים לו מזון מזון ג' סעודות.

הדחת כלים בשבת - קערות יכול להדיח עד המנחה ולא מן המנחה ואילך, כוסות קיתוניות וצלוחיות מותר כל היום.

המקיים ג' סעודות ניצול מחבלי משיח ומדין גיהנום וממלחמת גוג ומגוג.

עונג שבת - המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, וניצול משעבוד גלויות, ונותנים לו משאלות ליבו, במה מענגו לרב שמואל בר שילת בתבשיל תרדים דגים גדולים וראשי שומין, לרב אפי' דבר מועט ככסא דהרסנא שעשאו לכבוד שבת הרי זה עונג שבת.

ק"ח: המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו.

אילו שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון.

אם ישמרו ישראל ב' שבתות כהלכתם מיד נגאליים.

יהי חלקי

מאוכלי ג' סעודות בשבת.

מגומרי הלל (פסוקי דזמרה) בכל יום.

ממתפללים עם דמדומי חמה.

ממתים בחולי מעיים.

ממתי בדרך מצוה.

ממכניסי שבת בטבריה וממוציאי שבת בציפורי.

ממושיבי בית המדרש ולא ממעמידי בית המדרש.

בשולחן זהב שאין בזה בזיון, או ביומא דאסתנא שאין חשש שיסריח, ואמרו חכמים לרבי ישמעאל שאם מצינו שהתירו דרבנן להציל תיק עם מעות לצורך ספר או תפילין, ה"ה שמוותר להפשיט העור בברזי- שהוא איסור דרבנן דדבר שאין מתכוון הוא ואינו פס"ר לצורך הקרבן.

ק"י. מבוי מפולש להצלת ס"ת

לת"ק מצילים רק למבוי שאינו מפולש ולבן בתירא אף למפולש.

לרב חסדא ג' מחיצות וב' לחיים זהו שאינו מפולש ולחי אחד זהו מפולש, וכר"א שהכשר מבוי צריך ב' לחיים.

לרבה ב' מחיצות וב' לחיים זהו מפולש ולחי אחד זהו שאינו מפולש, וכר"י שמי שיש לו ב' בתים מב' צידי רה"ר יכול לערבם ע"י ב' לחיים או ב' קורות.

לרב אשי ג' מחיצות ולחי אחד זהו שאינו מפולש ובלא לחי זהו שאינו מפולש.

ק"יז: הצלת מזון מפני הדליקה

מותר להציל מזון ג' סעודות לאדם ולבהמה, לת"ק כפי שיעור הסעודות שנשארו ולרבי יוסי לעולם מזון ג' סעודות, ולא התירו לו להציל יותר כדי שלא יבוא לכבות.

חבית שנשברה מביא כלי ומניח תחתיה, אבל אסור הביא עוד כלי כדי לקלוט או לצרף, שמא יביא כלי דרך רה"ר, נזדמנו לו אורחים מביא כלי אחר כדי לקלוט או לצרף, ואסור לקלוט ואח"כ להזמין, ואין להערים זמן אורחים שאינם צריכים לאכול, ולרבי יוסי בר יהודה מותר להערים.

אותו ואת בנו שנפלו לבור - לר"א מותר להעלות אחד לשוחטו והשני עושה לו פרנסה במקומו, לרבי יהושע אחר שהעלה את הראשון לשוחטו אינו שוחטו ומעלה את השני ושוחטו, ואינו שייך לפלוגתא גבי הזמנת אורחים.

עוד דיני הצלה

הציל פת נקיה אסור להציל פת הדראה, אבל הציל פת הדראה מותר להציל פת נקיה.

מצילים מיוה"כ לשבת אבל לא משבת ליוה"כ ולא משבת ליו"ט או לשבת אחרת.

שכח פת בתנור מצילים מזון ג' סעודות וירדה במרדה ולא בסכין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם.

לעולם ישכים אדם להכין צרכי שבת.

מגבאי צדקה ולא ממחלקי צדקה.
ממי שחושדים אותו ואין בו.

אמר רבי יוסי

ה' בעילות בעלתי ושניתי ונטעתי ה' ארזים בישראל.
קראתי לאשתי ביתי ולשורי שדי.
לא נסתכלתי במילה שלי, (ורבי לא הכניס ידו תחת
אבנטו).
לא ראו קורות ביתי אמרי חלוקי.
לא עברתי על דברי חבירי, ואפי' יאמרו לי לעלות
לדוכן אעלה.
לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי שיברתי על אדם
והכחשתי זאת בפניו.

תיתי לי

שקיימתי ג' סעודות שבת.
שקיימתי עיון תפילה.
שלא הלכתי ד' אמות בגילוי הראש.
שקיימתי מצות ציצית.
שקיימתי מצות תפילין.
שכשראיתי ת"ח שגמר מסכת עשיתי יו"ט לחכמים.
שכשבא ת"ח לדין הפכתי בזכותו הרבה, (מר בר רב
אשי פסל עצמו מלדון ת"ח משום שחביב עליו
כגופו).

כבוד שבת

ק"ט. רב חנינא היה מתעטף בערב שבת ויוצא
לקראת השבת.
רב ינאי לבש בגדי שבת בע"ש ואמר בואי כלה בואי
כלה.
בבית רבה בר רב נחמן הגישו לרבה בר רב הונא ג'
סאים ריקים לכבוד שבת.
רבי אבא היה קונה הרבה סוגי בשר כדי לאכול בשבת
את הטוב מביניהם.
הגמ' מביאה כמה אמוראים מה התעסקו בעצמם
לכבוד שבת.
הגמ' מביאה מעשה על שכרו של יוסף שהיה מכבד
את השבת.
עשירים שבא"י זכו לעשירות בזכות המעשר, ושבבל
בזכות שמכבדים את התורה, ושבשאר ארצות בזכות
שמכבדים את השבת.
תבשיל של שבת ריוח נודף, ואינו מועיל למי שאינו
משמר את השבת.

לקדוש ד' מכובד - זהו יו"כ שאין בו אכילה ושתייה
לכבדו בכסות נקיה.

וכבדתו - שמי שרגיל להקדים הסעודה יאחרה והרגיל
לאחר יקדים, ומקיים בזה כבוד שבת גם מי שרגיל
בסעודות החול בבשר ויין.

רב ששת ורב זירא היו מזרזים את הלומדים לקיים
עונג שבת.

ק"ט: האומר ויכולו בערב שבת כאילו נעשה שותף
במעשה בראשית, ועוונותיו מתכפרים

שני מלאכי השרת מלווים לו לאדם מבית הכנסת
לביתו וכו'.

לעולם יסדר אדם שולחנו בע"ש ובמוצ"ש אע"פ
שא"צ אלא לכזית.

חמין ופת חמה במוצ"ש מלוגמא.

רבי אבהו אכל כוליא דעגלה תילתא שנשחטה
במוצ"ש לצורך זה.

כל העונה אש"ר בכל כוחו קורעין לו גזר דינו, ואפי'
יש בו שמץ ע"ז מוחלין לו, והעונה אמן בכל כוחו
פותחין לו שערי גן עדן, שאמן הוא אל מלך נאמן.

אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת.

לא חרבה ירושלים אלא מפני - חילול שבת, ביטול
ק"ש שחרית וערבית, ביטול תשב"ר, לא היה להם
בושת פנים זה מזה, הושוו קטן וגדול, לא הוכיחו זה
את זה, ביזו בה ת"ח (המבזה ת"ח אין רפואה למכתו),
פסקו ממנה אנשי אמנה במשא ומתן, אבל בד"ת היו
אנשי אמנה.

תשב"ר -

אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של
תשב"ר לפי שאין בו חטא.

אין מבטלים תשב"ר אפי' לבנין בית המקדש.

עיר שאין בה תשב"ר מחריבין אותה, ורבינא אמר
מחרימין אותה.

ק"כ. הצלת הרבה מזון בבת אחת - אע"פ שאסור
להציל יותר ממזון ג' סעודות, יכול לקחת בבת אחת
סל מלא ככרות מזון ק' סעודות וכדו', אבל בסלים
רבים אסור, ומותר לקפל ולהניח ולקפל ולהניח אם
מוציא בפעם אחת, לרב כוונת המשנה להתיר מזון ק'
סעודות אפי' בכלים רבים לאותה חצר.

מצוה, לרבי יוסי בר יהודה אם ראה קרי מן המנחה ולמעלה ימתין עד למוצאי יו"כ ויטבול דטבילה בזמנה לאו מצוה.

נכרי שבא לכבות - אסור לומר לנכרי לכבות אבל א"צ לומר לו אל תכבה, (ורבי יוסי בן סימאי אמר לנכרים לא לכבות ונעשה נס וירדו גשמים, אבל אמרו חכמים שלא היה צריך לכך), לרב אמי אף מותר לומר כל המכבה אינו מפסיד, ולא חשיב שעושה על דעת ישראל דנכרי אדעתיה דנפשיה עביד.

קטן שבא לכבות - קטן שאוכל נבילות אין בי"ד מצווים להפרישו, אבל קטן העושה על דעת אביו מצווה אביו להפרישו ולומר לו אל תכבה.

קכ"א: צואה של קטן - מותר לטלטלה בידי השליכה לאשפה, כיון שאינה מוקצה שהיא מוכנה לכלבים, ואף שנולדה בשבת כיון דאורחיהו בהכי דעתו עליה כנהרות המושקין, צואה של תרנגולים בבית או בחצר מותר לטלטלה אפי' בפני עצמה משום דהוי גרף של רעי, צואה של תרנגולים באשפה שבחצר אסור לטלטלה ומותר לכפות עליה כלי.

הריגת מזיקים בשבת - אמר ריב"ל כל המזיקים נהרגים בשבת, לרב ירמיה זו הברייתא הנכונה, והברייתא שחמשה נהרגים בשבת אינה נכונה, לרב יוסף היכא דרצים אחריו מותר להרוג את כל המזיקים, ובאין רצים אחריו מותר רק חמשה, **נחשים ועקרבים** י"א שמותר להורגם בשבת וי"א שאסור, וי"א שמותר להורגם לפי תומו, וכן רוק מותר לדורסו **לפי תומו**, (אדם שנזדמנו לו נחשים ועקרבים אם הרגן בידוע שנזדמנו לו להורגם, לא הרגם והיו קרובים להזיקו בידוע שנזדמנו להורגו ונעשה לו נס מן השמים).

קכ"ב: פמוטות של בית רבי שניטלים ביד אחת מותר לטלטלם בשבת אבל גדולות אסור, וכן קרונות של בית רבי בניטלים באדם אחד מותר ובשני בני אדם אסור.

יין של ישראל שהיה אצל נכרי אסור לשתותו אא"כ היה חתום בשני חותמות, ולר"א מותר אף בחותם אחד, רבי חנינא התיר לבית רבי לשתות בחותם אחד, ואן ידוע אם טעמו כר"א, או משום שאימת בית הנשיא עליהם.

שימוש במלאכה שעשה הנכרי - אם עשה לצורך עצמו מותר לישראל להשתמש בזה, ולא גוזרים שירבה בשביל ישראל, אבל אם עשה לצורך הישראל

שכר העוזרים להציל - מדינא יכולים לזכות לעצמם במה שאינו יכול להציל, וירא שמים שאינו רוצה ליהנות מאחרים אינו זוכה לעצמו, ואם אינו רוצה לטרוח בחינם יכול לחשוב שטורח אדעתא ליטול שכר ובכהי גונא אינו שכר שבת.

הצלת מלבושים - אומר בואו והצילו עימי כיון שכל המלבושים ראויים לו ללבישה, לחכמים יכול ללבוש כמה שרוצה ולהציל וחוזר ולובש ומציל, לרבי יוסי אינו מציל אלא י"ח כלים.

גרם כבוי בשבת

לכ"ע מותר לגרום שלא תתפשט הדליקה יותר, כגון לפרוס עור של גדי ע"ג שידה, או לעשות מחיצה בכלים ריקנים או חזקים שלא יתבקעו, אבל לתת כלי עם מים שהכלי יתבקע מחמת האש ויכבו המים את האש לרבי יוסי אסור ולר"ש בן ננס מותר, וכן מותר לר"ש בן ננס לפשוט או להתכסות בטלית שאחז בה האור אע"פ שהפשיטה או הלבישה יכולים לגרום כבוי.

קכ"ג: נר שע"ג טבלה י"א שמותר לנער את הטבלה ואם כבתה כבתה, ודווקא באופן שלא נעשתה הטבלה בסיס לנר כגון בשוכה.

נר שאחורי הדלת י"א דמותר לפתוח הדלת כדרכו ואם כבתה כבתה, ולייט עלה רב דאפי' לר"ש אסור דהוי פס"ר.

מדורה אחורי הדלת אם יש רוח שאינה מצויה שגורמת להבערת המדורה אסור לפתוח את הדלת, ואם יש רוח מצויה לאביי אסור גזירה אטו רוח שאינה מצויה, ולרב יהודה לא גזרינן ומותר.

היה שם כתוב על בשרו לכ"ע מותר לגרום למחיקת השם דלא תעשון כתיב אבל גרמא שרי, ואם נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליה גמי ויורד וטובל, טעם כריכת הגמי משום שאסור לעמוד בפני השם ערום, ואסור ג"כ לרחוץ או לסוך מהאי טעמא, וכן אסור לעמוד במקום הטינופת, (וצריך שלא יהיה הגמי מהודק כדי שלא יהיה חציצה, ואיירי כשהשם כתוב בדיו לח שאינו חוצץ), ואף שאין מצוי גמי יחזר אחריו דטבילה בזמנה אינה מצוה, ולרבי יוסי טבילה בזמנה מצוה ואם אין לו גמי מותר לטבול כדרכו, ואסור לשפשף בידי.

קכ"ד: זמן טבילה - הזב והזבה מצורע ומצורעת בועל נדה וטמא מת טבילתם ביום, נדה ויולדת טבילתם בלילה, בעל קרי זמן טבילתו כל היום, וכל אלו טובלים אף ביום הכיפורים שטבילה בזמנה

כלים שהאדם קובע להם מקום ומקפיד שלא ישתמשו בהם למלאכה אחרת (מוקצה מחמת חסרון כיס), אסור לטלטלם בשבת.

שלבי גזירת מוקצה - בימי נחמיה היו מזלזלים באיסור שבת ועל כן אסרו בטלטול את כל הכלים אף אלו שמלאכתם להתר, חוץ מג' כלים ששימושם תדיר, והתירו ד' פעמים, עד שאמרו שאסור לטלטל רק מסר הגדול ויתד של מחרשה, לאביי ג' ההתרים היו כלי שמלאכתו להתר לצורך גופו, לצורך מקומו, וכלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו, וכלים הניטלים בשתי ידיים, לרבא צורך גופו ומקומו שווים, ושלבי ההתר הם כלי שמלאכתו להתר לצורך גופו ומקומו, מחמה לצל, וכלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו, וכלים הניטלים בשני בני אדם.

קכ"ד. קנים מקלות גלסטרא ומדוכה - לרב אלעזר איסורם נשנה קודם התרת כלים, לרבה קנים ומקלות אסורים דלא חשיב לצורך, גלוסטרא טעם האיסור דתוך הפתח כלפנים ומטלטל כלים ששבתו בבית חצר שאינה מעורבת, ולר"ט מותר דתוך הפתח כלחוץ, ומדוכה כרב נחמיה שאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו.

כל הכלים ניטלים לצורך ושלא לצורך ר"נ אומר אין ניטלים אלא לצורך - לאביי כלי שמלאכתו להתר מותר לצורך גופו ומקומו, ושמלאכתו לאיסור אין מותר אלא לגופו, ור"נ אסר שמלאכתו להתר לצורך מקומו, לרבא לת"ק מותר שמלאכתו להתר אף מחמה לצל, ושמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו, ור"נ אסר שמלאכתו להתר מחמה לצל, ומ"מ אף לר"נ מותר לטלטל **קערות** משום גרף של רעי.

בקעת - דבר שאינו כלי אסור לטלטלו אף לצורך גופו ומקומו, ועל כן אסור בשבת לטלטל בקעת, וביו"ט אף שמלאכתה להתר אסור גזירה אטו שבת, וכב"ש שאסרו להוציא ביו"ט קטן לולב וס"ת, שהרי טעם איסור לטלטול משום הוצאה הוא.

קכ"ד: טלטול כדי שלא יגנב חשיב כמחמה לצל.

מכבדות - של בגדים חשיב מלאכתו להתר ומותר לטלטלם מחמה לצל, ושל תמרה מלאכתו לאיסור ואסור לטלטלם מחמה לצל.

שברי כלים - אם נשברו בשבת לת"ק אם עושים מעין מלאכה מותרים בטלטול, לר"י מותר רק

אסור, אם הנכרי מכירו וליקט הנכרי עשבים לבהמת עצמו אסור לישראל, אבל בכבש ונר מותר דנר לאחד נר למאה, אם חימם הנכרי מים במרחץ או הדליק נר במסיבה ברוב נכרים מותר כיון שעשה על דעת הרוב, ואם מחצה על מחצה אסור וימתין בכדי שיעשו.

כל הכלים:

טלטול מוקצה

קכ"ב: **דלתות הכלים** אע"פ שנתפרקו בחול ניטלים בשבת מפני שתורת כלי עליהם, למ"ד אין בנין וסתירה בכלים מותר ליטלם מהכלי בשבת, אבל אסור להחזיר גזירה שמא יתקע, דלת לול של תרנגולים כיון שמחובר לקרקע אסור ליטול ולהחזיר משום בונה.

טלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו - לרב יהודה אסור ולרבה מותר.

קכ"ג. לרב נחמיה אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו.

סיכי זיירי ומזורי כיון דקפיד עלייהו מייחד להם מקום ואסורים בטלטול.

קורנס - לרב יהודה מותר ליטול קורנס של אגוזים אבל לא של נפחים, לרבה אף של נפחים מותר, לריו"ח מותר אף של זהבים, ולרב שמן אף של בשמים.

טלטול מן הצד - לתנא דברייתא אסור ולר"א בן תדאי מותר, ואמר רב נחמן הלכה כר"א בן תדאי.

מחט של יד - לאביי מותר אף בשאינה נקובה ולרבא מותר רק בנקובה, לגבי טומאה אם ניטל חררה או עוקצה טהורה אף לרבא כיון שדרך לזורקה, אבל בחדשה פעמים מייחדה להוצאת קוץ.

אסובי ינוקא - לרב נחמן אסור ולרב ששת מותר.

קכ"ג: קנה של זיתים - אם יש קשר בראשו מקבל טומאה, ואינו פשוטי כלי עץ שבשעה שמהפך בזיתים הופכו ורואה בו, ואם אין קשר בראשו אינו מקבל טומאה, ומ"מ ניטל בשבת.

אבן שע"פ חבית - מטה את החבית על צידה כדי שתפול האבן, לרבי אמי אם הניח את האבן לכסות את הכלי נעשית החבית בסיס לאבן ואסורה בטלטול, לרב אסי בכהאי גוונא נעשית האבן כסוי לחבית ומותר לטלטלה, שלא חשיב יחוד במחשבה אלא במעשה.

וכן נחלקו גבי **נדבך של אבנים** שלרב אסי די לשפשף את האבנים כדי להתירם בטלטול, ולרב אמי אסור לטלטלם וסדרום לשיבה קודם השבת כדי שלא יטלטלם בשבת, לרב חנינא התיר רבי בטלטול במחשבה לבד, לרבי יוסי בר שאול המעשה היה בסואר של קורות ולדבריו בגשוש של ספינה אסור, לר"ח בר שאול היה המעשה בגשוש של ספינה, וכ"ש בסואר של קורות.

זמורה אם היא קשורה בטפיח ממלאים בה בשבת, אם אינה קשורה אסור לרבנן שחריות של דקל שגדרם לעצים צריך קשירה להתירם בטלטול, ואף לרשב"ג שמספיקה מחשבה לשיבה להתירם בטלטול הכא אסור גזירה שמא יקטום.

מותר להשתמש במחובר לקרקע למטה מג'.

אוהל עראי - אסור לעשות אוהל עראי בתחילה בין בשבת בין ביו"ט, להוסיף לר"א אסור אף ביו"ט ולחכמים מותר אף בשבת.

ועל כן לרבנן **פקק החלון** פוקקין בו, ולר"א דווקא בקשור ותלוי מותר.

קכ"ו. נגר הנגרר אם קשור ותלוי וראשו מגיע לארץ אסור במדינה ומותר במקדש ולר"י מותר אף במדינה, ואם הנגר מונח אסור במדינה ובמקדש, ולר"י מותר במקדש.

ר"ח משווה מחלוקת פקק החלון למחלוקת בנגר, ולדבריו אם אינו קשור מודים חכמים שאין פוקקים בו, ולא התירו חכמים אלא שא"צ שיהיה תלוי.

רבי אבא סובר שלחכמים מותר אף באינו קשור כרשב"ג שהתיר **לנעול בקנה** המוכן לנעילה אף באינו קשור ותלוי.

ר"ח פסק הלכה כרשב"ג לענין איסור בונה, ודווקא בקנה המוכן לתשמיש אחר שאינו מוקצה, ואמנם לרשב"ג עצמו א"צ שיהיה מוכן לתשמיש אחר דדי במחשבה להחשיבו כלי.

לרב יצחק נפחא הלכה כר"א, ורב עמרם הוכיח שהלכה כחכמים.

בעושים מעין מלאכתם הראשונה דאל"כ הוי נולד, ובנשברו מע"ש מודה ר"י.

הסקה בכלים ובשברי כלים - מותר להסיק בכלים, לר"נ אסור דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו, ובנשברו מערב יו"ט מותר לכ"ע, נשברו בשבת לר"י אסור משום נולד, ולר"ש מותר.

לבנים שנשארו מהבנין - מותר לטלטלם כיון שראויים לשיבה, אבל אם סידרם אסור כיון שהקצה אותם לבנין.

חרס קטנה - לשמואל מותר לטלטלה רק בחצר, ולרב נחמן אף בכרמלית, ולרבא כיון שראויה לשימוש בחצר מותרת אף ברה"ר.

מגופת חבית שנכתתה המגופה ושברי החבית מותרים לטלטול בשבת, ואסור לתקן ולהחליק את השברים, ואם זרקה מבעו"ל לאשפה אסורה בטלטול, אבל אם זרקה בשבת מותרת.

קכ"ה. קרומיות מחצלת מותר לטלטלם בשבת כיון שראויות לכסות טינופת.

שיירי פרזמויות שאין בהם ג' על ג' אסור לטלטלם בשבת.

שברי תנור ישן הרי הם ככל הכלים הניטלים בחצר דברי ר"מ, ר"י אומר אין ניטלים -

לאביי נחלקו בעושיין מעין מלאכה ולא מעין מלאכתם.

לרבא נחלקו בתנור הנתון ע"פ הבור או הדות וכאשר מסיק מלמטה אינו ניסוק מלמעלה, שנחלקו בזה לגבי טומאה דלר"י טהור וה"ה שאסור בטלטול, (אא"כ הסיקו פעם אחת במחובר לקרקע), ולחכמים טמא אפי' תלוי מתחילתו בצוואר גמל, וכמו שמקבל טומאה מותר לטלטלו ולטלטל שבריו כיון דהוי כלי.

לרב אשי נחלקו בעשה מעשה טפקא ולר"מ עצמו ודא מותר לטלטלו, ואמר ר"מ שבזה אף לר"י מותר דחשיב מעין מלאכתו, ור"י אמר דלא חשיב מעין מלאכתו כיון שהסקו מבחוץ ולא מעומד משא"כ תנור שהסקו מבפנים במעומד.

כסוי התנור - לראב"י ניטל בשבת אף באין לו בית יד.

קכ"ה: האבן שבקרויה - אם ממלאים בה ואינה נופלת מותר דנעשית האבן כדופן הכלי, ואם היא נופלת אין ממלאים בה.

אחד בדרום, ואחר ג' שנים אמר לו שאין לו מה לתת בשכרו, ודן אותו לכף זכות שהקדיש כל נכסיו לשמים וכו', ומעשה בחסיד שפדה ריבה וכו' ודנהו לכף זכות, ומעשה ברבי יהושע שהלך אצל מטרוניתא אחת וכו' ודנהו לכף זכות.

מפנים תרומה טהורה ואף שמונחת ביד ישראל כיון דחזיא לכהן, ומפנים **דמאי** כיון דאי בעי יפקיר נכסיו ויהיה עני וכב"ה שמותר לעני לאכול דמאי, **ומעשר ראשון** שהקדימו בשיבולים קודם תרומה גדולה וניטלה ממנו רק תרומת מעשר, **ומעשר שני** שנפדה אף שלא נתן את החומש אינו מעכב, **והתורמוס היבש** אבל לח אינו נאכל מחמת מרירותו

קכ"ח. אין מפנים את הטבל ואף בעציץ שאינו נקוב שהוא טבול מדרבנן, **ומעשר ראשון** שלא ניטלה תרומתו ואף שהקדימו בכרי ונטל ממנו תרומת מעשר ולא מעשר ראשון, **ומעשר שני והקדש** שלא נפדו ואפי' לא נפדו כהלכתן מעשר שפדאו ע"י אסימוון והקדש שחיללו ע"ג קרקע.

טלטול דבר מפני שהוא ראוי לשימוש מסוים - חצב מותר מפני שראוי לצביים, חרדל ראוי ליונים, לרשב"ג שברי זכוכית ראויים לנעמיות ואע"פ שאין לו נעמיות, ולרבי נתן מותר רק ביש לו, חבילי זמורות מותר רק ביש לו פילים, חבילי קש עצים וזרדים מותר רק אם התקינם למאכל בהמה, ורשב"ג מתיר בניטלים ביד אחת,

כל ישראל בני מלכים הם - לר"ש סכים שמן ורד על מכותיהם, היו נושים בו אלף מנה והוא לבוש איצטלא בת מאה מנה אין מפשיטין אותו לרבי ישמעאל ור"ע דכל ישראל ראויים לאותה איצטלא.

חבילי סאה אזור וקורנית מותר רק בהכניסם למאכל בהמה, ויקטום ביד ולא בכלי, ולא ימלול הרבה בכלי, ולחכמים ימלול בראשי אצבעותיו ולא ימלול הרבה, וכן באמיתא פיגם ושאר מיני תבלין.

בשר מליח מותר בטלטול, חי לר"ש מותר ולר"י אסור, בר אווזא מותר לטלטלו חי דחזי לאומצא, דג מליח מותר ותפל אסור, עצמות מותרות בטלטול שהם מאכל לכלבים, בשר תפוח מותר.

מים מגולים מותר ולרשב"ג אסור לשהותם מפני הסכנה.

קכ"ח: טלטול לצורך בעלי חיים - כופין את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו, בהמה שנפלה

קכ"ז: כסוי הכלים - כסויי קרקעות מותר לטלטלם רק ביש להם בית אחיזה, כסויי הכלים מותר אף באין להם בית אחיזה, ומה שמצריך ת"ק במתני' בית אחיזה ורבי יוסי מתיר.

לל"ק איירי בכלים המחוברים לקרקע ונחלקו אם גוזרים אטו כסויי הקרקע, ולל"ב נחלקו בכיסוי בור אם דומה לקרקע או לכלים.

מפנין:

פנוי אוצר מפני האורחים

מספר הקופות שמוותר לפנות - לרב חסדא מותר לפנות ד' קופות מאוצר קטן וה' קופות מאוצר גדול, לשמואל מותר אפי' יותר מה' ובלבד שלא יפנה את כל האוצר שמא יבוא להשוות גומות.

קכ"ז. אוצר חדש שלא הסתפק ממנו לר"י הוי מוקצה ואסור לפנותו כלל ולר"ש אינו מוקצה, ואף לר"י מותר בהילוכו לעשות שביל ברגליו, תבואה צבורה דינה כאוצר, ושיעורה לתן.

מעוטי בהילוך עדיף - אם יש בקופה אחת כמה כדים עדיף לקחת קופה קופה ולמעט בהילוך, מלקחת כד כד ולמעט במשווי.

הכל לפי האורחים - אם יש אורחים רבים מותר לפנות אף יותר מה' קופות, וכדמצינו שרבי חייא ורבי ציוו לעמור את כל השדה, ובהאי גוונא צריך שכל אחד יפנה בעצמו ולא שאחד יפנה הכל.

גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש, וי"א יותר מהשכמת בית המדרש, וגדולה מקבלת פני שכינה.

שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם, שאמר אברהם לקב"ה אל נא תעבור.

אלו דברים שהאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקורן קיימות לעוה"ב - הכנסת אורחין, ביקור חולים, עיון תפילה, השכמת בית המדרש, המגדל בניו לת"ת, הדן חבירו לכף זכות, כבוד אב ואם, גמ"ח, הבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם.

קכ"ז: הדן חבירו לכף זכות דנים אותו לכף זכות, ומעשה באדם מגליל העליון שנשכר אצל בעה"ב

רבי אליעזר דמילה:

מכשירי מילה בשבת

ק"ל: לר"א מותר להביא סכין המילה בשבת, ויביאו מגולה ולא מכוסה אפי' בעדים משום חבובי מצוה, ובעת הסכנה יביאו מכוסה ע"פ עדים.

הגמ' מסתפקת אם צריך ב' עדים חוץ ממנו או שגם הוא נכלל בעדים.

וכן מותר לר"א לכרות עצים לעשות פחמין או כלי ברזל.

במקומו של ר"א היו נוהגים כמותו, (ובמקומו של ריה"ג היו אוכלים בשר עוף בחלב כיון דסבר שאין בעופות "חלב אמו").

שיטת ר"ע שכל מלאכה לצורך המילה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת.

כל מצוה שקיבלו ישראל בשמחה כגון מילה עדיין עושין אותה בשמחה, וכל מצוה שקיבלו בקטטה כגון עריות עדיין עושין אותה בקטטה, דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא.

כל מצוה שמסרו ישראל נפשם עליה בשעת גזירת המלכות כגון עכו"ם ומילה עדיין היא ממוחזקת בידם, אבל מצוה שלא מסרו נפשם עליה כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם.

תפילין צריכים גוף נקי, לאביי שלא יפיח בהם, לרבא שלא ישן בהם.

מעשה דאלישע בעל כנפיים.

כנסת ישראל דומה ליונה שהמצוות מגינות על ישראל כמו שהכנפיים מגינות על היונה.

ק"ל: פעם אחת הביאו בשבת איזמל דרך גגות חצרות וקרפיפות, דלא כר"א שמתיר ברה"ר, ודלא כרבנן שאוסרים אף בזה, וכר"ש שאומר שגגות חצרות וקרפיפות הם רשות אחת לכלים ששבתו בהם.

טלטול חפץ ששבת במבוי ובחצר - חצר שלא עירבו בה מותר לטלטל בה כלים ששבתו בחצר, וכן במבוי שלא נשתתפו בו, ואם עירבו חצרות עם בתים אסור לטלטל במבוי כלים ששבתו בו, דחיישינן שיוציא חפצים ששבתו בבית לחצר ומשם למבוי.

אין המבוי נותר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו.

לאמת המים עושה לה פרנסה, ואם א"א מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ואם עלתה עלתה, דאתי צעב"ח דאורייתא ודחי מבטל כלי מהיכנו דרבנן.

מדדין בהמה חיה ועוף בחצר, תרנגולת מותר רק לדחופה אבל אסור לדדותה מפני שמגביהה עצמה, וכן כששוחט תרנגולת או ידחקה בקרקע או יגביהנה שלא תגביהה עצמה ויעקרו הסימנים.

יילוד בהמה בשבת - אין מילדים אבל מסעדים, לר"י היינו לאחוז הולד ולרב נחמן לדחוק בבשר כדי שיצא הולד, ומותר לתת מלח ברחמה ביו"ט כדי שתרחם עליו, ודווקא טהורה אבל טמאה אסור.

דיני יולדת בשבת - מותר ליילדה, ולקרוא לחכמה, ומותר להדליק נר אם היא צריכה, ואפי' לסומא מותר משום ייתובי דעתא, אם צריכה שמן מותר להביא לה ומשנים כמה שאפשר.

קכ"ט. זמנים חלוקים ביולדת-

אם הקבר פתוח- והיינו משעה שתשב על המשבר, וי"א כשהדם שותת, וי"א כשחברותיה נושאות אותה, עד ג' ימים וי"א ז' וי"א ל', מחללים אפי' באומרת שאינה צריכה, נסתם הקבר י"א שאסור בכל גוונא, ויש מתירים באומרת צריכה אני, וספק נפשות להקל, לאחר ז' מותר ע"י עכו"ם כחולה שאין בו סכנה.

יולדת לא תטבול בתוך ל' מפני הצינה, ואם בעלה עמה מותר.

מותר לעשות **מדורה** בשבת בימות הגשמים ליולדת, אבל לחולה או בימות החמה אסור, ולשמואל מותר אפי' למי שהקז דם ונצטנן ואפי' בתקופת תמוז, ומצינו שהשתמשו בחפצים יקרים לצורך מדורה זו, ואין בזה משום בל תשחית דבל תשחית דגופאי עדיף.

הקזת דם - הגמ' מבארת מה צריך לאכול אחרי הקזת דם, ומה מותר להערים לצורך סעודה זו, ועל מה ראוי להקפיד אחר הקזת הדם, וכל כמה זמן יש להקז דם, ובאלו ימים אין להקז דם.

קכ"ט: מותר לקשור את הטבור בשבת, אבל לחתוך אסור ובתאומים מותר, לרבי יוסי מותר לחתוך בכל גוונא וכן הלכה, וטומנים את השליא בדבר המחמם, ומותר לרחוץ ולמלוח וללפף בבגדים ליולדת ולתינוק.

מותר לעשות כל צרכי מילה בשבת.

לקציצת הבהרת, או בקטן שנימול ע"י אביו, וליכא אחר למולו, דאם איכא אחר אסור כיון דאפשר לקיים שניהם דהא אחר אינו מתכוון לקציצת הבהרת.

מילה שלא בזמנה אינה דוחה יו"ט, לחזקיה ילפינן ממה שהנותר אינו נשרף ביו"ט, לאביי ילפינן ממה שעולת חול אינה קריבה ביו"ט, לרבא ילפינן מ"הוא לבדו יעשה לכם", לרב אשי אינו דוחה יו"ט דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ויו"ט יש בו גם עשה דכתיב "שבתון".

הלכה כר"ע שאין מכשירי מילה או מכשירי שחיטת הפסח שהיה יכול לעשותם מע"ש דוחים את השבת.

קל"ג: **חיתוך הציצין בשבת** - אם לא סילק ידו חוזר אף על ציצין שאין מעכבין את המילה, ואם סילק ידו אין חוזר אלא על ציצין המעכבין, וכתב רבנן דסברי בלחם הפנים שהכנסת הלחם החדש צריכה להיות תוך כדי הוצאת הלחם הישן דכתיב תמיד, אבל לרבי יוסי אף בנוטלים ומניחים נחשב תמיד, ולדבריו חוזר על ציצין שאינם מעכבים אף בסילק ידו.

אומן שמל סמוך לבין השמשות ואמרו לו שאין זמן למול הכל ומל ולא גמר בשבת לחתוך ציצין המעכבים ענוש כרת על עשיית חבורה, אבל אם יש זמן לגמור אינו ענוש כרת, גדול שלא נמול בציצין המעכבים ענוש כרת.

י"ד ניסן שחל בשבת לריב"ק **מפשיט את הפסח עד החזה**, ולחכמים מפשיט את כולו, או משום שכיון שהוא עוסק בהפשטה המותרת יכול לגמור, או משום "זה קלי ואנוהו" התנאה לפניו במצוות.

אף **בנראה המולד בעליל** מחללין את השבת ללכת להעיד ורבי יוסי אוסר.

מותר בשבת למול ולפרוע ולמצוץ, ואע"פ שהדם חבורי מחבר ובמציצה הוא עושה חבורה מותר כיון שאם לא מוצץ יסתכן התינוק, ועל כן אומן שלא מוצץ מעבירים אותו מלמול, וכן נותנים בשבת **איספלנית וכמון** משום סכנה, (הגמ' מבארת מהי האיספלנית המועילה לכאבים).

קל"ד: **אם לא שחק כמון מע"ש** לא ישחק בשבת אלא לועס בשיניו וביו"ט מותר כיון שהכמון ראוי לקדירה.

קל"א: **מכשירי שאר מצוות לר"א** - מכשירי עומר שתי הלחם לולב סוכה מצה ושופר דוחין את השבת, אבל ציצית לטליתו ומזוזה לפתחו אינם דוחים הואיל ובידו להפקירם.

עומר אם מצא קצור קוצר, שתי הלחם אם מצא קצור אינו קוצר.

קל"א: כמה פירכות שהגמ' מביאה למה ר"א לא למד אחד מהשני שמכשירים דוחים שבת - מצות לולב ושופר ביום ולא בלילה, סוכה נוהגת בלילות כבימים, מצה נוהגת בנשים כבאנשים, לולב טעון ד' מינים, עומר ושתי הלחם צורך גבוה, שופר דר"ה מכניס זכרונות של ישראל לאביהם שבשמים, ושופר של יובל מחזיר עבדים לבתיהם ושדות לבעליהם, כל אלו אם עבר זמנם בטלו משא"כ מילה, מילה חמורה שנכרתו עליה י"ג בריתות.

תקיעת שופר ורדית הפת מותרים בשבת מן התורה מפני שהם חכמה ואינם מלאכה.

קל"ב: **מילה עצמה דוחה שבת** לכ"ע, ראב"ע לומד ק"ו ממילה שדוחה שבת לפיקוח נפש שדוחה שבת, ומבואר שהמקור שמילה דוחה שבת אינו מהלכה למשה מסיני דאין דנים ק"ו מהלכה, לרנב"י המקור הוא מאות ברית ודורות, לרו"ח ילפינן מ"וביום" (מחוסרי כפרה אין דוחים שבת וילפינן מ"וביום" ולא בלילה, דסד"א הואיל וחס רחמנא עליה לאתויי בדלות בלילה נמי ליתי קמ"ל, אבל זר ואונן אינם כשרים בהם דאהדריה קרא), לרב אחא בר יעקב ילפינן משמיני.

הגמ' מבארת למה צריך ילפותא לשבת ולא לומדים ק"ו ממה שמילה דוחה צרעת.

קל"ב: **מילה דוחה צרעת** - בין בזמנה בין שלא בזמנה, דכתיב "בשר" ואע"פ שיש שם בהרת, הגמ' מבארת למה צריך ילפותא ולא לומדים ק"ו ממה שמילה דוחה שבת, ורבא באמת לומד ק"ו משבת, ותנאי היא.

עשה דוחה לא תעשה דווקא אם בעידנא דמיתעקר לאו מקיים את העשה.

קל"ג: אע"פ שבמילה במקום בהרת אינו מתכוון לקציצת הבהרת, בעינן קרא להתיר אף לר"ש דס"ל דבר שאין מתכוון מותר, דמודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות, אביי לא ידע בתחילה שר"ש מודה בפס"ר, ואמרו שלר"ש בעינן קרא בגדול הנמול ומתכוון

בעצמו משום שסבר שודאי ערלה כבושה כרב יוסף, ונעשה כרות שפכה ואמר תיתי לי דעברי אדרב.

קל"ה: יוצא דופן ומי שיש לו ב' ערלות י"א שאינו נימול לשמיני ואין מילתו דוחה שבת, וי"א שנימול לשמיני ואפי' בשבת, ומחלוקת זו תלויה במחלוקת גבי יליד בית שילדה ואח"כ הטבילה לשם עבדות דלת"ק נימול לח' ולרבי חמא נימול ליום אחד כיון שלא היתה אמו טמאה לידה.

מקנת כסף שלקח שפחה מעוברת וילדה נימול לח', ואם לקח שפחה וולדה עמה נימול לאחד ולרב חמא נימול לח', אם לקח זה שפחה וזה עוברת נמול לאחד לפי שאינו דומה לישראל.

יליד בית אם נתעברה אצלו וילדה נמול לח', הטבילה ואח"כ ילדה מחלוקת ת"ק ורב חמא כנ"ל, ומ"מ אף לת"ק אם לקח שפחה לעוברת נמול לאחד, ולמ"ד קנים פירות כקנין הגוף הולקח שפחה ע"מ שלא להטבילה נמול לאחד.

קל"ו: לרשב"ג כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל, וכן בהמה ששהה ח' ימים, ועד אז הולד ספק נפל.

מותר למול תינוק לח' ימים בשבת ולא חיישינן שמא נפל הוא, שאם הוא נפל אינו חבורה אלא מחתך בבשר הוא, ולפי זה מותר למול בן ח' חדשים, (והוא מוקצה ואמו שוחה להניקו) ורק לר"א שמתיר מכשירי מילה בשבת יהיה אסור לעשות כך בבן ח' (וכן בספק בן ח'), רבנן חולקים על רשב"ג והלכה כרשב"ג.

המחלוקת היא היכא שנפל מן הגג או אכלו ארי, אבל היכא שפיהק ומת לכ"ע נפל הוא.

היכא דקים לן דכלו לו חדשיו מודה רשב"ג שאין חוששים שהוא נפל.

ולד בהמה שנוולד לח' אסור באכילה לכ"ע, אם שחטוהו י"א ששחיטתו מטהרתו מטומאת נבילה כטריפה שנשחטה, וי"א שאין שחיטתו מטהרתו.

קל"ז: יבום- מת הולד בתוך ל' ומת אביו בלא בנין ונתקדשה לאחר אם הוא ישראל חולצת, אם נתקדשה לכהן י"א שמוותרת בלא חליצה וי"א שתחלוץ.

אנדרוגינוס- ר"י מתיר למולו בשבת, אולם רק לגבי מילה דינו כזכר, אבל לענין ערכין אינו לא בערך זכר ולא בערך נקיבה, וכן פסול לקדש מי חטאת.

אם לא טרף יין ושמן לא יערבבם יפה, דר"מ מתיר לטרוף יין ושמן לחולה בלא לערבב יפה, ר"מ לעצמו לא הקל ואמר מימי לא מלאני ליבי לעבור על דברי חבירי.

אין עושין חלוק לכתחילה אבל כורך עליה סמרטוט.

סינון בשבת ויו"ט- מותר בשבת לתת ביצה במסננת של חרדל, כיון דלא מיחזי כבורר, אבל אין מסננים את החרדל במסננת דמחזי כבורר.

אין ממתקין את החרדל בגחלת של עץ כיון דאפשר למתקו מאתמול, אבל ממתקין בגחלת של מתכת.

מותר ללוש ביו"ט כיון דא"א מאתמול, אבל לגבן אסור כיון דאפשר מאתמול.

אמר אביי אמרה לי אם- אביי אמר בשם אומנתו איך עושים חלוק לתינוק למקום המילה, ורפואת תינוק שאין ניכר בו נקב בית הרעי, ותינוק שאינו מוצץ או אינו נושם יפה, ותינוק קטן, ושלא למול תינוק אדום או ירוק עד שיבלע בו הדם.

קל"ד: הרחצת הקטן בשבת- מותר לרחוץ בשבת את התינוק לפני ואחרי המילה ע"י זילוף ביד, ראב"ע מתיר רחיצה ביום הג' למילה, בברייתא תנא שלת"ק מותר קודם ואחרי המילה רחיצה בכלי, וביום השלישי ע"י זילוף, וראב"ע מתיר אף רחיצה ביום השלישי, הלכה כראב"ע, ומותר לרחוץ את כל גוף התינוק ולא רק מקום המילה ומותר לחמם מים בשבת לצורך כך מפני שסכנה היא לו.

טיפול במכה בשבת- לרב מותר לתת חמין ושמן ע"ג מכה בשבת, ולשמואל נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה, ותניא כוותיה דשמואל, ואין נותנים שמן וחמין ע"ג מוך כדי לתייתם ע"ג המכה משום סחיטה, ונותנים מוך ישן יבש וספוג יבש אבל מוך חדש אסור משום שהוא מרפא וכן אסור לתת גמי יבש.

קל"ה: מי שנוולד מהול לת"ק נחלקו ב"ש וב"ה אם צריך להטיף ממנו דם ברית, ואף לב"ש שצריך להטיף ממנו דם ברית מ"מ אסור בשבת, לרשב"א מודים ב"ה שנוולד מהול צריך הטפת דם ברית ולא נחלקו אלא בגר שנתגיייר כשהוא מהול, והגמ' מסתפקת אם בשבת לכו"ע אין מחללים או דלכו"ע מחללים, לרב הלכה כת"ק לשמואל הלכה כרשב"א, רב אדא בר אבהה נולד לו בן מהול ולא רצו למולו ומל אותו

קל"ז. מי שהיו לו שני תינוקות וכו' ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע פטר -

לרב הונא נחלקו במל של ערב שבת בשבת אם חייב חטאת כעבודת כוכבים או לא, אבל במל של אחד בשבת בשבת חייב לכ"ע כיון דלא עביד מצוה.

לרב יהודה במל של ערב שבת בשבת לכ"ע פטור כיון דעביד מצוה, ונחלקו במל של אחד בשבת בשבת אם דומה לעבודת כוכבים.

לרב חייה נחלקו במל של אחד בשבת בשבת, והיכא שמל של ערב שבת בשבת וכבר מל של שבת בערב שבת חייב דלא ניתנה שבת להדחות להאי גברא.

נולד לבין השמשות נימול ביום התשיעי, ואיו נימול בשבת או ביו"ט, ונמצא נימול ב"ב אם הם ב' ימי ראש השנה ושבת.

חולה נימול ז' ימים מעת לעת אחר שיבריא.

קל"ז: **ציצין המעכבין** - אם נשאר בשר החופה רוב גובהה של עטרה הרי זה מעכב את המילה ואינו אוכל בתרומה.

אם היה בעל בשר וכאשר האבר מתקשה אינו נראה מהול מתקנו מפני מראית העין, ואם כשמתקשה נראה מהול א"צ לתקנו, נראה ואינו נראה לשמואל א"צ לתקנו ולרשב"ג צריך לתקנו.

מל ולא פרע כאילו לא מל.

הגמ' מבארת מה מברך האב והמוהל והמברך, ומה עונים השומעים, וסדר מילת גרים ועבדים.

תולין:

תלית משמרת ביו"ט - לר"א מותר לתלות את המשמרת ביו"ט, ואף שר"א אוסר להוסיף על אוהל עראי, ועל כן אסר ר"א לפקוק את פקק החלון, הכא ביו"ט שרי משום מכשירי אוכל נפש, דמצינו שר"י מתיר מכשירי אוכל נפש ביו"ט בדא"א לעשותם מאתמול, ור"א מתיר אף בדאפשר לעשותם מאתמול.

קל"ח. **לחכמים** אסור לתלות משמרת ביו"ט, לרב יוסף האיסור הוא מדאורייתא, ולאביי אסור מדרבנן משום עובדין דחול.

אביי מונה האופנים **שעשית אוהל** חייב חטאת, והאופנים שפטור אבל אסור והאופנים שמותר לכתחילה.

לחכמים אין נותנים **למשמרת התלויה בשבת**, לרב כהנא הנותן חייב חטאת ולרב ששת פטור אבל אסור, לר"א מותר לתת לכתחילה.

משמר התראתו לרבא משום בורר ולרב זירא משום מרקד.

טלית כפולה אסור לשוטחה בשבת ואם שטח פטור, אם היה חוט כרוך עליה מותר לנטותה.

כילה ומיטה יש שאסורים לעשותם בשבת ויש שמותרים לעשותם בשבת.

וילון מותר לנטותו ולפרקו.

קל"ח: **כילת התנים** מותר לנטותה ולפרקה, אבל אם יש בגגה או ג' טפחים סמוך לגגה רוחב טפח או שיש בשיפועה טפח או שירוד מצידי המיטה טפח אסור.

אסור לצאת **בכובע** בשבת אם אינו מהודק.

גוד בכיסנא מותר לנטותו בשבת בשני בני אדם, אבל באדם אחד אסור כיון שנמתח, וכילה אסור אפי' בעשרה כיון שנמתחת מעט.

כירה שנשמטו ירכותיה אסור לטלטלה בשבת, שנשמטה ירך אחת לתנא דברייתא מותר לטלטלה ולרב אסור גזירה שמא יתקע.

עתידה תורה שתשתכח מישראל, עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ואף שידעו לומר לה טומאתו כיון שזה מפורש בפסוק, אלא לא ידעו אם נמצא השרץ בתנור האם ככר היא שניה לטומאה, כיון שנטמאה רק מהתנור שנטמא מהשרץ, או שאומרים שהתנור כמאן דמליא, דאיתא בברייתא דלא אומרים בתנור כמאן דמליא, לרשב"י ח"ו שתשתכח תורה מישראל אלא שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

קל"ט. **אם** ראית דור שצרות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל, ואין הקב"ה משרה שכניתו על ישראל

אסור להדק קשים וקיסמים בחזקה בפי החבית דמיהזי כמשמרת.

אסור לשפוך יין מכלי לחבירו כיון שכששופך הניצוצות בורר את היין מהשמרים, אבל לבי רב פפא שהניצוצות אינם חשובים מותר.

ק"מ. מותר לתת ביצה במסנת של חרדל דאין עושים אותה אלא לגוון.

חרדל שלשו בערב שבת - י"א שמותר למחותו רק בכלי, וי"א שרק ביד מותר, וי"א שבשניהם מותר וי"א שבשניהם אסור, מר זוטרא פוסק להלכה שמותר לערבו בנחת, וכן מותר לערב בנחת שמן וחומץ בשחליים.

אנומלין - מותר לעשות אנומלין בשבת, והיא עשויה מיין דבש ופלפלין, לר"י בשבת בכוס ביו"ט בלגין ובמועד בחבית, ולרבי צדוק מותר תמיד לפי צורך האורחים, ואסור לעשות **אלונטית** בשבת מיין ישן מים צלולים ואפרסמון.

אין שורין את החילתית אפ"ל בצונן ורבי יוסי אוסר בחמין ופושרין ומתיר בצונן, אם כבר שתי החילתית שרויה בחמישי ובשישי מותר לשרות בשבת שאם לא יעשה כך יסתכן, אם שרה באיסור י"א שחייב חטאת וי"א שאיסורו מדרבנן משום עובדין דחול, אבל מותר לתת את החילתית לתוך החומץ.

אסור ליתן מים על הכרשנים כדי שהפסולת תצוף למעלה דהוי בורר, וכן אסור לשפשף, אבל מותר ליתנם לתוך הכברה או הכלכלה.

אסור לתת תבן בכברה כדי שירד המוץ וכן אסור לתיתו במקום גבוה כדי שהרוח תעייף את המוץ, אבל מותר לתת תבן בכברה כדי לתיתו לתוך האיבוס אע"פ שהמוץ נופל מאיליו וכר"ש דמתיר דבר שאין מתכוון.

מותר לשפשף בשבת בגד פשתן כיון שכונתו לרככו ולא ללבנו, אבל בסודר אסור דמחזי שמתכוון ללבנו.

ק"מ: **מדיני מוקצה** - כתונת פשתן שנתכבסה ושטחו אותה ליבשה על קנה מותר להורידה מהקנה, אבל אסור להוציא הקנה כיון שהוא מוקצה, ואם הוא קנה של אורגים מותר.

אגודה של ירק אע"פ שאינה ראויה למאכל אדם אם היא ראויה למאכל בהמה מותר לטלטלה, בשר חי מותר לטלטלו אבל דג חי אסור.

עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל, והגמ' מאריכה בענין הרע שיש בדיינים שאינם הגונים.

אין ירושלים נפדית אלא בצדקה.

יוסף לא שתי יין מיום שפרש מאחיו, אחיו י"א שלא שתי כלל יין וי"א שרק לא השתכרו.

בשכר וראך ושמוח בליבו זכה אהרן לחושן המשפט על ליבו.

כילה יש אופנים שמותר לפורסה בשבת וכנ"ל.

כישות לר"ט אינה כלאים בכרם ולחכמים כלאים בכרם ובחול"ל הלכה כדברי המיקל בארץ, רב התיר לזרוע כישות בכרם רב עמרם חסידא אסר ורב משרשיא נתן לתינוק נכרי לזרוע, דתינוק ישראל אתי למיסרך וגדול נכרי אתו לאחלופי בישראל.

מת אסור להתעסק בו ביו"ט, ביו"ט בסמוך לשבת מותר ע"י עכו"ם, ורבא התיר ביו"ט שני אפי' ע"י ישראל, ואף ביו"ט שני של ראש השנה, (אע"פ שביצה שנולדה בראשון אסורה בשני).

רב מנשיא אסר בג' אלו בכל גוונא לבני בשכר לפי שאינם בני תורה.

קל"ט: מותר לטלטל כילה וכסכסיה דבטלי, ואסור לטלטל טלית וציציתיה שאינם מחוברות דחשיבי ולא בטלי.

דיני הערמה - מותר לתלות משמרת ביו"ט כדי להניח בה רימונים ולהניח בה רימונים ואח"כ יתן בה שמורים, ולענין שכר מותר להכינו במועד כדי לשתות ממנו אע"פ שיש לו אחר, ויכול לשתות מן הישן, ושאיני ממשמרת שצריך לתת בה רימונים כיון ששם מוכחא מילתא.

צורבא מרבנן עביד הערמה לסתום נקב חבית בשום להצניעו, ולעבור במעבורת של נכרי ע"י ששכב בה, ואמר רב אשי שכיון שאיסורם מדרבנן מותר לת"ח להערים, דלא חיישינן בו שיעשה באופן האסור.

דיני ברירה בשבת - מותר לתת יין צלול ומים צלולים למשמרת בשבת.

בין הגיתות שרגלים לשתות בלא סינון מותר אף בעכורים.

ואסור לעשות גומא בסודר כדי לסנן היין.

אם יש חלל טפח בין הכפיפה מצרית שפורס אסור משום אוהל, ואם אינו פורס על כל הכלי מותר.

ודווקא בשמן בשיעור הראוי לצחצחו, ובאינו מתכוון לצחצחו, אבל בשיעור הראוי לעבד או שמתכוון לצחצחו אסור.

מנעל גדול ממידת הרגל אין יוצאים בו בשבת, אבל בחלוק גדול מותר, **מנעל מרופט** אסור לאשה לצאת בו, ואינו כשר לכתחילה לחליצה, וכן אסור לאשה לצאת בשבת ב**מנעל חדש**, ואם יצאה בו אפי' שעה אחת מותר, **מנעל שע"ג האימוס** לר"א אינו מקבל טומאה ואסור לטלטלו, ואם הוא רפוי מותר, לרבנן מקבל טומאה ומותר לטלטלו אף באינו רפוי, לאביי שכלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו לצורך מקומו אסור באינו רפוי כיון שמטלטל את האימוס.

נוטל:

טלטול מן הצד

טלטול תינוק עם מוקצה - מותר לאב לטלטל את בנו עם **אבן** בידו, ודווקא כשיש לבן געגועין על אביו, אבל בלא געגועין אסור דכיון שהבן אוהז האבן בידו נחשב שהאב מטלטל את האבן, כמו שחייב משום הוצאה במוציא אדם ובגדיו בידיו, ופטור אם לובשם עליו, אבל אם יש **דינר** בידו אסור דילמא נפל ואתי אבוה לאתווי, **תינוק חי וכיס תלוי בצווארו** אף למ"ד חי נושא את עצמו חייב על הוצאת הכיס, דאין הכיס בטל לגבי תינוק כמו שמיטה בטלה לגבי חי, **תינוק מת וכיס תלוי בצווארו** פטור על התינוק דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא וכו"ש, וגם על הכיס פטור.

קמ"ב. כלכלה והאבן בתוכה - אם אי בכלכלה פירות אסור לטלטלה משום בסיס, אם יש בה פירות ישליכם ויקחם ביד בלא האבן, אם הם פירות שייטנפו ע"י שישליכם ינערם וישליך את האבן, ואם הכלכלה פחותה והאבן נעשית דופן לכלכלה מותר לטלטלה.

תרומה טהורה וטמאה שהם בכלי אחד, אם הטהורה למעלה יקחנה בידים, אם היא למטה ישליך הכל ויקח את הטהורה, אם הם פירות המייטנפים מותר לטלטלם, וזה בצריך לפירות אבל אם צריך למקומם מותר אף אם הטהורה למעלה, כשם שמותר לטלטל כר שעליו מעות בצריך למקומו.

הגמ' מביאה כמה הנהגות של ת"ח לשמור על כספו ובגדיו, והנהגות צניעות, וכמה הנהגות בין איש לאשתו שלימד רב חסדא את בנותני.

גורפין מלפני הפטם באיבוס של כלי שאינו משווה גומות, ומסלקים לצדדים מפני הרעי, וחכמים אוסרים בשניהם, ובאיבוס קרקע שמשווה גומות לכו"ע אסור.

נוטלים מלפני בהמה זו ונותנים לפני בהמה אחרת, ודווקא מחמור לשור אבל משור לחמור אסור.

קמ"א. טלטול מן הצד - הקש שע"ג המיטה אם הוא מוקצה אסור להזיזו בידו אלא רק בגופו דטלטול מן הצד מותר, רב נתן אוסר להוציא צנן מהקרקע אם החלק הרחב למטה כיון שמזיז עפר, ומבואר מדבריו דטלטול מן הצד אסור דלא כמתני'.

מכבש של בעלי בתים מותר להתירו ולהוציא הבגדים, ואסור לכבש בו בשבת, מכבש של כובסים אסור אף להתירו, ור"י מותר להתירו אם היה מותר מערב שבת.

כתישה בשינוי - רב יהודה מתיר לכתוש פלפלי בקת הסכין ודווקא אחד אבל ב' לא, ורבא מתיר אפילו הרבה.

טלטול מים שעל גופו - הרוחץ במים ויוצא יגב עצמו ואח"כ יצא כדי שלא יטלטל המים שעליו, אבל עצם הרחיצה במים מותרת אף שמזיז המים דכוחו בכרמלית לא גזרו.

טיט שעל גב רגלו - י"א שמותר לקנחו בקרקע ולא בכותל דמחזי כבונה, לרבא מותר בכותל ולא בקרקע משום אשוויי גומות, רב פפא מתיר בשניהם, ומר בריה דרבינא אוסר בשניהם אלא יקנחו בקורה.

אסור לשבת בפתח המבוי כשאינו רואה את הלחי שמא יפול לו חפץ ויביאו.

אסור לצדד גיגית ע"ג קרקע שמא ישווה גומות.

אסור להדק מוכים בפי פך משקה שמא יבוא לידי סחיטה.

טיט שע"ג בגדו משפשפו מבפנים או יגררו בציפורן, ושע"ג מנעלו יגררו בגב הסכין, ודווקא ממנעל חדש אבל ממנעל ישן אסור, ורב חייא אוסר.

קמ"א: לא יסוך רגלו שמן כשהיא בתוך המנעל או הסנדל, אבל מותר לסוך רגלו ואח"כ יניחה במנעל או הסנדל, וכן מותר לסוך גופו ולהתגלגל ע"ג עור,

פרורים שאין בהם כזית אסור לאבדם ביד, שמואל טלטל גרעיני תמרים אגב פת דס"ל אדם עושה כל צרכיו בפת.

ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחים בו את השולחן, ואם אין לו עור בית אחיזה אסור, ואף לר"ש דדבר שאין מתכוון מותר הכא אסור דהוי פס"ר, מותר לטלטל ספוג בשבת ואינו מקבל טומאה.

טלטול גרעיני תמרים - תמרים רעים העומדים לאכילת בהמה מותר לטלטל גרעיניהם לבהמה, תמרים העומדים לאכילת אדם אסור לטלטל גרעיניהם בשבת, שמואל ורבא טלטלו הגרעינים אגב דבר אחר, רב הונא בריה דרבי יהושע עשה אותם גרף של רעי אך אסור לעשות גרף של רעי לכתחילה, רב ששת היה זורקם בלשונו, רב פפא ורב זכריה היו זורקים אותם מאחורי המיטה.

חבית:

קמ"ג: חבית שנשברה מציל ממנה לעצמו מזון ג' סעודות, ואומר לאחרים בואו והצילו לכם, אבל אסור לספוג את המשקין מהחבית, תנא לא יספוג בין ולא יטפח בשמן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

איסור סחיטה בשבת - אסור לסחוט פירות בשבת, אם יצא משקה מהפרי בשבת - בזיתים וענבים העומדים לסחיטה אסור להשתמש במשקה, בשאר פירות שלא עומדים לסחיטה היוצא מהם מותר, בתותים ורימונים לחכמים אסור ולר"י מותר, לעולא ולריו"ח ר"י מותר אף בזיתים וענבים, אולם בזה אין הלכה כמותו, ומה שהתיר ר"י זה דווקא בעומדים לאכילה ויצאו מהם משקים, אבל בעומדים למשקה ואפי' בסתמא אף לר"י המשקה אסור.

חלב האשה מכשיר לקבלת טומאה בין אם יצא ממנה לרצונה ובין אם יצא שלא לרצונה, חלב בהמה לחכמים אינו מכשיר אלא ביצא לרצון, ולר"ע מטמא אף ביצא שלא לרצון, **דם מגפתה** של אשה מכשיר לקבלת טומאה, ושל בהמה אינו מכשיר, החולב בהמה לרפואה מכשיר, המקיז דם לרפואה אינו מכשיר.

מדומע - סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין, לרשב"א נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר, ור"י מתיר מטעם זה אף להעלות מדומע בשבת.

נפל תרומה לפחות ממאה ונפל מן המדומע למקום אחר לר"א מדמעת כתרומת ודאי, ולחכמים לפי חשבון.

נפל פחות מאחד ממאה וחזר ונפל עוד פחות ממאה קודם שהגביה לת"ק אסורה ולר"ש מותרת.

קמ"ב: **אבן שעל פי החבית** אם הניחה שם מדעתו אסור לטלטל את החבית דנעשית בסיס לאבן, אם שכח מטה את החבית כדי שהאבן תפול, ולא יקה האבן עצמה אלא יטרח בהתירא, כרשב"ג שאמר שביו"ט אף לב"ה שיכול לברור פסולת מתוך האוכל זה דווקא כשהאוכל מרובה אבל אם הפסולת מרובה יוציא האוכל מתוך הפסולת, ואף שכאן יותר טורח להרים החבית מאשר להסיר האבן, מ"מ כיון שאם ירצה להוציא את כל היין מהחבית יצטרך להרימה, על כן צריך להטות את החבית, אם היתה החבית בין החביות או שיש שם כלי זכוכית מגביהה למקום אחר ומטה אותה והאבן נופלת.

מעות שעל הכר - אם צריך את הכר מנער אותו שיפלו המעות, אם צריך למקום הכר מטלטלם למקום אחר, אם הניח את המעות בכוונה אסור לטלטל את הכר משום שנעשה בסיס לדבר האסור.

טלטול מוקצה ע"י שמניח עליו ככר או תינוק - כמה אמוראים התירו בשוכח מוקצה במקום שאנו משתמר לטלטלו משם ע"י שמניח עליו ככר או תינוק, למר זוטרא כך ההלכה, אבל לרב אשי לא התירו לטלטל ע"י ככר או תינוק אלא למת בלבד.

מותר לטלטל עומרים כיון שראויים לשבת עליהם, לרבא מותר לטלטל בשר בן יונה חי כיון שראוי לאוכלו חי, אבל אין מועיל להתיר מה שראוי לבהמה, שכיון שיהיה ראוי לאדם ע"י בישול אינו עומד לבהמה כר"י, ורבא כר"י ס"ל כמו שמצינו שאסר לטלטל ביו"ט עץ העומד להסקה כדי לחתות בו, וכן אסר להסיק בשברי כלים כיון שלא עמדו להסקה.

קמ"ג: **סילוק פסולת מהשולחן** - לב"ש מותר לסלק בידו פסולת מוקצה ולב"ה מנער את הטבלה, רב נחמן הופך את השיטות, מותר לסלק מהשולחן דברים הראויים למאכל בהמה.

שאין חייב מן התורה אלא על דריכת זיתים וענבים בלבד, לשמואל אף שלקות למימיהם פטור אבל אסור, ולדבריו אסור לסחוט דג להוציא צירו, לרבי יוחנן בין כבשים ובין שלקות לגופם מותר למימיהם חייב חטאת.

קמ"ה: עד מפי עד- אין כשר אלא לעדות אשה בלבד, וי"א אף לעדות בכור וכן הלכה.

חלות דבש וכן זיתים וענבים שריסקם מערב שבת ויצאו המשקים בשבת אסורים, ור"א ור"ש מתירים.

אין בישול אחר בישול- כל דבר שנתבשל מותר לשרותו בחמין בשבת, כגון תרנגולתא דרבי אבא.

קלי הבישול- מותר להדיח בחמין בשבת, מליח הישן וקוליס האיספנין הדחתן אסורה וחייב חטאת.

עופות שבבבל שמנים- מפני שלא גלו, וי"א שבא"י שמנים מהם.

מועדים שבבל שמחים- מפני שלא נתקללו "והשבת כל משושה וכו' " וי"א מפני שהם עניים.

ת"ח שבבבל מצוינים- לפי שאינם בני מקומם, וי"א לפי שאינם בני תורה.

עכו"ם מזוהמים- שלא עמדו על הר סיני ששם פסקה זוהמתם, (ודלא כרבי אבא בר כהנא שפסקה כבר אצל יעקב), ואף גרים מזלם היה, וי"א לפי שאוכלים שקצים ורמשים.

אמור לחכמה אחותי את- שאם ברור לך כאחותך שהיא אסורה אומרנהו.

קמ"ו: פתיחת חבית סגורה בשבת- מותר לשבור חבית בשבת כדי לאכול מה שבתוכה, ובלבד שלא יתכוון לעשות לחבית פתח יפה.

לשיטת רב נחמיה אין כלי ניטל אלא לצורך תשמיש המיוחד לו, ועל כן אסור להשתמש בסכין לצורך שבירת החבית, אלא אם יש בחבית גרוגרות דרוסות, שאז הוא נצרך לסכין לחיתוך הגרוגרות, ואגב זה מותר לו להשתמש בסכין גם לשבירת החבית, חכמים חולקים על ר' נחמיה ולדבריהם מותר להשתמש בסכין גם אם יש בחבית גרוגרות מפורדות או יין, וכן נחלקו רב נחמיה ורבנן לגבי הפקעת וחיתוך סלי התמרים בסכין.

אסור לנקוב החבית ע"י רומח כיון שכונתו לעשית פתח, אבל מותר להתיז ראש חבית בסיף שאין כונתו לפתח אלא לעין יפה.

קמ"ז: סלי זיתים וענבים משקים היוצאים מהם לרצון מכשירים לקבלת טומאה, והיוצאים שלא לרצון אינם מכשירים, בסתמא לר"י דלעיל חשיב משקה ומכשיר, ואב"א דהכא כיון שהמשקים הולכים לאיבוד לא חשיב משקה אלא לרצון ולא בסתם, אבל בעלמא אף בסתם חשיב משקה.

קמ"ד: מותר לסחוט בשבת פירות שאינם עומדים לסחיטה כלל כגון פגעין פרישין ועוזרדין, בין לר"י ובין לרבנן, רימונים פעמים עומדים לסחיטה ובהם נחלקו ר"י וחכמים, להו"א האיסור ברימונים משום שעומדים לסחיטה אצל בית מנשיא בר מנחם, למסקנה זה אינו מספיק דבטלה דעתם, אלא הטעם משום דכיון דאחשביניהו הוו משקה.

המקיים קוצים בכרם לרבנן אוסר ולר"א אינו אוסר, טעמא דר"א משום שבכלאים שאינו אוסר אלא דבר שכמוהו מקיימים, ובערביא מקיימים קוצי שדות לגמליהם, ולא אמרינן בטלה דעתם כיון שהוא מקום ולא משפחה.

תרדים שסחטם פוסלים את המקוה בשינוי מראה שכיון שהחשיבם חשיב משקה, ורב פפא מפרש הטעם שכל דבר שאין עושים ממנו מקוה פוסל, ועל כן מוחל פוסל את המקוה בשינוי מראה, לאביי מוחל פוסל מקוה ברבי יעקב שמוחל הוי משקה ורק כשיוצא בתחילה אינו רוצה בקיומו לא הוי משקה, לר"ש מוחל היוצא בעיקול בית הבד חשיב משקה משום שיש בו מעט צחצוחי שמן, ונ"מ באתי בתר איצתא.

מותר לסחוט אשכול ענבים לתוך קדירה שיש בה אוכל אבל לא לתוך קערה, וכן מותר לחלוב עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך קערה, דמשקה הבא לאוכל נחשב לאוכל.

קמ"ה: לרב ירמיה התנאים שנחלקו במחליק בענבים אם הוכשר נחלקו אם משקה הבא לאוכל הוא אוכל, ולרב פפא נחלקו אם משקה הבא לאיבוד משקה, כמו שנחלקו במפצע הזיתים כדי לדעת אם ראויים למסיקה אם המשקה היוצא מכשירים לקבל טומאה, לרב הונא בריה דרבי יהושע במחליק בענבים נחלקו במשקה העומד לצחצוח.

לרב מותר לסחוט דג להוציא צירו אפי' לתוך הקערה, כמו שמוותר בשלקות שסחטם לגופם או למימיהם, אבל כבשים דווקא בסחטם לגופם מותר אבל סחטם למימיהם פטור אבל אסור, דס"ל לרב

טליתו מונחים על כתיפו י"א שר"מ או ר"ע חייבו בזה חטאת, וחש רבי לדבריהם, וכן היוצא במעות הצוררים בסדן חייב חטאת. סודר שעל כתיפו מותר לצאת בו בשבת אפי' אין נימא כרוכה לו באצבעו.

אסור לעשות בבגדו **כעין מרזב** ע"י קיפול למעלה בחוטים, ובכל אופן שעתידי להשאר כך אסור, ולהתנאות לשעה מותר.

קמ"ז: **רחיצה והשתטפות** - אסור לרחוץ בחמין בשבת, להשתטף ר"מ אוסר ר"ש מתיר ור"י מתיר רק בצונן.

הבאת אלונטיות בשבת - יחיד אסור להביא אפי' אם נסתפג ב'י אלונטיות דלא נפיש מיא, ורבים מותרים אפי' נסתפגו באלונטיות אחת דנפיש מיא כיון דמדכרי אהדדי, ור"ש ורבי שמואל ריו"ח מתירים אף ליחיד והלכה כדבריהם, ומותר ליחיד להניחה בחלון אבל לא ימסרנה לאוליירין, ומותר להביא הסדינים לבית המרחץ ע"י שיכסו ברה"ר ראשם ורובם.

הרוצה להעביר ברה"ר סכניתא צריך לקשור ב' ראשיה למטה מכתפיים, ובגדים לחיל המלך יש לשלשלם למטה מכתפיים.

סיכה בשבת - אסור למשמש ולסוך שכך הדרך בחול, ומותר לסוך ולמשמש וריו"ח מתיר אף לסוך יחד.

אסור **להתעמל** בשבת לשפשף בכה, ואסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת מפני שמחממת ומרפאה, זמן ריפוייה הוא כ"א יום סמוך לעצרת ועצרת מן המנין, והגמ' מסתפקת אם הם ימים שלפניה או אחריה.

חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת קיפחו את עשרת השבטים, ועקרו תלמודו של ר"א בן ערך עד שביקשו עליו רחמים וחזר תלמודו.

אסור **להתגרר** במגררת בשבת, ואם היו רגליו מלוכלכות בטיט או בצואה מותר, ורב שמואל בר יהודה היתה לו מגררת מיוחדת לשבת.

אין עושים **אפיקטויזין** גרימת הקאה בסם בשבת אבל ביד מותר, ורב נחמיה אוסר אף בחול משום הפסד האוכלים שבמעיו.

אין מעצבים את הקטן בשבת בחומרי שדרה, אבל מותר ללפפו.

מגופה של חבית - לר"י אסור לנוקבה וחכמים מתירים, לרב הונא נחלקו במגופה למעלה אבל בצד המגופה לכו"ע אסור, ולרב חסדא נחלקו מצד המגופה אבל מלמעלה לכו"ע מותר, ומ"מ בדופן החבית מצדה אסור.

נקבי כלים בשבת - אסור לנקוב נקב חדש בשבת, ואיסורו מדרבנן שהרי מדאורייתא כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח ורבנן גזרו אטו נקב בלול של תרנגולים, להוסיף על נקב קיים מחלוקת אם גזרו בזה והלכה כהאוסרים, נקב שנסתם בסתימה כדי לשמור מותר לפתחו, והיינו בלמעלה מן היין אבל למטה מן היין אסור, לרבא אין אסור אלא למטה מן השמורים, כמו שמצינו לגבי פתח בית שנסתם שאין הפתח מתבטל אלא בפרץ את פצימיו, ונ"מ לגבי ד' אמות בחלוקת החצר ולטמא ד' אמות מסביביו.

קמ"ו: **גובתא** - לחתוך מתחילה אסור, להחזיר ישן מותר, אם חתכוהו ולא הכניסוהו רב אסר ושמואל שרי, וכתנאי דת"ק אסר ור' יאשיה מתיר והלכתא כר' יאשיה.

מישאא - לסתום נקב בשמן עבה רב אסר אטו שעוה ושמואל שרי, וי"א שגם לרב מותר.

עלה הדס אסור להניחו כמרזב בנקב החבית בשבת, לרב יימר מדיפתי טעמא שמא יעשה מרזב, לרב אשי גזירה שמא יקטום, ואם יש לו הרבה קטומים לרב אשי מותר ולרב יימר מדיפתי אסור.

בי סדיא - לבדים קשים אסור ללובשם ולהעבירם ברה"ר, אבל רכים ואפי' במצעני מותר, ומה שרב לא ישב עליהם משום כבוד רב כהנא ורב אסי.

מותר להניח **תבשיל בתוך הבור** לשומרו ולא חיישינן לאשוויי גומות, ומותר להניח מים היפים ברעים לצננם, וכן מותר להניח מים צוננים בחמה לחממם ולא גוזרים שמא יטמין ברמץ.

מי שנשרו כליו במים מותר ללכת עמהם, הגיע לחצר החיצונה פושטם בחמה שלא כנגד העם, ור"א ור"ש אוסרים דכל דבר שאסור משום מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור.

קמ"ז: **ניעור טלית בשבת** - חדשה שחורה שמקפיד עליה אסור לנערה, אבל ישנה או לבנה ואדומה או שאינו מקפיד מותר.

מדיני הוצאה - טלית המקופלת ומונחת על כתיפו אסור לצאת בה בשבת וחייב חטאת, היו ב' צידי

מעלה בזה שיקדיש גם בעצמו), אבל להקדיש מתחילה או להתמנות באין רגיל אצלו י"ל שאסור.

קמ"ט. מותר למנות אורחיו ופרפרותיו בעל פה אבל לא מן הכתב, לרב ביבי אסור שמא ימחוק, ולאביי שמא יקרא בשטרי הדיוטות, ומודה רב ביבי לטעם שמא יקרא בשטרי הדיוטות, ומודה אביי לטעם שמא ימחוק, ועל כן אסור לתרוויהו לקרוא מע"ג הכותל כשכתוב במקום נמוך שמא ימחוק, וכן בחקוק ע"ג טבלה שא"א למחוק אסור שמא יקרא בשטרי הדיוטות, והנ"מ במחלוקתם היא אם כתוב על הכותל במקום גבוה שאינו יכול למחוק, שמצינו שרב אחא מתיר באופן זה, ולפי דבריו ה"ה שמותר לקרוא לאור נר שנמצא במקום גבוה, אבל לרבה שאסור לקרוא לאור הנר הנמצא גבוה ה"ה שאסור לקרוא מהכותל במקום גבוה, ומחלוקת זו היא כתנאי שר"מ מתיר לראות בשבת במראה הקבועה בכותל, אבל בשל מתכת אסור שמא ישיר נימין המדולדלין, ות"ק אוסר גם בקבועה בכותל.

כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת, ודיוקנא עצמה אף בחול אסור להסתכל בה.

קמ"ט: מפיס אדם עם בניו ובני ביתו על השולחן, ואפ"ל מנה גדולה כנגד קטנה כדי להטעימם טעם ריבית, אבל אסור להפיס עם בני חבורה המקפידים זה על זה משום מידה ומשקל ומשום לווים ופורעים, ולב"ה עוברים אף משום ריבית שמא יקירו חטים, לשמואל מנה גדולה כנגד קטנה אף בחול אסור משום קוביא.

מותר להטיל גורלות על הקדשים ביו"ט, אבל על המנות של חול אסור ולא התירו אפ"ל כדי שלא יבוא למריבה.

כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה, וכן דובר שקרים.

נבוכדנצאר היה מטיל פור על גדולי מלכות לידע איזה בן יומו של משכב זכור, ובשעה שביקש לעשות כך לצדקיה הצדיק נמשכה ערלתו ג' מאות אמה, כל ימי נבוכדנצאר לא נמצא שחוק בפה כל בריה, כשירד לגיהנום רעשו כל יושביו שמא בא למשול עליהם או ליחלות כמותם, קשר תנן בראש ארי זכר ורכב עליו לקיים וגם את חית השדה נתתי לו לעבדו.

ק"נ. אסור לשכור פועלים בשבת ולא יאמר לחבירו לשכור פועלים ואפ"ל לומר לעכו"ם אסור

קמ"ח. אין מחזירים את השבר וי"א שמחזירים תנן.

מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ דכרו ואם נתרפא נתרפא.

שואל:

הרוצה לבקש מחבירו כדי יין ושמן לא יאמר לו הלווני אלא יאמר לו השאילני, כדי שלא יבוא לכתובה, ואף שגם בחול פעמים אומר השאילני, כיון שבשבת אין מותר לומר הלווני אלא השאילני מינכרא מילתא ולא יבוא לכתובה.

ביו"ט יש לשנות ולהביא כדי יין על כתיפו, ומ"מ במים א"צ לשנות כדי שלא ירבה במשוי או בהילוך, או שיפרוס סדין ויבוא לידי סחיטה או שיכסה ויבוא לידי קשירה.

קמ"ח: אסור לספק לטפח ולרקד ביו"ט, ומה שאין מוחים בעושים כך משום דמוטב שיהיו שוגגים ולא מזידיים, ואף בדאורייתא כתוספת שבת אין מוחין משום דמוטב שיהיו שוגגים.

אסור להלוות ככר במקום שאין דמיו קצוצים שאם יתייקר הככר ויבוא לידי ריבית, וצריך לקבוע את דמיו, אבל אם דמיו קצוצים מותר.

הלוואת יו"ט לרב יוסף לא ניתנה ליתבע, ועל כן אם חושש שלא יחזיר יקח ממנו טלית ויעשה חשבון לאחר שבת, לרבה הלוואת יו"ט ניתנה ליתבע, ואם אינו רוצה ללכת לבי"ד יקח טליתו ויעשה חשבון לאחר שבת, וכן יכול להערים שיבקש ממנו חפץ ויעכבו אצלו.

שמיטת כספים - השוחט פרה וחילקה בראש השנה של שביעית ועיברו החודש משמט כיון דאגלאי מילתא שלא נכנסה שביעית, ואם נותן לו צריך לומר משמט אני כדין המחזיר חוב בשביעית, ואם לא עיברו את השנה אינו משמט והרי זה כהלוואת יו"ט שנחלקו בזה רבה ורב יוסף.

הקדשת פסח בשבת - לריו"ח מותר להקדיש בשבת פסח וביו"ט חגיגה כיון שקבוע להם זמן, והגמ' דוחה את הראיות לדברי ריו"ח מהמשניות ש"ל שאין מותר אלא להתמנות וברגיל אצלו (ויש

באין ידוע כל שיש אפשרות לתלות שבאו ממקום קרוב.

עיר שיש בה נכרים וחימומו בה מרחץ בשבת
 אסור לרחוץ בה אלא אם יש בעיר רוב עכו"ם, אבל אם רוב ישראל ואפי' מחצה אסור, וימתין עד כדי שיחמו, ר"י מתיר באמבטי קטנה לרחוץ בכדי שיחמומה במהירות לצורך אדם חשוב.

עשה הנכרי ארון או חפר קבר מותר לישראל
 ליקבר שם, ואיירי שידוע שעשה עבור עכו"ם, ואם עשה בשביל ישראל אסור עולמית.

קנ"א: עושין כל צרכי המת בשבת ומותר לסוכו ולהדיחו ובלבד שלא יזיז בו אבר, אבל אסור לסוך או להדיח קרקע, ומתיר להביא כלים קרים ולהניחם עליו כדי שלא תתבקע כריסו, וסותמין את נקביו כדי שלא תכנס בהם הרוח, וקושרין את הלחי שלא תוסיף להתפח יותר אבל אסור לסגור מה שנפתח, וכן קורה שנשברה סומכים אותה כדי שלא תפתח יותר.

אסור לעצם עיני המת בשבת, ועם מיתתו אסור אף בחול מפני שמקרב את מיתתו.

תינוק בן יומו חי מחללים עליו את השבת כדי שישמור שבתות הרבה, מת אפי' הוא דוד המלך אין מחללין עליו שבת כיון שפטור מן המצוות, חי א"צ לשומרו מן העכברים מת צריך לשומרו כיון שבטלה אימתו, שאין חיה שולטת באדם אלא אם נדמה לה כבהמה.

אסור לישן בבית יחידי.

עשה צדקה כל זמן שמצוי בידך ממון ואתה מוצא עניים, בימות המשיח לא יהיו עניים ולשמואל יהיו עניים, העניות גלגל חוזר בעולם, כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים.

הגמ' מבארת דברי שלמה וזכור את בוראך בימי בחורותיך וכו'.

קנ"ב: הגמ' מביאה כמה דברים בענין ימי הזקנה.

זקני ת"ח כל זמן שמזקינים חכמה מתווספת בהם, ועמי הארץ טיפשות נתוספת בהם.

כל צדיק בגן עדן נותנים לו מדור לפי כבודו.

מת שאין לו מנחמים הולכים י' בני אדם ויושבים במקומו.

משום שבות, אבל מותר לרבי יהושע בן קרחה לומר לחבירו הנראה שתעמוד עימי לערב דהרהור מותר, ות"ק אוסר אף בזה, והלכה כרבי"ק.

הרהור לאו כדיבור דמי ועל כן מותר להרהר בחפציו בשבת, ומ"מ אסור להרהר בבית המרחץ ובבית הכסא משום והיה מחניך קדוש.

ערום אסור לקרות ק"ש כנגדו, ואפי' הוא עכו"ם.

חשובנות של מצוה וצדקה לעניים ופיקוח נפש ופיקוח רבים מותרים בשבת, והולכים לבתי כנסיות ולטריטאות ולקרסאות ולבסילקאות לפקח על עסקי רבים, ומשדכים על התינוקות ליארס ועל התינוק ללמדו ספר או אומנות בשבת, וחפצי שמים מותרים בשבת, חשובנות שעברו ושהיו אסורים, חשובנות שאינו שלו ושל מה בכך שכבר הוציאים מותרים, אבל אם היו ועדיין לא שילם אסור לחשבם בשבת.

קנ"ג: מעשה בחסיד שחשב בשבת לגדור פרצה בגדר שדהו, ונזכר ששבת ונמנע מלגודרה, ונעשה לו נס וגדל שם צלף וממנו נתפרנס.

מותר לומר דבר שאסור לעשותו בשבת, באופן שיש אפשרות שיהיה מותר לעשותו, כגון לומר שילך למקום שאפשר לעשות לשם עירוב, או לטלטל דבר שאפשר ע"י מחיצות, ומה שמצינו שאסור לומר שיביא איירי בדבר שהוא מוקצה או שיש מלאכה בקציצתו או בהכנתו.

איסור מלאכה במוצאי שבת - מחשיכין על התחום לשמור וכשתצא השבת יביא פירות, אך כיון אסור לעשות מלאכה במוצאי שבת קודם שיבדיל צריך להבדיל בתפילה ועל הכוס, ובמערבא אמרי דכיון שאמר המבדיל בין קודש לחול סגי.

קנ"ד: מותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי, אסור להחשיך כדי להביא בהמה מחוץ לתחום, אבל אם היתה סמוך לתחום קורא לה והיא באה.

חפצי מצוה שמותר לאומרם בשבת מותר ג"כ להחשיך עבורם, כגון לעסקי כלה ומת, ורבי יוסי בן יהודה אוסר להזכיר סכום המקח.

נכרי שהביא חלילים בשבת אסור לישראל להשתמש בהם אלא אם באו ממקום קרוב, לרב איירי בידוע שבאו ממקום קרוב, ולשמואל מותר אף

כל שבגופו חייב חטאת בחבירו פטור אבל אסור, וכל שבחבירו פטור אבל אסור בחמורו מותר לכתחילה.

היתה חבילה מונחת על כתיפו רץ עד שמגיע לביתו, ולא ילך בנחת כדי שיהיה הכר שלא יעשה עקירה והנחה, וכשיגיע לביתו ישליכנה כלאחר יד, כדי שלא יעשה הכנסה מרה"ר לרה"י.

קנ"ד. חיוב סקילה חטאת ומלקות במחמר - לרמי בר חמא בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה, רב זביד מתני דלרמי בר חמא בשוגג אינו חייב חטאת ובמזיד חייב סקילה, לרבא אינו חייב לא חטאת ולא סקילה, וכן אמר רבא (אחיו של מרי בר רחל, וי"א שהיה אביו ולפי זה מה שרב הוצרך להכשיר את מרי בר רחל לפורסיה דבבל שהיה אביו עכו"ם היה זה מרי בר רחל אחר) בשם ריו"ח שאינו חייב סקילה וחטאת, ואף אינו חייב מלקות דאין לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת בי"ד, ואף למ"ד שלוקין יליף מקרא דמבחר אין לוקין.

קנ"ד: היה מהלך בדרך והיתה בהמתו טעונה כשמגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלים בשבת, כלים שאינם ניטלים כגון כלי מקיז דם אם אין הפסד בנפילתם או שיש הפסד מועט **מתיר את החבלים והשקים נופלים** על הקרקע, ואם יש הפסד בנפילתם **מניח כרים וכסתות** תחתיה באופן שישמטם מכר לכר עד שישגיעו לארץ כדי שלא יבטל כלי מהיכנו, היתה טעונה **שליף של תבואה** מניח ראשו תחתיה ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאיליו.

ר"ג לא פרק מחמורו דבש שהדביש, לא התיר החבלים כי היו הכלים נשברים, לא הניח כרים וכסתות כיון שהיו מתלכלכים וקמבטל כלי מהיכנו, וקסבר צער בעלי חיים דרבנן, ובמוצאי שבת מתה הבהמה.

שימוש בצדדי הבהמה והאילן - רבה שפסף את בנו בצדדי הבהמה דסבר צדדים לא גזרו בהם רבנן, עשה סוכתו **שתיים בידי אדם ואחת באילן** כשרה ואין עולים לה ביו"ט, למ"ד צדדים אסורים ניחא, ולמ"ד צדדים מותרים איירי שהדופן היא מהאילן עצמו, שלש בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביו"ט, ואיירי כשהסכך אינו נשען על הדפנות כלל, נחלקו תנאים אם עולין ביו"ט לסוכה שנשמכת על אילן, ויש לפרש מחלוקתם אם צדדים מותרים, אביי מפרש מחלוקתם בצידי צדדים אבל צדדים לכ"ע אסורים, לרבא אין חילוק בין צדדים לצידי צדדים, והלכתא צדדים אסורים צידי צדדים מותרים, ועל כן

קנ"ב: כל דבר שאומרים בפני המת יודע, עד שיסתם הגולל, וי"א עד שיתעכל הבשר.

נשמת הצדיקים גנוזה תחת כסא הכבוד, ושל הרשעים בכף הקלע, של רשעים ובינוניים נמסרים לדומה של רשעים אין לה מנוח ושל בינוניים יש לה מנוח, עתידים צדיקים דהוו עפרא, ומי שאין בו קנאה אינו מרקיב אלא שעה קודם תחית המתים, כל י"ב חודש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת, ולכן יכלה בעלת האוב להעלות את שמואל.

קנ"ג. מהספדו של אדם ניכר אם בן עולם הבא הוא, שאם יחממו את השומעים לבכות יבכו, אחים בהספידא דהתם קאימנא.

איזוהו בן עולם הבא כל שדעת רבותינו נוחה הימנו.

שוב יום אחד לפני מיתתך - שכיון שאינו יודע באיזה יום ימות נמצאו כל ימיו בתשובה.

מי שהחשיך:

מי שהחשיך בדרך ועמו כיס של מעות, מעיקר הדין אסור אפי' לתתו לנכרי, אולם קים להו לרבנן שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו, ועל כן התירו לו להצילו באופנים דלהלן - א' יתנו לנכרי, ב' אם אין נכרי יניחו על החמור (נכרי עדיף משום דחמור מצווה על שביתתו), ויניחו על החמור כשהיא מהלכת וכשהיא עומדת יטלו הימנה, כדי שלא יעבור משום מחמר ע"י שיעשה החמור עקירה והנחה, ג' אם אין חמור יתננו לשוטה, (ועדיף חמור משום שאינו אדם), ד' יתננו לחרש או קטן, (הגמ' מסתפקת למי עדיף לתת למ"ד שחרש שתרם אין תרומתו תרומה, אבל לר"א שחרש הוא ספק בן דעת ותרומתו ספק ודאי עדיף קטן מחרש), ה' **מוליכו פחות פחות מד' אמות**, (ולא גילו דבר זה דילמא אתי לאתווי ד' אמות ברה"ר).

מציאה דאתי לידיה שייך בה ההתרים הנ"ל, אם לא אתי לידיה לל"ק אסור, ולל"ב קיימא בתיקו.

קנ"ג: גזירת י"ח דבר - לר"א רבוי הגזירות הרבה את חיזוק התורה, לרבי יהושע רבוי הגזירות גרם לרפיון בקיום התורה.

טומאה במעי בעלי חיים - כלב שאכל בשר מות ומות הכלב אם לא שהה הבשר במעיו ג' ימים מעת לעת הרי הבשר מטמא, ובעופות ודגים מטמא כל שתפול לאור ותשרף.

גיבול - אחד נותן קמח ואחד נותן מים האחרון חייב דברי רבי, ורבי יוסי בר יהודה אומר אינו חייב עד שיגבל, לרבי אין נותנים מים למורסן ואין גובלים את הקלי, ולרבי"י מותר לתת מים למורסן ולגבול את הקל בשינוי מעט מעט, וי"א שיגבל שתי וערב ואם לא נתערב יפה ינער הכלי, ואף לרבי בוחשים את הכתית הרכה בשבת ע"י שינוי שיתן קודם את השתית ואח"כ את החומץ, (ושותים זיתום המצרי), ורבי"י מתיר אף בעבה ע"י שינוי.

קנ"ו - מותר להעביר מאכל מבהמה לבהמה, לרב מנשיא אסור לתת לבהמות יותר ממה שהם צריכות לאכול, ורב יוסף ועולא מתירים.

מזל זמן הלידה - מי שנולד ביום ראשון יהיו כל מידותיו טובות או רעות, נולד בשני יהיה רגזן, בשלישי יהיה עשיר ונואף, ברביעי יהיה חכם ומאיר, בחמישי יהיה גומל חסדים, בשישי יהיה חזן במצוות, נולד בשבת ימות בשבת ויהיה קדוש, לרב חנינא מזל השעה גורם ולא מזל היום והגמ' מבארת מה גורם כל מזל.

מזל לישראל - לרבי חנינא יש מזל לישראל, לריו"ח אין מזל לישראל, וכן מבואר מדברי רב על אברהם שאמר לו הקב"ה צא מאיצטגנינות שלך, ומדברי שמואל שצדקה מצילה ממיתה עצמה על האיש שחטב עצים ומצא בהם נחש, ומדברי ר"ע שאמרו לו שבתו תמות ביום חופתה, ומדברי רב נחמן בר יצחק שאמרו לו שבנו יהיה גנב והקפיד על כיסוי ראשו ליראת שמים.

הרוצה לעלות בסולם לא ישעינו על האילן אלא על יתד הנעוץ באילן ולא יעלה אלא על הסולם ולא על היתד.

קנ"ה - נעץ יתד באילן ותלה עליו כלכלה למעלה מי"ט אין עירובו עירוב למטה מי"ט עירובו עירוב, למ"ד צידי צדדים מותרים טעם ההתר משום שזה צידי צדדים, ולרבא שצידי צדדים אסורים איירי שכשיקח את העירוב יזיז את האילן.

הכנת מאכל לבהמה בשבת - לרב הונא מותר לטרוח באוכל מוכן אבל אסור לשוויי אוכלא, ועל כן חבילות קש הקשורות בשני קשרים או שלש מותר להתירם ולפזרם, אבל ענפי ארז לחים אסור בין להתירם ובין לפזרם, שחת וחורובים קשים מותר לרסקם לבהמה אבל רכים הראוים כבר לאכילה אסור, ורבי יהודה מתיר אף בחרובין לדקה, דלועין ונבילה רכים מותר לחותכם לבהמה וקשים אסור, ומחתכים תבן ואספסתא ומערבים.

לרב יהודה מותר לשוויי אוכלא ואסור לטרוח באוכל מוכן, ועל כן מותר להתיר חבילות קש קשורות דחשיב לשוויי אוכלא אבל אסור לפזרם, וענפי ארז לחים מותר אף לפזרם, שחת וחורובים רכים הראוים לאכילה אסור לרסקם אבל קשים מותר, ורבי יהודה מתיר אף בחרובין לגסה, דלועין ונבילה קשים (כגון בשר פיל) מותר לחותכם ורכים אסור, ותבן סרוח ואספסתא לחמורים קטנים מותר לחתוך ולערב, אבל בראוים לאכילה אסור.

קנ"ה: האבסה דריסה הלעטה המראה והלקטה בשבת - אין אובסים (אבוס בתוך מעיו) את הגמל ואף לדרוס פחות מאבוס אסור, אבל מותר להלעיט (למקום שיכולה להחזיר) אבל להאמיר (למקום שאינה יכולה להחזיר) אסור, ומהלקטים (בידיים) ומלקיטים (בכלי) לתרנגולים, אבל ליוני שובך וליוני עליה אסור, זה ביאור הדברים לרב יהודה ותניא כוותיה, לרב חסדא המראה היא בכלי והלעטה ביד ותרוויהו למקום שאינה יכולה להחזיר, מהלקטין דשדי קמיהו מלקיטין דספי ליה בידיים, טעמא דלרב חסדא אסור לתת לפני יוני שובך ועליה מפני שאין **מזונותם עליו**, וכמו שאסור לתת מזונות לפני חזיר ומים לפני דבורים או יונים שבשובך מפני שאין מזונותם עליין (מים מצוים באגמא ליונים), ומותר לתת מזונות לכלב ומים לאווזים תרנגולים ויוני הרדסיות שמזונותם עליין.

קנ"ו: מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה שנתנבלה מערב שבת לפני הכלבים, אם נתנבלה בשבת לר"י היא מוקצה ולר"ש אינה מוקצה.

מחלוקת ר"י ור"ש במוקצה - לעולא רב ולוי הלכה כר"י, לשמואל זעירי וריו"ח הלכה כר"ש, רב אחא ורבינא נחלקו אם הלכה כר"ש חוץ ממוקצה מחמת מיאוס כנר ישן, או חוץ ממוקצה מחמת איסור כנר שהדליקו בו באותה שבת, במוקצה מחמת חסרון כיס מודה ר"ש.

קנ"ז. הפרת נדרים בשבת - הבעל והחכם מפירים נדרים בשבת לצורך השבת, ואף שהיה יכול להתירם קודם השבת, הפרת הבעל י"א שהיא מעת לעת וי"א שהיא כל היום.

הדרן עלך מסכת שבת

